Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Canllawiau Statudol

Gwasanaethau Maethu

Mae'r canllawiau statudol hyn yn ymwneud â Rheoliadau Gwasanaethau Maethu Rheoleiddiedig (Darparwyr Gwasanaethau ac Unigolion Cyfrifol) (Cymru) 2019

Ebrill 2019

Deddf Rheoleiddio ac Arolygu Gofal Cymdeithasol (Cymru) 2016

OGL © Hawlfraint y Goron 2019 WG37006 ISBN digidol: 978 1 78964 744 0

Cynnwys

Ynglŷn â'r canllawiau hyn 1
Rhestr o'r prif dermau 4
Cysylltiadau defnyddiol 6

Pennod 1: Gofynion ar Ddarparwyr Gwasanaethau

1.1 Gofynion cyffredinol ar ddarparwyr gwasanaethau 7
1.2 Gofynion ar ddarparwyr gwasanaethau o ran y camau y mae'n rhaid eu cymryd cyn cytuno i ddarparu gofal a chymorth 19
1.3 Gofynion ar ddarparwyr gwasanaethau o ran yr wybodaeth sydd i'w darparu i unigolion wrth gychwyn darparu gofal a chymorth 22
1.4 Gofynion ar ddarparwyr gwasanaethau o ran safon y gofal a'r cymorth sydd i'w darparu 24
1.5 Gofynion ar ddarparwyr gwasanaethau - Diogelu 31
1.6 Gofynion ar ddarparwyr gwasanaethau i sicrhau mynediad at wasanaethau iechyd, gwasanaethau addysg a gwasanaethau eraill 38
1.7 Gofynion ar ddarparwyr gwasanaethau gyda golwg ar staffio 42
1.8 Gofynion ar ddarparwyr gwasanaethau o ran mangreoedd, cyfleusterau a chyfarpar 52
1.9 Gofynion eraill ar ddarparwyr gwasanaethau 54
1.10 Cymorth i Rieni Maeth 61

Pennod 2: Gofynion ar Unigolion Cyfrifol

2.1 Gofynion ar unigolion cyfrifol o ran sicrhau bod y gwasanaeth yn cael ei reoli'n effeithiol 65
2.2 Gofynion ar unigolion cyfrifol ar gyfer sicrhau bod y gwasanaeth yn cael ei oruchwylio'n effeithiol 71
2.3 Gofynion ar unigolion cyfrifol ar gyfer sicrhau bod y gwasanaeth yn cydymffurfio 75
2.4 Gofynion ar unigolion cyfrifol gyda golwg ar fonitro, adolygu a gwella ansawdd y gwasanaeth sy'n cael ei reoleiddio 76
2.5 Gofynion eraill ar unigolion cyfrifol 78

Atodiad A: Rhannau o'r Rheoliadau nad ydynt yn destun y Canllawiau hyn 80

Atodiad B: Atodlenni i Reoliadau 30, 2 and 39, 40 and 67 86

Ynglŷn â’r canllawiau hyn

Statws

Cyhoeddir y canllawiau statudol hyn gan Weinidogion Cymru o dan adran 29 o Ddeddf Rheoleiddio ac Arolygu Gofal Cymdeithasol (Cymru) 2016 (‘y Ddeddf’). Mae’n berthnasol o 29 Ebrill 2019 ymlaen.

Mae'r Ddeddf, Rheoliadau Gwasanaethau Maethu Rheoleiddiedig (Darparwyr Gwasanaethau ac Unigolion Cyfrifol) (Cymru) 2019 ("y Rheoliadau") a’r canllawiau statudol hyn yn disodli’r gofynion a sefydlwyd yn flaenorol dan Ddeddf Safonau Gofal 2000, Rheoliadau Gwasanaethau Maethu (Cymru) 2003 a’i Safonau Gofynnol Cenedlaethol cysylltiedig.

Mae'r canllawiau hyn yn nodi:

- sut y gall darparwyr gwasanaethau maethu rheoleiddiedig gydymffurfio â'r gofynion a osodir gan reoliadau a wnaed o dan adran 27 o'r Ddeddf, a
- sut y gall personau a ddynodir yn unigolyn cyfrifol am wasanaethau maethu rheoleiddiedig gydymffurfio â'r gofynion a orfodir gan reoliadau a wneir o dan adran 28 o'r Ddeddf.

Mae’r gofynion hyn wedi’u cynnwys yn Rhannau 2 i 16 o'r Rheoliadau. Daw’r Rheoliadau i rym ar 29 Ebrill 2019 a daw’r cod ymarfer hwn hefyd i rym ar y dyddiad hwnnw.

Mae Adran 29(3) o'r Ddeddf yn dweud bod rhaid i ddarparwyr gwasanaethau rheoleiddiedig ac unigolion cyfrifol dynodedig **roi sylw i'r canllawiau hyn** wrth fodloni'r gofynion a osodir drwy reoliadau o dan adrannau 27 a 28 o'r Ddeddf.

Mae'r canllawiau hyn hefyd yn berthnasol i’r darparwyr sy’n gwneud cais i gael cofrestru fel darparwr gwasanaeth o dan adran 6 o’r Ddeddf. Mae canllawiau ynghylch cofrestru wedi cael eu llunio gan y rheoleiddiwr gwasanaethau, sef Arolygiaeth Gofal Cymru, ac maent ar gael ar eu gwefan.

Sut i ddefnyddio'r canllawiau hyn

Darpar ddarparwyr gwasanaethau ac unigolion cyfrifol

Rhaid i'r sawl sy'n dymuno darparu gwasanaeth rheoleiddiedig wneud cais cofrestru i AGC sy'n gweithredu swyddogaethau Gweinidogion Cymru fel y rheoleiddiwr gwasanaeth. Rhaid i ddarpar ddarparwyr gwasanaethau ac unigolion cyfrifol ddangos y byddant yn gallu bodloni'r gofynion a osodwyd drwy'r Ddeddf a'r Rheoliadau ac y byddant yn parhau i'w bodloni ar ôl cael eu cofrestru.

Er mwyn caniatáu cais i gofrestru, rhaid i AGC fod yn fodlon y bydd unrhyw ddarpar ddarparwr gwasanaethau rheoleiddiedig yn gallu, ac y bydd yn parhau i allu, bodloni'r safonau darparu gwasanaethau a bennir yn y rheoliadau o dan adran 27 o'r Ddeddf. Rhaid i AGC fod yn fodlon hefyd y bydd y personau a ddynodir yn unigolyn cyfrifol yn gallu cydymffurfio â'r dyletswyddau a bennir mewn rheoliadau o dan adran 28 o'r Ddeddf ac y byddant yn gwneud hynny.

Bydd AGC yn defnyddio'r canllawiau hyn i lywio ei phenderfyniadau ynglŷn â chaniatáu neu wrthod ceisiadau i gofrestru fel darparwr gwasanaeth.

Darparwyr gwasanaethau cofrestredig ac unigolion cyfrifol dynodedig

Rhaid i ddarparwyr cofrestredig gwasanaethau rheoleiddiedig ac unigolion cyfrifol dynodedig fodloni gofynion y Ddeddf a'r Rheoliadau. Wrth wneud hynny, **rhaid iddynt roi sylw i'r canllawiau statudol** hyn sydd wedi'u llunio i'w helpu i ddeall sut y gallant fodloni'r gofynion perthnasol yn y Rheoliadau. Bydd AGC hefyd yn defnyddio'r canllawiau hyn i lywio penderfyniadau ynglŷn ag i ba raddau y mae darparwyr cofrestredig yn bodloni'r gofynion hynny.

Bydd darparwyr gwasanaethau'n parhau'n gyfrifol am benderfynu sut y bydd y gofynion yn cael eu bodloni, gan ystyried anghenion yr unigolion sy'n defnyddio'r gwasanaeth a'r datganiad o fwriad ar gyfer y gwasanaeth.

Os na fydd darparwyr gwasanaethau cofrestredig ac unigolion cyfrifol dynodedig yn dilyn y canllawiau hyn, bydd yn rhaid iddynt ddarparu tystiolaeth i ddangos bod eu ffordd o weithio'n eu galluogi i fodloni'r gofynion perthnasol yn y Rheoliadau.

Strwythur y canllawiau hyn

Mae'r canllawiau hyn yn nodi'r canlynol:

- **Crynodeb o fwriad pob Rhan o'r Rheoliadau**

Mae Rhannau 2 i 11 o'r Rheoliadau, a wneir o dan adran 27 o'r Ddeddf, yn nodi'r gofynion ar ddarparwyr gwasanaethau mewn perthynas â safon y gwasanaeth y mae'n rhaid ei ddarparu. Maent yn sôn am bwysigrwydd llesiant plant sy'n cael gofal a chymorth[1]. Maent hefyd yn gosod gofynion eraill ar ddarparwyr gwasanaethau, sy'n gysylltiedig â gweithredu'r gwasanaeth rheoleiddiedig.

Mae Rhannau 12 i 16 o'r Rheoliadau, a wneir o dan adran 28 o'r Ddeddf, yn nodi'r dyletswyddau a osodir ar yr unigolyn cyfrifol dynodedig gyda golwg ar wasanaeth rheoleiddiedig. Mae'r dyletswyddau hyn yn cynnwys gofyniad i oruchwylio'r ffordd y caiff y gwasanaeth ei reoli gan gynnwys penodi rheolwr priodol ac addas. Y bwriad yw sicrhau bod unigolyn dynodedig ar lefel ddigon uchel yn atebol am ansawdd yn

1 Mae'r safonau hyn yn gysylltiedig â'r datganiad llesiant ar gyfer pobl sydd angen gofal a chymorth a gofalwyr sydd angen cymorth. http://gov.wales/docs/dhss/publications/160831well-being-statementcy.pdf

ogystal â chydymffurfedd y gwasanaeth, a'i fod yn sicrhau bod cadwyn glir o atebolrwydd yn cysylltu cyfrifoldeb corfforaethol y darparwr gwasanaeth a'r unigolyn cyfrifol sy'n cyflawni rôl rheolwr y gwasanaeth rheoleiddiedig.

- **Testun pob rheoliad**

Mae'n bwysig bod darparwyr gwasanaethau ac unigolion cyfrifol yn cyfeirio at destun pob rheoliad fel y ffynhonnell wybodaeth gyntaf am y gofynion a sut mae eu bodloni. Mae'r canllawiau hyn yn rhoi esboniad pellach ynghylch sut i fodloni elfennau unigol pob rheoliad, lle gallai fod yn ddefnyddiol cael eglurhad a diffiniad pellach. Lle bo testun y rheoliad yn hunanesboniadol, ni roddir canllawiau pellach.

- **Canllawiau am ofynion elfennau unigol o'r rheoliad**

Ni ddylid ystyried bod y canllawiau am elfennau unigol pob rheoliad yn cynnwys pob sefyllfa oherwydd efallai y bydd modd i ddarparwyr gwasanaethau ac unigolion cyfrifol ddangos eu bod yn bodloni pob elfen o'r rheoliad mewn ffyrdd eraill.

Mae Atodiad A yn nodi rhannau o’r Rheoliadau nad ydynt yn destun y canllawiau hyn, gan nad ydynt wedi’u llunio o dan adran 27 neu 28 o'r Ddeddf. Mae Atodiad B yn cynnwys yr Atodlenni i reoliadau 30, 2 a 39, 40 a 67. Mae'r atodiadau hyn wedi’u cynnwys at ddibenion cyfeirio yn unig.

Gorfodi

Mae Rhannau 2 i 16 o'r Rheoliadau'n rhestru'r gofynion clir y mae’n rhaid i ddarparwyr cofrestredig ac unigolion cyfrifol gadw atynt. Caiff AGC, y rheoleiddiwr gwasanaethau, gymryd camau gorfodi yn erbyn unrhyw ddarparwr gwasanaeth cofrestredig ac unigolyn cyfrifol nad yw’n cadw at y gofynion cyfreithiol hyn.

Bydd unrhyw gamau gorfodi a gymerir gan AGC yn gymesur a byddant yn ystyried yr effaith ar unigolion sy’n defnyddio’r gwasanaeth rheoleiddiedig neu'r risg iddynt.

Dyma rai enghreifftiau o’r camau gorfodi:

- gosod amodau ar gofrestriad darparwr gwasanaethau
- canslo cofrestriad darparwr gwasanaethau
- cyhoeddi hysbysiad gwella
- cyhoeddi hysbysiad cosb benodedig.

Mae rhagor o wybodaeth am y troseddau y gallai darparwyr gwasanaeth ac unigolion cyfrifol eu cyflawni os nad ydynt yn cydymffurfio â gofynion y Ddeddf a'r Rheoliadau hyn, a’r gwahanol gamau gorfodi statudol ac anstatudol y gall AGC eu cymryd wrth ymateb, wedi’u nodi yng nghanllawiau Sicrhau Gwelliant a Gorfodi AGC. Mae’r rhain ar gael ar wefan AGC.

Rhestr o'r prif dermau a ddefnyddir yn y canllawiau hyn

Term	Ystyr
Y Ddeddf	Deddf Rheoleiddio ac Arolygu Gofal Cymdeithasol (Cymru) 2016
Deddf 2014	Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014
Awdurdod ardal	Yr awdurdod lleol yng Nghymru neu'r awdurdod lleol yn Lloegr ar gyfer yr ardal y mae'r plentyn wedi'i leoli ynddi, neu y bydd yn cael ei leoli ynddi, os yw hwn yn wahanol i'r awdurdod sy'n lleoli
Gofal a chymorth	Y gofal a'r cymorth a ddarperir i'r plentyn mewn lleoliad maeth gan y rhiant maeth.
Cynllun gofal a chymorth	Cynllun a roddir ar waith gan yr awdurdod lleol o dan adran 83 o Ddeddf 2014 mewn perthynas â phlant sy'n derbyn gofal a phlant sy'n cael eu lletya.
Anghenion y plentyn	Anghenion gofal a chymorth yr unigolyn
Cytundeb gofal maethu	Y cytundeb ysgrifenedig sy'n ymdrin â'r materion a nodir yn Atodlen 3 i Reoliadau 2019.
Y Rheoliadau Paneli Maethu	Rheoliadau Paneli Maethu (Sefydlu a Swyddogaethau) (Cymru) 2018
Y rhiant maeth	Ystyr rhiant maeth yw'r person sydd wedi'i gymeradwyo i fod yn rhiant maeth yn unol â'r Rheoliadau Paneli Maethu. Oedolion yw'r rhain sy'n cael eu cefnogi gan ddarparwr y gwasanaethau maethu er mwyn iddynt ddarparu gofal a chymorth priodol i blentyn sy'n cael ei leoli trwy'r gwasanaeth.
Cynllun Llwybr	Cynllun sy'n amlinellu'r camau sydd eu hangen i gefnogi person ifanc i bontio'n llwyddiannus i fyd oedolyn a bod yn fwy annibynnol. Caiff y cynllun ei lunio pan fydd y plentyn sy'n derbyn gofal yn troi'n 16 oed. Os fydd y plentyn yn parhau i dderbyn gofal, caiff cynllun gofal a chymorth y plentyn ei gynnwys o fewn ei gynllun llwybr.
Canlyniadau personol	• o ran y plentyn, mae hyn yn golygu'r canlyniadau y mae'r plentyn yn dymuno'u cyflawni. • o ran y rhiant maeth, mae hyn yn golygu'r canlyniadau y maent yn dymuno'u cyflawni ar gyfer y plentyn.
Lleoli	Lleoli plentyn gyda rhiant maeth o dan adran 81 o Ddeddf 2014.
Awdurdod Lleoli	O ran plentyn sy'n derbyn gofal gan awdurdod lleol neu awdurdod lleol yn Lloegr, yr awdurdod lleol hwnnw.
Y Rheoliadau	Rheoliadau Gwasanaethau Maethu Rheoleiddiedig (Darparwyr Gwasanaethau ac Unigolion Cyfrifol) (Cymru) 2019
Cynrychiolydd	Unrhyw un sydd â'r awdurdod cyfreithiol, neu gydsyniad y plentyn, i weithredu ar ran y plentyn.

Unigolyn cyfrifol
(Gweler disgrifiad llawn yn adran 21 o'r Ddeddf)
	Rhaid i'r unigolyn cyfrifol **fod yn un o'r canlynol:**
	• os darperir y gwasanaeth gan unigolyn, darparwr y gwasanaeth
	• os darperir y gwasanaeth gan bartneriaeth, un o'r partneriaid
	• os darperir y gwasanaeth gan gorff corfforaethol nad yw'n awdurdod lleol
	    o cyfarwyddwr neu swyddog tebyg arall yn y corff
	    o os darperir y gwasanaeth gan gwmni cyfyngedig cyhoeddus, cyfarwyddwr neu ysgrifennydd y cwmni
	    o os darperir y gwasanaeth gan gorff corfforaethol y mae ei faterion yn cael eu rheoli gan ei aelodau, un o aelodau'r corff
	• os darperir y gwasanaeth gan gorff anghorfforedig, un o aelodau'r corff
	
	ac y mae AGC yn fodlon ei fod yn unigolyn addas a phriodol i fod yn unigolyn cyfrifol
	
	a'i fod wedi'i ddynodi gan ddarparwr gwasanaethau ar gyfer man y mae'r darparwr gwasanaethau'n darparu gwasanaeth rheoleiddiedig ynddo, ohono neu mewn perthynas ag ef
	
	a'i fod wedi'i bennu felly yng nghofrestriad y darparwr gwasanaethau.
	
	DS Dan amgylchiadau penodol (gweler Rheoliad 72, sydd heb ei gynnwys yn y canllawiau hyn) caiff AGC ddynodi'r unigolyn cyfrifol (ar ran Gweinidogion Cymru) yn hytrach na'r darparwr gwasanaethau.

GCC	Gofal Cymdeithasol Cymru, rheoleiddiwr y gweithlu
Y Gwasanaeth	Y gwasanaeth rheoleiddiedig a ddarperir gan ddarparwr gwasanaethau o fan a bennir yn un o amodau cofrestriad y darparwr gwasanaethau.
Y Rheoleiddiwr gwasanaeth	Yn ymarferol, ystyr hyn yw AGC yn gweithredu ar ran Gweinidogion Cymru wrth arfer eu swyddogaethau rheoleiddio.
Staff	• Pobl a gyflogir gan y darparwr gwasanaeth i weithio yn y gwasanaeth fel gweithiwr cyflogedig neu weithiwr (yn unol â'r ystyr yn adran 230 o Ddeddf Hawliau Cyflogaeth 1996). • Pobl a gymerir ymlaen gan y darparwr gwasanaethau dan gontract ar gyfer gwasanaethau. • **Nid yw hyn** yn cynnwys y rhieni maeth nac unrhyw bobl y caniateir iddynt weithio fel gwirfoddolwyr.
Datganiad o ddiben	Y datganiad o ddiben ar gyfer y man y darperir y gwasanaeth maethu ynddo.

Cysylltiadau defnyddiol

Deddf Rheoleiddio ac Arolygu Gofal Cymdeithasol (Cymru) 2016
http://www.legislation.gov.uk/anaw/2016/2/contents/enacted/welsh

Rheoliadau Gwasanaethau Maethu Rheoleiddiedig (Darparwyr Gwasanaethau ac Unigolion Cyfrifol) (Cymru) 2019
http://www.legislation.gov.uk/cy/wsi/2019/169/contents/made/welsh

Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014
http://www.legislation.gov.uk/anaw/2014/4/contents/enacted/welsh

Llywodraeth Cymru: Datganiad Llesiant ar gyfer Pobl sydd angen Gofal a Chymorth a Gofalwyr sydd angen Cymorth
https://gov.wales/docs/dhss/publications/160831well-being-statementcy.pdf

Arolygiaeth Gofal Cymru
https://arolygiaethgofal.cymru/?lang=cy

Arolygiaeth Gofal Cymru: Canllawiau Cofrestru (ar gyfer gwasanaethau newydd)
https://arolygiaethgofal.cymru/cofrestrwch-i-ddarparu-gwasanaeth

Arolygiaeth Gofal Cymru: Canllawiau Ailgofrestru
https://arolygiaethgofal.cymru/darparu-gwasanaeth-gofal/gwasanaethau-sydd-eisoes-wedi-eu-cofrestru/ailgofrestru

Arolygiaeth Gofal Cymru: Llunio Datganiad o Ddiben
https://arolygiaethgofal.cymru/darparu-gwasanaeth-gofal/gwasanaethau-sydd-eisoes-wedi-eu-cofrestru/ailgofrestru

Arolygiaeth Gofal Cymru: Polisi Sicrhau Gwelliant a Gorfodi
https://arolygiaethgofal.cymru/darparu-gwasanaeth-gofal/ein-dulliau-gorfodi

Gofal Cymdeithasol Cymru
https://gofalcymdeithasol.cymru/

Gofal Cymdeithasol Cymru: Hyb Gwybodaeth a Dysgu
https://gofalcymdeithasol.cymru/hyb/hafan

Pennod 1: Gofynion ar Ddarparwyr Gwasanaethau (Rhannau 2 i 11 o'r Rheoliadau)

1.1 Gofynion cyffredinol ar ddarparwyr gwasanaethau (Rhan 2)

Bwriad y gofynion cyffredinol yn Rhan 2 o'r Rheoliadau yw sicrhau bod darparwyr gwasanaethau'n rhoi trefniadau llywodraethu ar waith i helpu i sicrhau bod y gwasanaeth yn gweithredu'n hwylus ac i sicrhau bod sylfaen gadarn ar gyfer darparu gofal a chymorth o ansawdd da i blant sy'n defnyddio'r gwasanaeth ac i alluogi plant i gyflawni eu canlyniadau personol. Mae hyn yn cynnwys y canlynol:

- gosod bwriad a chyfeiriad trefniadaethol clir drwy amlinellu yn y datganiad o ddiben y gwasanaethau a ddarperir a'r camau y bydd y darparwr yn eu cymryd i sicrhau bod y gwasanaethau hyn yn cael eu cyflawni i'r safonau gofynnol;
- rhoi ar waith y polisïau a'r gweithdrefnau creiddiol i helpu rheolwyr a staff i gyflawni nodau'r gwasanaeth a helpu plant i gyflawni eu canlyniadau personol;
- creu strwythurau rheoli cadarn i oruchwylio a monitro'r gwasanaeth er mwyn sicrhau ei fod yn gweithredu'n ddiogel ac yn effeithiol i'r plant sy'n cael gofal a chymorth;
- sefydlu trefniadau clir ar gyfer cylch parhaus o adolygu a sicrhau ansawdd er mwyn rhoi sicrwydd bod y gwasanaeth yn gweithredu'n unol â'r gofynion cyfreithiol ac â'i ddatganiad o ddiben, a'i fod yn helpu plant a rhieni maeth yn briodol. Bydd yr wybodaeth a geir drwy fonitro'n cael ei defnyddio ar gyfer datblygu a gwella'r gwasanaeth yn barhaus;
- parhau i oruchwylio'r trefniadau ariannol a'r buddsoddi yn y busnes er mwyn sicrhau cynaliadwyedd ariannol fel bod y plant sy'n defnyddio'r gwasanaeth yn cael cymorth i gyflawni eu canlyniadau personol a'u bod yn cael eu gwarchod rhag y perygl o ddileu neu newid gwasanaethau a ddarperir heb i hynny gael ei gynllunio, yn sgil pwysau ariannol; ac
- hyrwyddo diwylliant o fod yn agored, yn ddidwyll ac yn onest ar bob lefel.

Rheoliad 3	**Canllawiau**
Gofynion mewn perthynas â darparu'r gwasanaeth **3.** Rhaid i'r darparwr gwasanaeth sicrhau bod y gwasanaeth wedi ei ddarparu â gofal, cymhwysedd a sgìl digonol, gan roi sylw i'r datganiad o ddiben.	• Mae gan ddarparwyr drefniadau clir i oruchwylio a llywodraethu'r gwasanaeth er mwyn sefydlu, datblygu a gwreiddio diwylliant sy'n sicrhau'r canlyniadau gorau posibl i blant sy'n defnyddio'r gwasanaeth ac sy'n bodloni gofynion y Rheoliadau. Mae hyn yn cynnwys, ond nid yw'n gyfyngedig i'r canlynol:

	○ polisïau a gweithdrefnau i gyflawni nodau'r datganiad o ddiben ac i roi plant yng nghanol y gwasanaeth; ○ systemau ar gyfer monitro ac adolygu sy'n cefnogi arferion sy'n seiliedig ar dystiolaeth ac sy'n galluogi plant i gyflawni eu canlyniadau personol; ○ prosesau i sicrhau bod gofal a chymorth yn cael eu darparu mewn ffordd gyson a dibynadwy; ○ trefniadau staffio diogel, wedi'u hategu gan ddatblygiad proffesiynol, i ddiwallu anghenion gofal a chymorth plant ac i gefnogi rhieni maeth; ○ systemau ansawdd ac archwilio i adolygu cynnydd ac i lywio'r ffordd y datblygir gwasanaethau; ○ ymagwedd ragweithiol at gyfle cyfartal ac amrywiaeth; ac ○ eiddo, cyfleusterau ac offer addas a hygyrch.

Rheoliad 4	**Canllawiau**
Gofynion mewn perthynas â'r datganiad o ddiben **4.—**(1) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth ddarparu'r gwasanaeth yn unol â'r datganiad o ddiben. (2) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth— (a) cadw'r datganiad o ddiben o dan adolygiad, a (b) pan fo'n briodol, ddiwygio'r datganiad o ddiben. (3) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth hysbysu'r personau a restrir	• Mae'r datganiad o ddiben yn hanfodol i'r gwasanaeth. Rhaid iddo: ○ ddisgrifio'n gywir y gwasanaethau a ddarperir; ○ dweud ymhle a sut darperir y gwasanaethau hyn; ac ○ nodi'r trefniadau i gefnogi sut caiff y gwasanaethau eu darparu. • Rhaid iddo gynnwys yr wybodaeth sydd yn Rheoliadau Gwasanaethau Rheoleiddiedig (Cofrestru) (Cymru) 2017(**2**).

2 http://www.legislation.gov.uk/cy/wsi/2017/1098/contents/made. Diwygiwyd gan Rheoliadau Gwasanaethau Rheoleiddiedig (Datganiadau Blynyddol a Chofrestru) (Cymru) (Diwygio) 2019 http://www.legislation.gov.uk/cy/wsi/2019/233/made

ym mharagraff (4) am unrhyw ddiwygiad sydd i'w wneud i'r datganiad o ddiben o leiaf 28 o ddiwrnodau cyn y mae i gymryd effaith.
 	
(4) Y personau y mae rhaid iddynt gael eu hysbysu am unrhyw ddiwygiad i'r datganiad o ddiben yn unol â pharagraff (3) yw—
(a) Gweinidogion Cymru,
(b) unrhyw blentyn sydd wedi ei leoli gyda rhiant maeth gan y darparwr gwasanaeth, oni bai na fyddai'n briodol gwneud hynny o ystyried oedran y plentyn a'i ddealltwriaeth,
(c) rhieni unrhyw blentyn o'r fath,
(d) rhieni maeth a darpar rieni maeth,
(e) personau sy'n gweithio at ddibenion y gwasanaeth maethu,
(f) yr awdurdod lleoli.
 	
(5) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth ddarparu'r datganiad o ddiben cyfredol i unrhyw berson ar gais, oni bai nad yw'n briodol gwneud hynny neu y byddai gwneud hynny yn anghyson â llesiant plentyn.
	• Wrth baratoi datganiad o ddiben, mae'r darparwr yn ystyried unrhyw ganllawiau ynghylch datganiad o ddiben a ddarperir gan y rheoleiddiwr gwasanaethau.
	
	• Bydd darparwyr gwasanaethau yn adolygu ac yn diweddaru'r datganiad o ddiben bob blwyddyn, o leiaf, neu yn gynt os bydd newidiadau'n cael eu gwneud i'r gwasanaeth a ddarperir.
	
	• Os bwriedir newid y gwasanaeth a ddarperir, bydd y datganiad o ddiben yn cael ei ddiweddaru i adlewyrchu'r newid hwnnw. Bydd y darparwr gwasanaeth yn rhoi gwybod i'r unigolion hynny a nodir yn rheoliad 4(4) 28 diwrnod cyn i'r newidiadau gael eu gwneud. Mae enghreifftiau o hyn yn cynnwys newidiadau i'r trefniadau staffio arferol neu lefelau fel sydd wedi'i nodi yn y datganiad o ddiben sy'n bodoli'n barod.
	
	• Lle bo bwriad i wneud newidiadau'n syth i'r gwasanaeth a ddarperir, h.y. o fewn y cyfnod hysbysu 28 diwrnod (fel sy'n ofynnol gan reoliad 4(3)), er enghraifft mewn ymateb i gais brys, bydd y darparwr yn:
	
	  ○ hysbysu'r rheoleiddiwr gwasanaeth ar unwaith (a lle y bo'n ymarferol, cyn gwneud y newid); a
	  ○ diweddaru'r datganiad o ddiben er mwyn adlewyrchu'r newid a hynny'n ddi-oed, a darparu copi i'r rheoleiddiwr gwasanaeth.
	
	• Os cynigir newid yn y datganiad o ddiben, bydd y darparwr

	gwasanaeth yn bodloni'r rheoleiddiwr gwasanaethau ei fod yn gallu cyflawni'r cynigion, er enghraifft, trwy roi rhagor o wybodaeth neu drefnu ymweliad gan y rheoleiddiwr â'r gwasanaeth (lle bo'n briodol). • Os caiff y datganiad o ddiben ei ddiweddaru, cedwir cofnod o'r fersiwn a'r dyddiad diwygio. • Mae copi o'r datganiad o ddiben ar gael yn hwylus i'r rhai a restrir yn rheoliad 4(4).

Rheoliad 5	**Canllawiau**

Gofynion mewn perthynas â monitro a gwella
 	
5.—(1) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth sicrhau bod trefniadau effeithiol yn eu lle ar gyfer monitro, adolygu a gwella ansawdd y gwasanaeth.
(2) Rhaid i'r trefniadau gynnwys trefniadau ar gyfer ceisio safbwyntiau—
(a) unrhyw blentyn sydd wedi ei leoli gyda rhiant maeth gan y darparwr gwasanaeth,
(b) rhieni unrhyw blentyn o'r fath, oni bai bod hyn yn amhriodol neu'n anghyson â llesiant y plentyn,
(c) rhieni maeth,
(d) personau sy'n gweithio at ddibenion y gwasanaeth maethu,
(e) yr awdurdod lleoli, ac
(f) yn achos plentyn sydd wedi ei leoli gydag awdurdod ardal, yr awdurdod ardal hwnnw,
ar ansawdd y gwasanaeth a sut y gellir gwella hyn.
	• Mae gan ddarparwyr gwasanaethau systemau a phrosesau ar waith i fonitro, adolygu a gwella ansawdd y gwasanaeth a ddarperir. Bydd hyn yn cynnwys nodi:
	  ○ pwy sy'n gyfrifol am sicrhau bod hyn yn cael ei wneud;
	  ○ sut bydd hyn yn cael ei wneud;
	  ○ pa mor aml mae hyn yn digwydd; ac
	  ○ trefniadau i'r unigolyn cyfrifol adrodd wrth y darparwr gwasanaethau.
	
	• Caiff canlyniad unrhyw adolygiad ei ddadansoddi a'i adolygu gan bobl sydd â'r wybodaeth, y sgiliau a'r cymhwysedd priodol i ddeall ei arwyddocâd ac i gymryd camau i sicrhau bod pethau'n gwella. Mae darparwyr gwasanaethau'n ceisio cyngor proffesiynol/arbenigol yn ôl yr angen ac yn brydlon i helpu i sicrhau gwelliannau.
	
	• Mae darparwyr gwasanaethau'n gallu dangos sut maent wedi:

(3) Wrth wneud unrhyw benderfyniadau ar gynlluniau ar gyfer gwella ansawdd y gwasanaeth, rhaid i ddarparwr gwasanaeth— (a) ystyried safbwyntiau’r rheini yr ymgynghorir â hwy yn unol â pharagraff (2), a (b) rhoi sylw i’r adroddiad a lunnir gan yr unigolyn cyfrifol yn unol â rheoliad 63(4) (adolygiad o ansawdd y gofal).	○ dadansoddi'r wybodaeth a gasglwyd ac ymateb iddi; ac ○ defnyddio'r wybodaeth i wella pethau. • Mae darparwyr gwasanaethau'n monitro'r cynnydd yn erbyn y cynlluniau i wella ansawdd a diogelwch gwasanaethau ac yn cymryd camau priodol ar unwaith oni lwyddir i sicrhau'r cynnydd disgwyliedig. • Mae'r systemau a'r prosesau'n cael eu hadolygu'n barhaus i sicrhau eu bod yn galluogi'r darparwr gwasanaethau i weld ymhle y mae neu y gallai rhywbeth amharu ar ansawdd gwasanaethau ac i alluogi ymateb prydlon priodol. • Fel rhan o'r broses adolygu ansawdd, bydd darparwyr gwasanaethau yn: ○ annog adborth; ○ ceisio barn y plant a rhanddeiliaid eraill a restrir yn rheoliad 5(2) yn rheolaidd am ansawdd y gwasanaeth; ac ○ gallu dangos eu bod wedi gwneud hyn a dadansoddi natur yr adborth y maent wedi'i gael. • Mae'r dulliau a ddefnyddir i gysylltu a chael barn y rheini a restrir yn rheoliad 5(2) yn briodol i’w hoed, lefel eu dealltwriaeth ac yn ystyried unrhyw gyflwr penodol a/neu anghenion o ran cyfathrebu. Mae cyfranogiad plant yn unol â'r canllawiau cenedlaethol. • Defnyddir gwybodaeth a gesglir drwy'r systemau ansawdd ac archwilio i ddatblygu'r adroddiad adolygu ansawdd gofal yn unol â rheoliad 63(4)

Rheoliad 6	Canllawiau
Gofynion mewn perthynas â'r unigolyn cyfrifol **6**.—(1) Nid yw'r rheoliad hwn yn gymwys i ddarparwr gwasanaeth sy'n unigolyn. (2) Rhaid i ddarparwr gwasanaeth y mae'r rheoliad hwn yn gymwys iddo sicrhau bod y person sydd wedi ei ddynodi fel yr unigolyn cyfrifol(3)— (a) yn cael ei gefnogi i gyflawni ei ddyletswyddau'n effeithiol, a (b) yn ymgymryd â hyfforddiant priodol. (3) Os bydd gan y darparwr gwasanaeth reswm dros gredu nad yw'r unigolyn cyfrifol wedi cydymffurfio â gofyniad a osodir gan y rheoliadau yn Rhannau 12 i 16, rhaid i'r darparwr— (a) cymryd unrhyw gamau gweithredu sy'n angenrheidiol i sicrhau y cydymffurfir â'r gofyniad, a (b) hysbysu Gweinidogion Cymru. (4) Yn ystod unrhyw adeg pan nad yw'r unigolyn cyfrifol yn gallu cyflawni ei ddyletswyddau, rhaid i'r darparwr gwasanaeth sicrhau bod trefniadau yn eu lle ar gyfer— (a) rheoli'r gwasanaeth yn effeithiol, (b) goruchwylio'r gwasanaeth yn effeithiol, (c) cydymffurfedd y gwasanaeth â gofynion y Rheoliadau hyn, a (d) monitro, adolygu a gwella ansawdd y gwasanaeth.	• Mae gan ddarparwyr gwasanaeth systemau a phrosesau ar waith i gynnal trafodaethau ffurfiol a rheolaidd â'r unigolyn cyfrifol, ac i roi cymorth iddo. • Mae'r darparwyr gwasanaethau'n rhoi cymorth i'r unigolyn cyfrifol ddilyn hyfforddiant sy'n ei alluogi i gyflawni ei rôl yn effeithiol a chyflawni nodau'r gwasanaeth fel y'u nodir yn y datganiad o ddiben ac yn unol â'r canllawiau ymarfer a argymhellir gan GCC. Mae hyfforddiant ar gyfer unigolion cyfrifol yn cynnwys: ○ fframwaith a gofynion deddfwriaethol statudol; ○ dyletswyddau penodol unigolyn cyfrifol; ○ perfformiad gwasanaeth a rheoli ansawdd; ac ○ llywio diwylliant gwasanaeth, ac ati. • Os bydd unigolyn cyfrifol wedi methu â chyflawni ei rôl bydd y darparwr gwasanaethau'n hysbysu'r rheoleiddiwr gwasanaeth am unrhyw gamau a gymerwyd a, lle y bo hynny'n berthnasol, yn ei gynghori ynghylch y trefniadau ar gyfer dynodi rhywun yn ei le. • Os na fydd unigolyn cyfrifol neu os nad yw'r unigolyn cyfrifol yn gallu cyflawni ei ddyletswyddau am ba bynnag reswm, er enghraifft am ei fod yn absennol o'i rôl oherwydd salwch, bydd y darparwr gwasanaeth yn sicrhau bod y cyfrifoldeb dros oruchwylio'r gwaith o reoli'r gwasanaeth, fel y nodir yn Rhannau 12 i 16 o'r Rheoliadau, yn parhau i gael ei fodloni o

3 Mae adran 6 o Ddeddf 2016 yn ei gwneud yn ofynnol i berson sy'n dymuno darparu gwasanaeth rheoleiddiedig wneud cais i gofrestru i Weinidogion Cymru sy'n dynodi unigolyn fel yr unigolyn cyfrifol.

(5) Os nad yw'r unigolyn cyfrifol yn gallu cyflawni ei ddyletswyddau a hynny am gyfnod o fwy nag 28 o ddiwrnodau, rhaid i'r darparwr gwasanaeth— (a) hysbysu Gweinidogion Cymru, a (b) rhoi gwybod i Weinidogion Cymru am y trefniadau interim.	dan drefniadau eraill.

Rheoliad 7	**Canllawiau**

Gofynion mewn perthynas â'r unigolyn cyfrifol pan fo'r darparwr yn unigolyn
 	
7.—(1) Mae'r rheoliad hwn yn gymwys pan fo'r darparwr gwasanaeth yn unigolyn.
(2) Os yw'r rheoliad hwn yn gymwys, rhaid i'r unigolyn ymgymryd â hyfforddiant priodol er mwyn cyflawni ei ddyletswyddau'n briodol fel yr unigolyn cyfrifol.
(3) Yn ystod unrhyw adeg pan yw'r unigolyn yn absennol, rhaid iddo sicrhau bod trefniadau yn eu lle ar gyfer—
(a) rheoli'r gwasanaeth yn effeithiol,
(b) goruchwylio'r gwasanaeth yn effeithiol,
(c) cydymffurfedd y gwasanaeth â gofynion y Rheoliadau hyn, a
(d) monitro, adolygu a gwella ansawdd y gwasanaeth.
(4) Os nad yw'r unigolyn yn gallu cyflawni ei ddyletswyddau fel unigolyn cyfrifol, a hynny am gyfnod o fwy nag 28 o ddiwrnodau, rhaid iddo—
(a) hysbysu Gweinidogion Cymru, a
(b) rhoi gwybod i Weinidogion Cymru am y trefniadau interim.
	• Mae'r unigolyn cyfrifol yn dilyn hyfforddiant a fydd yn ei alluogi i gyflawni ei rôl yn effeithiol a chyflawni nodau'r gwasanaeth fel y'u nodir yn y datganiad o ddiben ac yn unol â'r canllawiau ymarfer a argymhellir gan GCC. Mae hyfforddiant yn cynnwys y canlynol:
	  ○ fframwaith deddfwriaethol a gofynion;
	  ○ dyletswyddau penodol unigolyn cyfrifol;
	  ○ perfformiad gwasanaeth a rheoli ansawdd; ac
	  ○ llywio diwylliant gwasanaeth, ac ati.
	
	• Os na fydd yr unigolyn cyfrifol yn gallu cyflawni ei ddyletswyddau am ba bynnag reswm, er enghraifft am ei fod yn absennol o'i rôl oherwydd salwch, bydd yr unigolyn cyfrifol yn sicrhau bod trefniadau eraill ar waith i sicrhau bod y gofynion yn rheoliad 7(3) yn cael eu bodloni.

Rheoliad 8	Canllawiau
Gofynion mewn perthynas â chynaliadwyedd ariannol y gwasanaeth **8**.—(1) Rhaid i’r darparwr gwasanaeth gymryd camau rhesymol i sicrhau bod y gwasanaeth yn gynaliadwy yn ariannol at ddiben cyflawni’r nodau a’r amcanion a nodir yn y datganiad o ddiben. (2) Rhaid i’r darparwr gwasanaeth gynnal cyfrifon priodol a chyfredol ar gyfer y gwasanaeth. (3) Rhaid i’r darparwr gwasanaeth ddarparu copïau o’r cyfrifon i Weinidogion Cymru o fewn 28 o ddiwrnodau i gael cais i wneud hynny. (4) Caiff Gweinidogion Cymru ei gwneud yn ofynnol i’r cyfrifon gael eu hardystio gan gyfrifydd.	• Mae systemau ar waith i sicrhau bod gwaith cynllunio ariannol, monitro'r gyllideb a rheolaeth ariannol i gyd yn cael eu gwneud yn effeithiol. • Mae systemau ar waith i sicrhau sefydlogrwydd ariannol yn unol ag unrhyw ganllawiau cenedlaethol a rheoliadau ariannol. • Mae gan ddarparwyr gwasanaethau yr adnoddau ariannol sydd eu hangen i ddarparu ac i barhau i ddarparu'r gwasanaethau a ddisgrifir yn y datganiad o ddiben ac er mwyn bodloni gofynion y Rheoliadau. • Mae gan ddarparwyr gwasanaethau yswiriant a threfniadau digolledu priodol ar waith i warchod rhag rhwymedigaethau posibl yn sgil marwolaeth, anaf, neu achosion eraill, colled neu ddifrod i eiddo, a risgiau ariannol eraill. • Os na fydd cyfrifon archwiliedig ar gael, bydd cyfrifon blynyddol yn cael eu cwblhau gan gyfrifydd cymwys at bwrpas rheoleiddio ac archwilio. • Mae'r cyfrifon yn dangos bod y gwasanaeth yn ariannol hyfyw ac yn debygol o fod â digon o arian i barhau i ddarparu’r gwasanaeth fel yr amlinellir yn ei ddatganiad o ddiben. • Mae'r darparwr gwasanaethau'n sicrhau bod taliadau prydlon yn cael eu gwneud i rieni maeth ar gyfer unrhyw lwfansau neu dreuliau y cytunir arnynt, sy'n cwmpasu costau darparu

	gofal a chymorth i blentyn. • Mae'r darparwr gwasanaethau'n sicrhau bod rhieni maeth yn deall y cymorth ariannol neu'r cymorth arall sydd ar gael iddynt.

Rheoliad 9	**Canllawiau**

Gofynion i ddarparu'r gwasanaeth yn unol â pholisïau a gweithdrefnau
 	
9.—(1) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth sicrhau bod y polisïau a'r gweithdrefnau a ganlyn yn eu lle ar gyfer y gwasanaeth—
(a) lleoli a chychwyn y gwasanaeth (gweler rheoliad 11 (addasrwydd y gwasanaeth)),
(b) diogelu (gweler rheoliad 21),
(c) defnyddio rheolaeth neu ataliaeth yn briodol (gweler rheoliad 22),
(d) bwlio (gweler rheoliad 25),
(e) absenoldeb (gweler rheoliad 26),
(f) meddyginiaeth (gweler rheoliad 27 (mynediad i wasanaethau iechyd)),
(g) cefnogi a datblygu staff (gweler rheoliad 31),
(h) disgyblu staff (gweler rheoliad 34),
(i) cwynion (gweler rheoliad 42),
(j) chwythu'r chwiban (gweler rheoliad 43),
(k) cymorth ar gyfer rhieni maeth o ran sut i helpu plant i reoli eu harian (gweler rheoliad 48).
 	
(2) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth hefyd gael unrhyw bolisïau a
	• Mae gan ddarparwyr gwasanaethau y polisïau a'r gweithdrefnau yn eu lle fel sy'n ofynnol gan y Rheoliadau.
	
	• Mae'r polisïau a'r gweithdrefnau yn gymesur â'r gwasanaeth sy'n cael ei ddarparu yn unol â'r datganiad o ddiben. Lle bo'n gymwys, mae polisïau a gweithdrefnau'n ystyried anghenion aelodau eraill o aelwyd y rhiant maeth.
	
	• Mae darparwyr gwasanaethau'n sicrhau bod polisïau a gweithdrefnau'n adlewyrchu'r trefniadau ar gyfer seibiannau tymor byr i blant, lle darperir y rhain gan y darparwr gwasanaethau.
	
	• Mae'r polisïau a'r gweithdrefnau yn:
	  ○ cyd-fynd ag unrhyw ddeddfwriaeth a chanllawiau cenedlaethol cyfredol;
	  ○ cynnig arweiniad i staff er mwyn sicrhau bod y gwasanaeth yn cael ei ddarparu yn unol â'r datganiad o ddiben; ac
	  ○ pennu gofynion i roi gwybod i blant, rhieni maeth a staff sut mae'r gwasanaeth yn cael ei ddarparu.

gweithdrefnau eraill yn eu lle sy’n rhesymol angenrheidiol i gefnogi nodau ac amcanion y gwasanaeth a nodir yn y datganiad o ddiben. (3) Rhaid i’r darparwr gwasanaeth sicrhau bod cynnwys y polisïau a’r gweithdrefnau y mae’n ofynnol iddynt fod yn eu lle yn rhinwedd paragraffau (1) a (2)— (a) yn briodol i anghenion plant y darperir gofal a chymorth ar eu cyfer, (b) yn gyson â’r datganiad o ddiben, ac (c) yn cael eu cadw’n gyfredol. (4) Rhaid i’r darparwr gwasanaeth roi trefniadau yn eu lle i sicrhau bod y gwasanaeth yn cael ei ddarparu yn unol â’r polisïau a’r gweithdrefnau hynny. (5) Rhaid i’r darparwr gwasanaeth sicrhau bod cynnwys y polisïau a’r gweithdrefnau y mae’n ofynnol iddynt fod yn eu lle o dan baragraff (1)(a), (b), (c), (d) ac (i) yn ystyried anghenion unrhyw blant eraill y gall y lleoliad sy’n cael ei wneud effeithio arnynt.	• Mae’r polisïau, y gweithdrefnau a'r arferion yn cael eu hadolygu a'u diweddaru yng ngoleuni newidiadau i arferion, deddfwriaeth sy'n newid, ac argymhellion ynglŷn â'r arferion gorau. • Mae cyfle i'r staff, y plant a'r rhieni maeth sy'n defnyddio'r gwasanaeth ymwneud â datblygu polisïau a gweithdrefnau. • Os bydd y datganiad o ddiben yn newid, bydd y polisïau a'r gweithdrefnau'n cael eu hadolygu a'u diweddaru i adlewyrchu'r newidiadau. • Bydd darparwyr gwasanaethau'n sicrhau bod staff yn gallu cael gafael ar y polisïau a'r gweithdrefnau sy'n help iddynt sicrhau'r canlyniadau gorau posibl i blant, a'u bod yn gwybod am y polisïau a'r gweithdrefnau hynny ac yn eu deall. • Mae'r holl bolisïau a gweithdrefnau ar gael i'r plentyn, eu cynrychiolwyr, y rhieni maeth a, lle bo hynny’n briodol, yr awdurdod ardal perthnasol. • Mae'r polisïau a'r gweithdrefnau ar fformat hygyrch i’r plentyn, a darperir cymorth i helpu unigolion i'w deall. • Mae systemau ar gyfer monitro a gwella'n cynnwys y rhai sy’n sicrhau bod y gwasanaeth yn cael ei redeg yn unol â'r polisïau a'r gweithdrefnau.

Rheoliad 10	Canllawiau

Dyletswydd gonestrwydd
 	
10. Rhaid i'r darparwr gwasanaeth weithredu mewn ffordd agored a thryloyw gydag—
(a) unrhyw blentyn sydd wedi ei leoli gan y darparwr gwasanaeth,
(b) rhieni unrhyw blentyn o'r fath,
(c) rhieni maeth a darpar rieni maeth,
(d) yr awdurdod lleoli,
(e) yn achos plentyn sydd wedi ei leoli gydag awdurdod ardal, yr awdurdod ardal hwnnw.
	• Mae gan ddarparwyr gwasanaethau bolisïau a gweithdrefnau ar waith sy'n cefnogi diwylliant o fod yn agored ac yn dryloyw, ac sy'n sicrhau bod y staff i gyd yn ymwybodol ohonynt ac yn eu dilyn. Mae'r polisïau a'r gweithdrefnau yn dilyn ac yn ystyried canllawiau Gofal Cymdeithasol Cymru ar ddyletswydd gonestrwydd proffesiynol ar gyfer gweithwyr proffesiynol ym maes gofal cymdeithasol sydd wedi'u cofrestru â GCC.
	
	• Mae darparwyr gwasanaethau'n hybu diwylliant o onestrwydd sy'n cynnwys:
	    ○ bod yn agored ac yn onest wrth ymwneud â'r rhai a restrir yn rheoliad 10 (a)-(e);
	    ○ darparu gwybodaeth am yr hyn sydd wedi digwydd a chanlyniad unrhyw ymchwiliadau sydd wedi'u cynnal; ac
	    ○ cynnig ymddiheuriad am yr hyn sydd wedi digwydd, lle bo'n briodol gwneud hynny.
	
	• Bydd darparwyr gwasanaethau'n cymryd camau i atal bwlio, erlyn a/neu aflonyddu ac yn mynd i'r afael â'r rhain yn briodol, gyda golwg ar y ddyletswydd i fod yn onest, ac i ymchwilio i unrhyw ddigwyddiad lle mae'n bosibl bod aelod o'r bwrdd, unigolyn cyfrifol neu aelod o'r staff wedi rhwystro rhywun arall rhag cyflawni ei ddyletswydd yntau i fod yn onest.
	
	• Mae gan ddarparwyr gwasanaethau system ar waith i ganfod ac ymdrin ag achosion posibl o fynd yn groes i'r ddyletswydd

	gonestrwydd gan staff sydd wedi'u cofrestru'n broffesiynol (fel y bo'n berthnasol), gan gynnwys rhwystro rhywun arall wrth iddo arfer ei ddyletswydd gonestrwydd. Mae camau i fynd i'r afael ag achosion o'r fath yn cynnwys, lle bo'n briodol, atgyfeirio rhywun at y rheoleiddiwr proffesiynol neu at gorff perthnasol arall.

1.2 Gofynion ar ddarparwyr gwasanaethau o ran y camau y mae'n rhaid eu cymryd cyn cytuno i ddarparu gofal a chymorth (Rhan 3)

Bwriad gofynion Rhan 3 o'r Rheoliadau yw rhoi sicrwydd i blant a rhieni maeth bod darparwr gwasanaethau wedi ystyried ystod eang o wybodaeth cyn cytuno i leoli plentyn, i gadarnhau bod y gwasanaeth yn gallu dod o hyd i leoliad addas sy'n gallu bodloni anghenion y plentyn o ran gofal a chymorth ac yn gallu cyflawni ei ganlyniadau personol. Mae hyn yn cynnwys dymuniadau'r plentyn a'r hyn sydd orau ganddo, ac ymgynghori â'r bobl a'r gweithwyr proffesiynol perthnasol.

Rheoliad 11	Canllawiau

Addasrwydd y gwasanaeth
 	
11.—(1) Ni chaiff y darparwr gwasanaeth gytuno i leoli plentyn gyda rhiant maeth oni bai bod y darparwr wedi penderfynu bod lleoliad addas a all ddiwallu anghenion y plentyn am ofal a chymorth a galluogi'r plentyn i gyflawni ei ganlyniadau personol.
 	
(2) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth gael polisi a gweithdrefnau yn eu lle ar leoliadau a chychwyn y gwasanaeth.
 	
(3) Rhaid i'r penderfyniad o dan baragraff (1) ystyried—
(a) cynllun gofal a chymorth y plentyn,
(b) unrhyw asesiadau iechyd neu unrhyw asesiadau perthnasol eraill,
(c) safbwyntiau, dymuniadau a theimladau'r plentyn,
(d) unrhyw risgiau i lesiant y plentyn,
(e) unrhyw risgiau i lesiant unrhyw blentyn arall y gall y lleoliad sydd i'w wneud effeithio arno,
(f) argyhoeddiad crefyddol, tarddiad hiliol, cefndir diwylliannol ac ieithyddol y plentyn, ynghyd â'i gyfeiriadedd rhywiol a'i hunaniaeth o ran rhywedd,
	• Mae gan ddarparwyr gwasanaethau bolisi a gweithdrefnau ar waith ar leoliadau a chychwyn y gwasanaeth. Mae hyn yn cynnwys, ond nid yw'n gyfyngedig i'r canlynol:
	  ○ y trefniadau ar gyfer cadarnhau bod y gwasanaeth yn gallu rhoi cymorth i'r plentyn gyflawni ei ganlyniadau personol neu beidio;
	  ○ y bobl yr ymgynghorir â hwy fel rhan o'r broses;
	  ○ yr wybodaeth i'w hystyried;
	  ○ o dan ba amgylchiadau na fydd gwasanaeth yn cael ei ddarparu;
	  ○ cyfleoedd i ymweld â'r gwasanaeth a chartref y rhiant maeth; ac
	  ○ y trefniadau ar gyfer cychwyn y gwasanaeth.
	
	• Bydd crynodeb o'r weithdrefn leoli wedi'i gynnwys yn y datganiad o ddiben ac yn llawlyfr gwasanaeth y darparwr gwasanaethau (gweler rheoliad 12).
	
	• Cyn cytuno i ddarparu gwasanaeth, mae'r darparwr gwasanaethau'n gwneud penderfyniad ar sail gwybodaeth ynglŷn ag a yw'n gallu diwallu anghenion gofal a chymorth y

(g) unrhyw addasiadau rhesymol y gallai'r darparwr gwasanaeth eu gwneud i alluogi i anghenion gofal a chymorth y plentyn gael eu diwallu, (h) polisi a gweithdrefnau'r darparwr gwasanaeth ar leoliadau a chychwyn y gwasanaeth. (4) Wrth wneud y penderfyniad ym mharagraff (1), rhaid i'r darparwr gwasanaeth gynnwys— (a) y plentyn, pan fo'n ymarferol, (b) rhieni'r plentyn, oni bai bod hyn yn amhriodol neu'n anghyson â llesiant y plentyn, (c) yr awdurdod lleoli.	plentyn ai peidio. Wrth benderfynu fel hyn, bydd y darparwr gwasanaethau: ○ yn ystyried y gofynion sydd wedi'u nodi yn rheoliad 11(3); ○ yn ymgynghori â'r plentyn, rhieni'r plentyn (os yw'n briodol) a'r awdurdod lleoli i benderfynu beth sy'n bwysig iddynt hwy; ○ yn cael copi o gynllun gofal a chymorth / cynllun llwybr y plentyn ac yn ei ystyried, ac yn gweithio gyda'r awdurdod lleoli wrth gynllunio i leoli'r plentyn; ○ ar gyfer plentyn sy'n derbyn gofal sy'n 16 oed a hŷn, yn cael copi o gynllun llwybr yr person ifanc ac yn ei ystyried; ○ yn ystyried unrhyw beryglon i'r plentyn, y rhieni maeth, aelodau o aelwyd y rhiant maeth a staff; ac ○ yn cael gwybodaeth am anghenion arbenigol y plentyn a'i ofynion er mwyn cadarnhau bod modd diwallu'r rhain yn unol â'r datganiad o ddiben. • Bydd yr wybodaeth a geir yn ddigonol i alluogi cyfnod pontio hwylus wrth i'r plentyn fynd i leoliad maethu. • Mae ystyriaeth briodol yn cael ei rhoi i sicrhau bod y plentyn yn cael ei roi gyda rhieni maeth addas, ac mae ystyriaeth yn cael ei rhoi i effaith bosibl y lleoliad ar y plentyn, y rhieni maeth ac aelodau o aelwyd y rhiant maeth. • Mae gan y bobl sy'n gwneud y penderfyniadau hyn ar ran y darparwr gwasanaethau ddigon o gyfrifoldeb ac awdurdod o fewn y sefydliad i wneud penderfyniad ynghylch a all y gwasanaeth ddiwallu anghenion gofal a chymorth y plentyn.

	• Os lleolir plentyn mewn argyfwng, dylid gwneud pob ymdrech i sicrhau cymaint o wybodaeth â phosibl (gan gynnwys asesiadau perthnasol) cyn ei leoli er mwyn sicrhau bod modd i'r gwasanaeth ddiwallu ei anghenion.

1.3 Gofynion ar ddarparwyr gwasanaethau o ran yr wybodaeth sydd i’w darparu i unigolion wrth gychwyn darparu gofal a chymorth (Rhan 4)

Bwriad Rhan 4 o’r Rheoliadau yw sicrhau bod plant, rhieni maeth a darpar rieni maeth yn cael gwybodaeth am y gwasanaeth, a fydd yn eu galluogi:

- i ddeall diwylliant ac ethos y gwasanaeth yn glir;
- i wybod pa wasanaethau y gallant ddisgwyl eu cael; ac
- i ddeall sut y bydd y gwasanaethau’n cael eu darparu.

Dylai hyn alluogi plant, rhieni maeth, darpar rieni maeth ac awdurdodau lleoli i gael dealltwriaeth dda o sut mae’r gwasanaeth yn gweithredu wrth ddarparu gofal a chymorth. Mae’r llawlyfr hefyd yn rhoi’r wybodaeth sydd ei hangen arnynt i godi pryderon ac i gwyno wrth ddarparwyr gwasanaethau pan fyddant yn anfodlon â’r gwasanaeth, ac yn rhoi gwybod iddynt sut i uwchgyfeirio'r pryderon hyn os na fyddant yn fodlon â’r ymateb.

Rheoliad 12	Canllawiau
Gwybodaeth am y gwasanaeth **12**.—(1) Rhaid i’r darparwr gwasanaeth lunio canllaw ysgrifenedig ar y gwasanaeth. (2) Rhaid i’r canllaw— (a) cael ei ddyddio, ei adolygu o leiaf bob blwyddyn a’i ddiweddaru fel y bo angen, (b) bod mewn iaith, arddull, cyflwyniad a fformat sy’n briodol i blant (o bob oedran a dealltwriaeth) ac oedolion, (c) cael ei roi i— (i) unrhyw blentyn sydd wedi ei leoli gan y darparwr gwasanaeth, (ii) unrhyw rieni maeth a darpar rieni maeth,	• Mae llawlyfr ysgrifenedig ar gael i'r rheini a restrir yn rheoliad 12(2)(c), sy'n rhoi gwybodaeth am y gwasanaeth. • Mae'r llawlyfr mewn iaith syml ac mewn fformat sy'n adlewyrchu anghenion, oedran a lefel ddealltwriaeth y sawl y bwriedir y gwasanaeth ar ei gyfer. Mae'r llawlyfr ar gael mewn fformatau a thrwy gyfryngau sydd ar gael yn hwylus ac yn briodol i'r gynulleidfa. Er enghraifft, iaith briodol ac iaith o ddewis yr unigolyn, print mawr, sain, cymhorthion cyfrifiadurol a gweledol. Os bydd gofyn, defnyddir y dull cyfathrebu a ffefrir gan y plentyn neu’r rhiant maeth i esbonio’r llawlyfr. • Os bydd gofyn, rhoddir cymorth i blant a rhieni maeth ddeall cynnwys y llawlyfr a'r hyn mae'n ei olygu iddynt hwy.

(iii) yr awdurdod lleoli, a (d) cael ei roi ar gael i eraill ar gais, oni bai nad yw hyn yn briodol neu y byddai'n anghyson â llesiant y plentyn. (3) Rhaid i'r canllaw gynnwys y canlynol— (a) crynodeb o'r polisïau a'r gweithdrefnau y mae rhaid i'r darparwr gwasanaeth eu rhoi yn eu lle o dan reoliad 9(1)(a), (b), (c), (d), (e), (f), (i) a (k), (b) gwybodaeth am sut i wneud cwyn, (c) gwybodaeth am argaeledd gwasanaethau eirioli i blant sy'n derbyn gofal gan awdurdod lleol, (d) gwybodaeth am rôl a manylion cyswllt Comisiynydd Plant Cymru. (4) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth sicrhau bod plant yn cael unrhyw gymorth sy'n angenrheidiol i'w galluogi i ddeall yr wybodaeth a gynhwysir yn y canllaw.	• Mae'r llawlyfr yn rhestru'r meysydd sy'n ofynnol o dan reoliad 12(3) a bydd hefyd yn cynnwys y canlynol: ○ trefniadau ar gyfer cyflwyno'r plentyn i'r rhieni maeth a'u haelwyd; ○ ethos, diwylliant a blaenoriaethau'r gwasanaeth, gan gynnwys crynodeb o'r datganiad o ddiben; ○ rôl y rhieni maeth yn y broses arolygu gan y rheoleiddiwr gwasanaeth; ○ sut i gael gafael ar yr adroddiad arolygu diweddaraf a luniwyd gan y rheoleiddiwr gwasanaeth; ○ y staff allweddol a fydd yn rhoi cymorth i'r plentyn a'r rhiant maeth; ○ sut i gysylltu â'r unigolyn cyfrifol; ○ y weithdrefn gwyno a sut mae gwneud cwyn; ○ manylion cyswllt a rôl Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru, y rheoleiddiwr gwasanaeth a Chomisiynydd Plant Cymru; ○ cymorth i'r plentyn gael mynediad at wasanaethau eirioli perthnasol ac asiantaethau neu wasanaethau eraill, megis gwasanaethau gofal iechyd sylfaenol (Meddyg Teulu; Deintydd; Optometrydd, Fferyllydd, Ciropodydd, ymweliadau â'r ysbyty); cludiant; ○ gwybodaeth am yr hawl i blant sy'n derbyn gofal gael gafael ar wasanaethau eiriolaeth annibynnol a'r cymorth sydd ar gael i blant i'w helpu i gael gafael ar wasanaethau o'r fath; ○ gwybodaeth am y cymorth sydd ar gael i rieni maeth gan y darparwr gwasanaeth; ○ trefniadau i blant a rhieni maeth fynegi barn am y ffordd y caiff y gwasanaeth ei gynnal; ac ○ sut gall plant gael gafael ar eu cofnodion eu hunain.

1.4 Gofynion ar ddarparwyr gwasanaethau o ran safon y gofal a'r cymorth sydd i'w darparu (Rhan 5)

Bwriad Rhan 5 o'r Rheoliadau yw sicrhau bod plant mewn lleoliadau maeth yn cael y gofal a'r cymorth o ansawdd sydd eu hangen arnynt er mwyn cyflawni'r canlyniadau gorau posibl. Caiff y gwasanaeth ei gynllunio gan ymgynghori â phlant a rhieni maeth ac mae'n ystyried dymuniadau, dyheadau a chanlyniadau'r plentyn ei hun ynghyd ag unrhyw risgiau, a'r anghenion arbenigol sy'n llywio'i ofal a'i gymorth.

Mae hyn yn cynnwys:

- sicrhau bod y gofal a'r cymorth yn galluogi'r plentyn i fodloni ei ganlyniadau personol
- darparu staff sydd â'r wybodaeth, y sgiliau a'r medrusrwydd i ddiwallu anghenion lles plentyn
- sicrhau bod gan staff y sgiliau iaith a chyfathrebu priodol
- cynllunio a rhoi staff ar waith i sicrhau dilyniant yn y gofal; ac
- ymgynghori â'r asiantaethau a'r arbenigwyr perthnasol lle bydd gofyn a cheisio cymorth ganddynt.

Rheoliad 13	**Canllawiau**
Safonau gofal a chymorth – gofynion cyffredinol **13.** Rhaid i'r darparwr gwasanaeth sicrhau bod rhieni maeth yn rhoi gofal a chymorth i blentyn sydd wedi ei leoli gyda hwy— (a) yn unol â chynllun gofal a chymorth y plentyn, a (b) mewn ffordd sy'n cynnal, yn amddiffyn ac yn hybu diogelwch a llesiant y plentyn.	• Bydd disgwyliadau y darparwr gwasanaeth at y safonau gofal a chymorth y mae rhaid i riant maeth eu rhoi i blant sy'n cael eu lleoli gyda hwy yn cael ei nodi'n glir yn y datganiad o ddiben. • Mae polisïau a gweithdrefnau yn gymorth i gyflawni canlyniadau personol y plentyn. • Mae darparwyr gwasanaethau yn sicrhau bod y gwasanaeth yn ymatebol ac yn rhagweithiol wrth nodi a lliniaru risgiau. • Bydd rhieni maeth yn cael gwybodaeth am anghenion y plentyn yn unol â chynllun gofal a chymorth / cynllun llwybr y plentyn.

	• Cefnogir rhieni maeth i geisio cyngor meddygol a chymorth proffesiynol i blentyn (lle bo'n briodol) neu wneud atgyfeiriad at yr awdurdod lleoli lle bo angen mewn ffordd amserol. • Cefnogir rhieni maeth, trwy oruchwyliaeth a hyfforddiant, i sicrhau eu bod yn darparu gofal a chymorth o ansawdd uchel i ddiwallu anghenion gofal a chymorth y plentyn a'i alluogi i gyflawni ei ganlyniadau personol. Mae hyn yn cynnwys, ond nid yw'n gyfyngedig i'r canlynol: o darparu'r gofal priodol i unrhyw blentyn sydd wedi cael ei gam-drin; o sgiliau gofalu diogel; o adnabod arwyddion camdriniaeth; o hybu a chynnal hunan-barch plentyn; o cymorth ymddygiadol cadarnhaol; o cymorth cyntaf sylfaenol; ac o hybu iechyd. • Mae darparwyr gwasanaethau yn sicrhau bod y cymorth y maent yn ei ddarparu'n galluogi'r rheini maeth i ddarparu gofal a chymorth o ansawdd da i'r plant y maent yn eu maethu. Mae hyn yn cynnwys cymorth mewn perthynas â'r canlynol yn achos y plentyn: o llesiant corfforol, meddyliol ac emosiynol; o anghenion diwylliannol, crefyddol, cymdeithasol neu ysbrydol; o anghenion o ran addysg, hyfforddiant a hamdden; o perthnasoedd personol a theuluol; o rheolaeth dros fywyd bob dydd; o datblygiad deallusol, emosiynol ac ymddygiadol;

	○ hawliau a hawlogaethau, yn enwedig mewn perthynas â Chonfensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn; a ○ amddiffyn rhag camdriniaeth ac esgeulustod. • Cefnogir rhieni maeth i alluogi'r plentyn i fod mor annibynnol ag sy'n ymarferol. • Cefnogir plant a rhieni maeth pan ddaw'r lleoliad i ben, a hynny pan fydd hyn wedi'i gynllunio neu mewn argyfwng. • Bydd darparwyr gwasanaethau yn sicrhau bod plant yn cael cefnogaeth ar gyfer dod yn oedolion ac ar gyfer gadael gofal, yn unol â'r canllawiau cenedlaethol.

Rheoliad 14	**Canllawiau**
Addasrwydd parhaus y lleoliad **14.** Os nad yw'r lleoliad sydd wedi ei wneud gan y darparwr gwasanaeth, o ganlyniad i newid yn anghenion asesedig y plentyn, yn addas i ddiwallu anghenion y plentyn am ofal a chymorth mwyach, hyd yn oed ar ôl i unrhyw addasiadau rhesymol gael eu gwneud, rhaid i'r darparwr gwasanaeth roi hysbysiad ysgrifenedig o hyn i'r awdurdod lleoli ar unwaith.	• Bydd gan ddarparwyr gwasanaethau systemau a phrosesau ar waith i fonitro a yw anghenion asesedig plentyn (fel y'u nodwyd yn ei gynllun gofal a chymorth / cynllun llwybr) yn newid ac a all y rhiant maeth barhau i'w diwallu. • Bydd darparwyr gwasanaethau yn rhoi rhybudd cynnar i'r awdurdod lleoli, lle bo modd, os yw'n ymddangos bod posibilrwydd bod y lleoliad yn methu. • Lle nad yw rhiant maeth bellach yn gallu diwallu anghenion gofal a chymorth plentyn, rhaid i ddarparwr y gwasanaeth hysbysu'r awdurdod lleoli ar unwaith. • Os oes bwriad i ddod â lleoliad i ben oherwydd newid yn

	anghenion asesedig y plentyn, bydd gan ddarparwyr gwasanaethau brosesau i sicrhau bod y sefyllfa’n tarfu cyn lleied â phosibl ar y plentyn a’r rhieni maeth.

Rheoliad 15	**Canllawiau**
Gwybodaeth ar gyfer plant **15**.—(1) Rhaid i’r darparwr gwasanaeth roi trefniadau yn eu lle i sicrhau bod gan blant yr wybodaeth y mae ei hangen arnynt i wneud a chymryd rhan mewn penderfyniadau o ddydd i ddydd am y ffordd y darperir gofal a chymorth iddynt a sut y maent yn cael eu cefnogi i gyflawni eu canlyniadau personol. (2) Rhaid i’r wybodaeth a ddarperir fod ar gael mewn iaith, arddull, cyflwyniad a fformat sy’n briodol i blant o bob oedran. (3) Rhaid i’r darparwr gwasanaeth roi trefniadau yn eu lle i sicrhau bod plant yn cael unrhyw gymorth sy’n angenrheidiol i’w galluogi i ddeall yr wybodaeth a ddarperir.	• Bydd darparwyr gwasanaethau yn cefnogi rhieni maeth i sicrhau bod plant yn gallu cymryd rhan mewn cynllunio ac adolygu gofal yn ystod eu lleoliad maeth a gwneud penderfyniadau am y ffordd y darperir gofal a chymorth iddynt. • Mae darparwyr gwasanaethau'n sicrhau bod rhieni maeth yn cael yr wybodaeth y mae arnynt ei hangen i ddarparu gofal a chymorth i'r plentyn o ddydd i ddydd yn unol â chynllun gofal a chymorth / cynllun llwybr y plentyn a'i ganlyniadau personol. • Bydd gan ddarparwyr gwasanaethau drefniadau i alluogi plant i ddeall yr wybodaeth a ddarperir iddynt. • Bydd darparwyr gwasanaethau yn rhoi trefniadau ar waith i alluogi plant i gael gafael ar wasanaethau eirioli neu grwpiau hunaneirioli perthnasol (os dymunant) ac i gefnogi eu hanghenion cyfathrebu fel eu bod yn gallu gwneud penderfyniadau am eu bywydau.

Rheoliad 16	Canllawiau

Iaith a chyfathrebu
 	
16.—(1) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth gymryd camau rhesymol i ddiwallu anghenion iaith plant.
 	
(2) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth sicrhau y darperir mynediad i unrhyw gymhorthion a chyfarpar sy'n angenrheidiol i blant i hwyluso'r ffordd y maent yn cyfathrebu ag eraill.
	• Bydd gan ddarparwyr gwasanaethau drefniadau i helpu rhieni maeth ag anghenion iaith y plentyn yn unol â'r datganiad o ddiben. Os bydd angen, bydd hyn yn cynnwys rhoi camau ar waith i sicrhau bod y plentyn yn gallu cyfathrebu'n ystyrlon â'i rieni maeth. Mae hyn yn cynnwys:
	  ○ cyfathrebu â'r plentyn mewn iaith sy'n unol â'i angen a'i ddewis; ac
	  ○ mynediad, lle bo'n briodol, at ddulliau cyfathrebu ychwanegol fel y System Gyfathrebu Cyfnewid Lluniau (PECS), Triniaeth ac Addysg i Blant ac Awtistiaeth ac Anawsterau Cyfathrebu Cysylltiedig (TEACCH), Makaton, ac Iaith Arwyddion Prydain (BSL).
	
	• Mae darparwyr gwasanaethau yn nodi anghenion cyfathrebu plentyn wrth benderfynu a all y gwasanaeth ddiwallu ei anghenion.
	
	• Gall plant ddeall staff pan fyddant yn cyfathrebu â hwy.
	
	• Bydd gan ddarparwyr gwasanaethau drefniadau i sicrhau bod y cymhorthion a'r cyfarpar sydd eu hangen i gefnogi anghenion cyfathrebu'r plentyn ar gael, yn hygyrch, yn cael eu cynnal a'u cadw a bod y rhieni maeth yn gwybod sut i'w defnyddio.
	
	• Bydd darparwyr gwasanaethau yn gallu cynnig eu gwasanaethau yn Gymraeg i blant neu rieni maeth y mae'r Gymraeg yn iaith gyntaf iddynt, neu byddant yn gweithio tuag at allu eu cynnig yn Gymraeg.

Rheoliad 17	Canllawiau
Parch a sensitifrwydd **17**.—(1) Rhaid i’r darparwr gwasanaeth roi trefniadau yn eu lle i sicrhau bod plant sydd wedi eu lleoli gan y darparwr yn cael eu trin â pharch a sensitifrwydd. (2) Mae hyn yn cynnwys, ond nid yw’n gyfyngedig i— (a) parchu preifatrwydd ac urddas y plentyn, (b) parchu hawliau’r plentyn i gyfrinachedd, (c) hybu ymreolaeth ac annibyniaeth y plentyn, a (d) rhoi sylw i unrhyw nodweddion gwarchodedig perthnasol (fel y’u diffinnir yn adran 4 o Ddeddf Cydraddoldeb 2010) y plentyn.	• Mae darparwyr gwasanaethau yn sicrhau bod plant a'u rhieni maeth yn ymwybodol o’u hawliau a'u hawliadau o dan y gyfraith, ac o dan bolisïau cydraddoldeb ac amrywiaeth y darparwr gwasanaethau. • Mae darparwyr gwasanaethau yn cefnogi rhieni maeth i sicrhau: ○ bod pobl yn gwrando ar y plentyn, ac yn cyfathrebu ag ef mewn ffordd gwrtais a pharchus, ac mai'r gofal a'r cymorth a roddir iddynt yw prif ffocws sylw'r rhiant maeth; ac ○ bod y plentyn yn cael ei drin â pharch ac yn teimlo ei fod yn cael ei werthfawrogi. • Os dymunant, mae plant a rhieni maeth yn cael eu hannog i leisio eu barn am y ffordd y caiff y gwasanaeth ei gynnal.

Rheoliad 18	Canllawiau
Cydymffurfedd â’r cytundeb gofal maeth **18**. Rhaid i’r darparwr gwasanaeth fonitro cydymffurfedd y rhieni maeth â gofynion y cytundeb gofal maeth.	• Mae gan ddarparwyr gwasanaethau gytundebau gofal maethu gyda’r rhieni maeth, yn unol ag Atodlen 3 i Reoliadau Paneli Maethu. • Mae gan ddarparwyr gwasanaethau drefniadau effeithiol i fonitro ac adolygu'r rhwymedigaethau a osodir ar rieni maeth drwy’r cytundeb gofal maeth. • Mae gan ddarparwyr gwasanaethau drefniadau i sicrhau bod

	rhieni maeth yn cael cymorth i ddeall a chyflawni'r gofynion a osodir arnynt drwy'r cytundeb gofal maeth. • Mae gan ddarparwyr gwasanaethau drefniadau effeithiol i sicrhau bod rhieni maeth yn cymryd camau i gydymffurfio â'r cytundeb gofal maeth os gwelir nad ydynt yn gwneud hynny ar hyn o bryd.

Rheoliad 19	**Canllawiau**
Dyletswydd i hybu cyswllt **19**. Rhaid i’r darparwr gwasanaeth sicrhau bod rhieni maeth yn hybu cyswllt rhwng plentyn sydd wedi ei leoli gyda hwy a rhieni, perthnasau a ffrindiau’r plentyn, yn unol â chynllun gofal a chymorth y plentyn ac unrhyw orchymyn llys sy’n ymwneud â chyswllt.	• Cefnogir rhieni maeth i alluogi'r plentyn i gynnal a meithrin cysylltiadau a chyfeillgarwch teuluol yn unol â chynllun gofal a chymorth / cynllun llwybr y plentyn. • Lle bo angen, cefnogir rhieni maeth i ddelio ag unrhyw faterion cyswllt anodd a allai godi neu unrhyw ofynion teithio y mae eu hangen. • Cefnogir rhieni maeth i ddeall unrhyw gyfyngiadau ar gyswllt er mwyn amddiffyn y plentyn rhag unrhyw risg i'w ddiogelwch neu ei lesiant.

1.5 Gofynion ar ddarparwyr gwasanaethau - Diogelu (Rhan 6)

Bwriad Rhan 6 o’r Rheoliadau yw sicrhau bod gan ddarparwyr gwasanaethau ddulliau ar waith i ddiogelu plant agored i niwed y darperir gofal a chymorth iddynt.

Bydd hyn yn cynnwys trefniadau sydd:

- yn cefnogi plant agored i niwed sy’n defnyddio’r gwasanaeth;
- yn cefnogi ac yn sylfaen i wybodaeth y staff a'r rhiant maeth, eu dealltwriaeth a'u sgiliau o ran sylwi ar y peryglon a'r camau i'w cymryd pan amheuir neu pan welir cam-drin, esgeulustod neu driniaeth amhriodol; ac
- yn sicrhau bod darparwyr yn cydweithio â phartneriaid perthnasol i atal a chymryd camau pan amheuir neu pan welir cam-drin, esgeulustod neu driniaeth amhriodol.

Rheoliad 20	Canllawiau
Diogelu – gofynion cyffredinol **20**. Rhaid i’r darparwr gwasanaeth roi trefniadau yn eu lle i sicrhau bod plant sydd wedi eu lleoli ganddo yn ddiogel ac yn cael eu hamddiffyn rhag camdriniaeth, esgeulustod a thriniaeth amhriodol.	• Pan fydd yn dechrau ar ei leoliad, rhoddir gwybodaeth i'r plentyn am ddiogelu a sut mae lleisio pryder, gan ddweud wrtho bod cymorth ar gael i'w alluogi i wneud hynny. • Gall staff a rhieni maeth gael gafael ar bolisi a gweithdrefnau diogelu sydd wedi'u diweddaru. • Mae staff a rhieni maeth yn cael hyfforddiant perthnasol i'w rôl i ddeall eu cyfrifoldebau i ddiogelu ac amddiffyn plant agored i niwed. Bydd hyn yn cynnwys trefniadau diogelu mewnol a lleol gan gynnwys sut mae lleisio pryder (chwythu’r chwiban). • Bydd y staff yn cael eu hyfforddi'n gyson yn unol â'r argymhellion diogelu lleol.

	• Mae staff yn ymwybodol o'u cyfrifoldebau unigol am leisio pryder er mwyn sicrhau diogelwch a llesiant plant. • Mae darparwyr gwasanaethau yn rhoi cymorth i staff sydd am leisio pryder ynghylch diogelu (chwythu'r chwiban). • Bydd darparwyr gwasanaethau'n gweithio mewn partneriaeth ag asiantaethau a gweithwyr proffesiynol perthnasol eraill i asesu a rheoli risg i blant sy'n defnyddio'r gwasanaeth a chymryd rhan yn y broses ddiogelu. • Mae cofnodion ynghylch atgyfeiriadau a chanlyniadau diogelu'n cael eu cadw er mwyn gallu goruchwylio diogelu o fewn y gwasanaeth a chraffu arno. Rhaid i'r rheolwr a'r unigolyn cyfrifol oruchwylio plant agored i niwed a rhaid i hynny ddigwydd o fewn y strwythur llywodraethu gan sefydlu trefniadau goruchwylio ar lefel y bwrdd. • Mae darparwyr gwasanaethau yn sicrhau bod canlyniadau sy'n codi wrth atgyfeirio unrhyw achos yn ymwneud â diogelwch yn cael ei gyfleu i'r plentyn mewn dull sy'n briodol i'w oed, lefel ei ddealltwriaeth ac yn ystyried unrhyw gyflwr penodol a/neu anghenion cyfathrebu. Caiff yr wybodaeth hon ei hadrodd wrth unrhyw gynrychiolwyr (os yw'n briodol).

Rheoliad 21	Canllawiau
Polisïau a gweithdrefnau diogelu **21.—**(1) Rhaid i’r darparwr gwasanaeth gael polisïau a gweithdrefnau yn eu lle— (a) ar gyfer atal camdriniaeth, esgeulustod a thriniaeth amhriodol, a (b) ar gyfer ymateb i unrhyw honiad neu dystiolaeth o gamdriniaeth, esgeulustod neu driniaeth amhriodol. (2) Yn y rheoliad hwn, cyfeirir at bolisïau a gweithdrefnau o’r fath fel polisïau a gweithdrefnau diogelu. (3) Rhaid i’r darparwr gwasanaeth sicrhau bod ei bolisïau a’i weithdrefnau diogelu yn cael eu gweithredu’n effeithiol. (4) Yn benodol, pan fo honiad neu dystiolaeth o gamdriniaeth, esgeulustod neu driniaeth amhriodol, rhaid i’r darparwr gwasanaeth— (a) gweithredu yn unol â’i bolisïau a’i weithdrefnau diogelu, (b) cymryd camau gweithredu ar unwaith i sicrhau diogelwch pob plentyn y darperir gofal a chymorth ar ei gyfer, (c) gwneud atgyfeiriadau priodol i asiantaethau eraill, a (d) cadw cofnod o unrhyw dystiolaeth neu sylwedd unrhyw honiad, unrhyw gamau gweithredu a gymerir ac unrhyw atgyfeiriadau a wneir.	• Mae'r polisi a'r gweithdrefnau diogelu diweddaraf ar gael. • Mae'r polisïau a’r gweithdrefnau'n cyd-fynd â'r ddeddfwriaeth gyfredol, y canllawiau cenedlaethol a’r gweithdrefnau diogelu lleol ar gyfer plant. • Mae'r polisi a'r gweithdrefnau diogelu yn cynnwys rolau unigol a chyfrifoldebau staff neu bobl eraill sy'n gweithio yn y gwasanaeth, o ran cael a rhoi gwybod am honiadau o gam-drin, esgeulustod neu driniaeth amhriodol neu amheuaeth o gam-drin, esgeulustod neu driniaeth amhriodol. Mae hyn yn cynnwys cyfarwyddiadau i'r staff am y camau i’w cymryd a'r systemau ar gyfer cyfeirio pobl at yr awdurdod lleoli ac at bartneriaid ac asiantaethau perthnasol eraill. • Mae'r polisi a’r gweithdrefnau diogelu'n cynnwys rôl a chyfrifoldebau rheini maeth mewn perthynas â honiadau neu ddatgeliadau, gan unrhyw blentyn yng nghartref y rhiant maeth, o gamdriniaeth neu driniaeth amhriodol o unrhyw blentyn yng nghartref y rhiant maeth. Mae hyn yn cynnwys sut i roi gwybod am honiadau o'r fath neu eu datgelu i'r darparwr gwasanaeth. • Mae darparwyr gwasanaethau yn sicrhau bod plant yn cael gwybod am eu hawl i gael gwasanaethau eiriolaeth broffesiynol annibynnol.

Rheoliad 22	Canllawiau
Defnyddio rheolaeth ac ataliaeth yn briodol **22**.—(1) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth gael polisi a gweithdrefnau yn eu lle ar ddefnyddio rheolaeth neu ataliaeth. (2) Rhaid i'r polisi a'r gweithdrefnau wahardd gofal a chymorth rhag cael eu darparu mewn ffordd sy'n cynnwys gweithredoedd y bwriedir iddynt reoli neu atal plentyn oni bai bod y gweithredoedd hynny— (a) yn angenrheidiol i atal risg o niwed a berir i'r plentyn neu i bersonau eraill neu ddifrod difrifol tebygol i eiddo, a (b) yn ymateb cymesur i risg o'r fath. (3) Rhaid i'r polisi a'r gweithdrefnau ei gwneud yn ofynnol i rieni maeth gael eu hyfforddi mewn unrhyw ddulliau rheoli neu atal sydd i'w defnyddio. (4) Rhaid i'r polisi a'r gweithdrefnau ei gwneud yn ofynnol i rieni maeth— (a) gwneud cofnod o unrhyw ddigwyddiad pan ddefnyddir rheolaeth neu ataliaeth, a (b) hysbysu'r darparwr gwasanaeth am unrhyw ddigwyddiad o'r fath o fewn 24 awr. (5) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth sicrhau bod unrhyw reolaeth neu ataliaeth a ddefnyddir gan rieni maeth yn cael ei chyflawni yn unol â'r polisïau a'r gweithdrefnau hyn. (6) At ddibenion y rheoliad hwn, mae person yn rheoli neu'n atal plentyn os yw'r person hwnnw—	• Mae polisi a gweithdrefn ar waith ynghylch defnydd priodol o reolaeth ac ataliaeth. Mae hyn yn nodi: ○ y gofyniad ar rieni maeth o ran unrhyw ddefnydd o ddulliau rheolaeth ac ataliaeth i gadw at y ddeddfwriaeth a'r canllawiau cenedlaethol cyfredol; ac ○ y gofyniad i gael hyfforddiant ar unrhyw ddull rheolaeth neu ataliaeth cyn defnyddio unrhyw ddull o'r fath. • Mae darparwyr gwasanaethau yn sicrhau bod rhieni maeth yn mynd ati mewn ffordd gadarnhaol i hybu ymddygiad plentyn. Mae unrhyw ddull o hybu ymddygiad plentyn yn gyson â'r canlynol: ○ diwallu anghenion y plentyn am ofal a chymorth; ac ○ llesiant aelodau eraill o aelwyd y rhiant maeth y gallai'r lleoliad a wneir effeithio arnynt. • Mae staff a rhieni maeth yn ymwybodol o'r polisi a'r gweithdrefnau ar y defnydd priodol o ddulliau rheolaeth ac ataliaeth, yn eu deall ac yn eu dilyn. • Mae rhieni maeth yn cael hyfforddiant ar gymorth ymddygiad sy'n berthnasol i'w rôl er mwyn sicrhau mai dim ond pan fydd hynny'n gwbl angenrheidiol a phan na fydd dewis arall y defnyddir unrhyw ddulliau rheolaeth ac ataliaethy, a hynny yn unol â'r canllawiau cenedlaethol cyfredol. • Mae staff a rhieni maeth yn cael yr wybodaeth ddiweddaraf am y polisi a'r gweithdrefnau yn unol ag unrhyw newidiadau i ganllawiau a deddfwriaeth.

(a) yn defnyddio, neu'n bygwth defnyddio, grym i sicrhau bod gweithred yn cael ei gwneud y mae'r plentyn yn ei gwrthsefyll, neu (b) yn cyfyngu ar ryddid symud y plentyn, pa un a yw'r plentyn yn gwrthsefyll ai peidio, gan gynnwys drwy ddefnyddio dulliau corfforol, mecanyddol neu gemegol. (7) At ddibenion y rheoliad hwn, mae i "niwed" yr un ystyr ag yn adran 22(10) o Ddeddf 2016.	• Mae darparwyr gwasanaethau yn sicrhau bod ganddynt drefniadau sy'n eu galluogi i wirio, os yw rhieni maeth yn defnyddio dulliau rheolaeth ac ataliaeth: o nad yw ond yn cael ei defnyddio fel rhan o ddull rhagweithiol i roi cymorth ar gyfer ymddygiad; o ei fod yn gymesur â'r risg o niwed a difrifoldeb y niwed hwnnw i'r plentyn sy'n derbyn gofal a chymorth neu rywun arall; o ei fod yn ystyried yr asesiad o anghenion yr plentyn; ac o ei fod yn dilyn y ddeddfwriaeth a'r canllawiau cyfredol. • Mae darparwyr gwasanaethau yn monitro ac yn adolygu'n rheolaidd yr ymagwedd at ddulliau rheolaeth ac ataliaeth a'r ffordd y caiff y dulliau hyn eu defnyddio gan rieni maeth, gan adrodd am hyn yn eu fframwaith llywodraethu. Mae hyn yn cynnwys: o manylion y digwyddiad a'r camau a gymerwyd i ymateb iddo; ac o digon o fanylion er mwyn gallu dadansoddi ac adolygu anghenion gofal a chymorth y plentyn yn ogystal â llywio adolygiad ehangach o'r gwasanaethau a ddarperir hefyd. • Mae gan ddarparwyr gwasanaethau drefniadau ar waith i sicrhau bod digwyddiadau'n ymwneud â rheolaeth ac ataliaeth yn cael eu cofnodi a bydd rhieni maeth yn adrodd yn eu cylch o fewn 24 awr. • Mae cofnodion ar ddefnyddio dulliau rheolaeth ac ataliaeth yn cael eu hadolygu ac adroddir yn eu cylch yn yr adolygiad o ansawdd gofal.

Rheoliad 23
Gwaharddiad ar ddefnyddio cosb gorfforol **23**. Rhaid i'r darparwr gwasanaeth sicrhau nad yw rhieni maeth yn defnyddio unrhyw fath o gosb gorfforol ar unrhyw adeg yn erbyn unrhyw blentyn.

Rheoliad 24	Canllawiau
Amddifadu o ryddid **24.** Ni chaniateir amddifadu plentyn o'i ryddid at ddiben cael gofal a chymorth heb awdurdod cyfreithlon.	• Mae gan ddarparwyr gwasanaethau drefniadau i sicrhau bod rhieni maeth yn ymwybodol bod rhaid iddynt weithredu bob amser yn unol â'r ddeddfwriaeth gyfredol a'r canllawiau perthnasol ar ddiogelu rhag amddifadu o ryddid. • Mae staff, a lle bo'n briodol, rieni maeth, yn cael eu hyfforddi ar adegau priodol ac yn unol ag unrhyw newidiadau i ddeddfwriaeth a chanllawiau ar ddiogelu rhag amddifadu o ryddid.

Rheoliad 25	Canllawiau
Polisi a gweithdrefnau ar fwlio **25**. Rhaid i'r darparwr gwasanaeth gael yn eu lle bolisi ar atal bwlio a gweithdrefnau ar gyfer ymdrin â honiad o fwlio.	• Mae polisi atal bwlio ar waith. • Mae'r polisi'n cyd-fynd â'r ddeddfwriaeth a'r canllawiau cenedlaethol cyfredol. • Mae'r polisi yn cynnwys rolau unigol a chyfrifoldebau staff a

	phobl eraill sy'n gweithio i'r gwasanaeth, a rhieni maeth, o ran cael a rhoi gwybod am honiadau o fwlio. Mae hyn yn cynnwys cyfarwyddiadau i'r staff am y camau i'w cymryd a'r systemau ar gyfer atgyfeirio i bartneriaid ac asiantaethau perthnasol.

Rheoliad 26	**Canllawiau**
Y weithdrefn pan yw plentyn yn absennol heb ganiatâd **26**. Rhaid i'r darparwr gwasanaeth sicrhau bod gweithdrefn i'w dilyn pan yw unrhyw blentyn sydd wedi ei leoli gyda rhieni maeth gan y darparwr yn absennol heb ganiatâd.	• Mae gweithdrefn ar waith ar gyfer pan fydd plentyn yn absennol heb ganiatâd. • Mae'r weithdrefn yn cyd-fynd â'r ddeddfwriaeth a'r canllawiau cenedlaethol cyfredol. • Mae'r weithdrefn yn cynnwys rolau unigol a chyfrifoldebau staff a phobl eraill sy'n gweithio yn y gwasanaeth, a rhieni maeth, o ran rhoi gwybod pan fydd plentyn yn absennol heb ganiatâd. Bydd hyn yn cynnwys cyfarwyddiadau i'r staff am y camau i'w cymryd a'r systemau ar gyfer atgyfeirio at bartneriaid ac asiantaethau perthnasol.

1.6 Gofynion ar ddarparwyr gwasanaethau i sicrhau mynediad at wasanaethau iechyd, gwasanaethau addysg a gwasanaethau eraill (Rhan 7)

Bwriad Rhan 7 o'r Rheoliadau yw sicrhau, pan fydd plentyn yn cael ei leoli gyda rhieni maeth, ei fod yn cael cymorth i gael mynediad at ofal iechyd a gwasanaethau eraill er mwyn cynnal ei iechyd, ei ddatblygiad a'i lesiant yn barhaus.

Rheoliad 27	**Canllawiau**
Mynediad i wasanaethau iechyd **27**.—(1) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth sicrhau bod rhieni maeth yn hybu iechyd a datblygiad corfforol, meddyliol ac emosiynol plant sydd wedi eu lleoli gyda hwy. (2) Yn benodol, rhaid i'r darparwr gwasanaeth roi trefniadau yn eu lle i sicrhau bod rhieni maeth— (a) yn cofrestru pob plentyn ag ymarferydd cyffredinol, (b) yn darparu i bob plentyn fynediad i unrhyw gyngor, triniaeth a gwasanaethau meddygol, deintyddol, optegol, nyrsio, seicolegol a seiciatrig y mae eu hangen ar y plentyn, (c) yn cefnogi pob plentyn i gael unrhyw gymorth, cymhorthion a chyfarpar unigol y mae eu hangen ar y plentyn o ganlyniad i unrhyw anghenion iechyd neu anabledd penodol sydd ganddo, a (d) yn darparu i bob plentyn ganllawiau, cymorth a chyngor ynghylch iechyd, gofal personol a materion hybu iechyd	• Mae gan ddarparwyr gwasanaethau drefniadau i sicrhau bod iechyd a llesiant plant a leolir gyda rhieni maeth yn cael ei hybu. Mae hyn yn cynnwys, ond nid yw'n gyfyngedig i'r canlynol: ○ cefnogi rhieni maeth i sicrhau bod plentyn yn iach ac yn egnïol; ○ cefnogi rhieni maeth i sicrhau bod plentyn yn cael ei gofrestru â meddyg teulu; ○ darparu gwybodaeth feddygol gyfredol i'r rhieni maeth a'u helpu i sicrhau bod plentyn yn gallu cael mynediad i wasanaethau gofal sylfaenol eraill neu wasanaethau arbenigol eraill yn ôl y gofyn ac yn amserol; ○ lle y bo'n briodol, cefnogi rhieni maeth i sicrhau bod plentyn yn cael profion ar ei synhwyrau ac yn cael cymorth i gael archwiliadau parhaus; ○ cefnogi rhieni maeth i sicrhau bod unrhyw gymhorthion, cymhorthion clyw, sbectol, etc y mae ar blentyn eu hangen yn cael eu caffael a'u cynnal yn briodol er mwyn cael eu defnyddio'n effeithiol; ○ helpu rhieni maeth i wneud yn siŵr bod plant yn cymryd rhan mewn gweithgareddau sy'n gysylltiedig â hybu

sy’n briodol i anghenion a dymuniadau’r plentyn. (3) Rhaid i’r darparwr gwasanaeth gael polisi a gweithdrefnau yn eu lle mewn perthynas â rhoi meddyginiaethau gan rieni maeth. .	iechyd, lle bo hynny’n briodol; ac ○ helpu rhieni maeth i adnabod anghenion plant o ran eu lles emosiynol a meddyliol, ac ymateb yn gadarnhaol i’r anghenion hynny, yn enwedig pan fydd y plentyn yn wynebu anhawster, er enghraifft os yw’n teimlo’n unig, yn drallodus, yn mynd drwy gyfnod pontio neu brofedigaeth, neu'n teimlo'n bryderus, yn isel neu'n dioddef o fathau eraill o salwch meddwl. • Mae darparwyr gwasanaethau yn sicrhau bod rhieni maeth yn cadw cofnodion yn ymwneud ag ymgynghoriadau proffesiynol (gan gynnwys, lle bo modd, unrhyw ganlyniadau a ddeilliodd ohonynt) a hefyd, os bydd ar gael, gohebiaeth berthnasol fel bod cofnod iechyd clir ar gael ar gyfer y plentyn. • Mae polisi a gweithdrefn ar waith ar weinyddu meddyginiaethau gan rieni maeth, yn unol ag unrhyw ddeddfwriaeth a chanllawiau cenedlaethol cyfredol. Bydd hyn yn cynnwys rôl a chyfrifoldebau’r rhiant maeth, y darparwr gwasanaethau (os bydd yn briodol) a’r awdurdod ardal o ran helpu’r plentyn i gael meddyginiaeth ac i’w chymryd. • Mae darparwyr gwasanaethau yn sicrhau bod rhieni maeth yn gwybod am y polisi a'r weithdrefn ar weinyddu meddyginiaethau ac yn eu deall.

Rheoliad 28	Canllawiau
Addysg, cyflogaeth a gweithgareddau hamdden **28**.—(1) Rhaid i’r darparwr gwasanaeth sicrhau bod cyrhaeddiad addysgol plant sydd wedi eu lleoli gyda rhieni maeth yn cael ei hybu. (2) Yn benodol, rhaid i’r darparwr gwasanaeth— (a) sefydlu gweithdrefn ar gyfer monitro cyrhaeddiad addysgol, cynnydd a phresenoldeb yn yr ysgol plant sydd wedi eu lleoli gyda rhieni maeth, (b) mewn perthynas â phlant oedran ysgol sydd wedi eu lleoli gyda rhieni maeth, sicrhau bod rhieni maeth yn hybu presenoldeb rheolaidd y plant yn yr ysgol a’u cyfranogiad mewn gweithgareddau ysgol, ac (c) darparu i rieni maeth unrhyw wybodaeth a chynhorthwy, gan gynnwys cyfarpar, sy’n angenrheidiol i ddiwallu anghenion addysgol plant sydd wedi eu lleoli gyda hwy. (3) Rhaid i’r darparwr gwasanaeth sicrhau bod rhieni maeth yn hybu diddordebau hamdden plant sydd wedi eu lleoli gyda hwy ac yn eu cefnogi i chwarae ac ymroi i weithgareddau adloniadol sy’n briodol i’w hoedran ac i gymryd rhan ddirwystr mewn bywyd diwylliannol a’r celfyddydau (**4**). (4) Pan fo unrhyw blentyn sydd wedi ei leoli gyda rhieni maeth wedi cyrraedd yr oedran pan na fo’n ofynnol iddo gael addysg lawnamser orfodol mwyach, rhaid i’r darparwr gwasanaeth gynorthwyo i wneud trefniadau a wneir ar gyfer y plentyn mewn cysylltiad â’i addysg, ei hyfforddiant a’i gyflogaeth, a rhoi effaith	• Mae gan ddarparwyr gwasanaethau drefniadau ar waith i sicrhau bod cyrhaeddiad addysgol a gweithgarwch hamdden plant a leolir gyda rhieni maeth yn cael eu hybu, yn unol â chynllun gofal a chymorth / cynllun llwybr y plentyn, gan gynnwys y Cynllun Addysg Personol. Mae hyn yn cynnwys, ond nid yw’n gyfyngedig i’r canlynol: ○ helpu rhieni maeth i fod yn rhan o'r gwaith o asesu, cynllunio ac adolygu anghenion addysgol plentyn, gan gynnwys unrhyw anghenion dysgu ychwanegol, gan gyfrannu yn ôl yr angen at unrhyw gynllun addysg personol; ○ helpu rhieni maeth i ddeall eu rôl i ymgysylltu ag ysgol y plentyn (neu leoliad addysg arall); ○ helpu rhieni maeth i sicrhau bod plentyn yn cymryd rhan yn llawn mewn addysg; ac ○ helpu rhieni maeth i gyflawni potensial plentyn a gwneud pethau sydd o bwys i'r plentyn ac sy'n ei wneud yn hapus. Gall hyn gynnwys ei helpu i gymryd rhan mewn gweithgareddau hamdden, datblygu a chynnal diddordebau, ymuno â gweithgareddau yn y gymuned a gwirfoddoli. • Bydd gan wasanaethau maethu drefniadau i fonitro cyrhaeddiad addysgol a chynnydd plentyn a leolir gyda rhiant maeth, ynghyd â’i bresenoldeb yn yr ysgol (lle bo hynny'n berthnasol). • Mae darparwyr gwasanaethau yn sicrhau bod trefniadau ar waith i helpu’r plant i baratoi at annibyniaeth a bod yn

i'r trefniadau hynny**.**	oedolyn. Mae hyn yn cynnwys, ond nid yw'n gyfyngedig i'r canlynol: o cefnogi rhieni maeth i helpu plant i ddatblygu'r sgiliau, y cymhwysedd a'r wybodaeth angenrheidiol ar gyfer byw fel oedolion; o rhoi hyfforddiant a chymorth i rieni maeth i'w galluogi i roi cymorth ac arweiniad effeithiol i berson ifanc sy'n paratoi i symud i le byw annibynnol neu led-annibynnol; ac o sicrhau bod pob person ifanc sy'n defnyddio'r gwasanaeth ac sy'n paratoi i symud i le byw annibynnol neu led-annibynnol yn cael ei annog i gymryd rhan weithredol yn y broses o ddatblygu eu Cynllun Llwybr a'i roi ar waith.

(**4**) Mae Adran 1 o Fesur Hawliau Plant a Phobl Ifanc (Cymru) 2011 (mccc 2) yn ei gwneud yn ofynnol i Weinidogion Cymru, pan fyddant yn arfer unrhyw rai o'u swyddogaethau, i roi sylw dyladwy i ofynion Rhan 1 o Gonfensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn a fabwysiadwyd ac a agorwyd i'w lofnodi, ei gadarnhau a'i dderbyn gan benderfyniad 44/25 y Cynulliad Cyffredinol ar 20 Tachwedd 1989 ("y Confensiwn"). Mae Erthygl 31 o Ran 1 o'r Confensiwn yn cydnabod hawl plentyn i chwarae.

1.7 Gofynion ar ddarparwyr gwasanaethau gyda golwg ar staffio (Rhan 8)

Bwriad Rhan 8 o’r Rheoliadau yw sicrhau bod plant a rhieni maeth yn cael cymorth gan staff sydd â’r wybodaeth, y cymhwysedd, y sgiliau a’r cymwysterau i ddarparu’r gwasanaeth sydd ei angen er mwyn cyflawni amcanion personol y plentyn.

Bydd gan ddarparwyr gwasanaethau y canlynol ar waith:

- polisïau a gweithdrefnau ar gyfer recriwtio;
- arferion trwyadl ar gyfer recriwtio ac archwilio cefndir staff;
- strwythur rheoli a staffio sy'n ategu'r datganiad o ddiben, sy'n berthnasol i anghenion plant ac sy'n galluogi rhieni maeth i ddarparu gofal a chymorth i blant; ac
- strwythurau, systemau a phrosesau rheoli ar gyfer cyfnod cynefino’r staff, goruchwyliaeth barhaus, a hyfforddi a datblygu staff.

Rheoliad 29	Canllawiau

Staffio - gofynion cyffredinol
 	
29. Rhaid i’r darparwr gwasanaeth sicrhau ar bob adeg fod nifer digonol o staff sydd â’r cymwysterau, yr hyfforddiant, y sgiliau, y cymhwysedd a’r profiad addas yn cael eu defnyddio i weithio yn y gwasanaeth, gan roi sylw—
(a) i’r datganiad o ddiben ar gyfer y gwasanaeth,
(b) i anghenion gofal a chymorth plant,
(c) i’r angen i gefnogi plant i gyflawni eu canlyniadau personol,
(d) i’r angen i ddiogelu a hybu iechyd a lles plant, ac
(e) i ofynion y Rheoliadau hyn.
	• Mae gan ddarparwyr gwasanaethau maeth ddull mesuradwy, systematig amlwg ar waith i bennu nifer y staff a'r ystod o sgiliau/cymwysterau sy'n ofynnol i gefnogi anghenion plant ac i gefnogi rhieni maeth a darpar rieni maeth. Mae hyn yn ystyried, ond heb fod yn gyfyngedig i'r canlynol:
	  ○ y datganiad o ddiben;
	  ○ anghenion gofal a chymorth y plentyn; ac
	  ○ cefnogi a goruchwylio rhieni maeth i roi gofal a chymorth i blentyn.
	
	• Mae’r lefelau staffio a’r gymysgedd sgiliau yn cael eu hadolygu’n gyson a’u haddasu i ymateb i newidiadau mewn anghenion.

	• Mae trefniadau ar waith i ymateb i salwch neu absenoldeb staff er mwyn sicrhau bod plant a rhieni maeth yn cael eu cefnogi'n briodol. • Bydd gweithdrefnau i'w dilyn os bydd argyfwng sy'n sicrhau bod digon o staff addas ar gael i ymateb i waith brys ac i wneud gwaith arferol y gwasanaeth.

Rheoliad 30	**Canllawiau**
Addasrwydd staff **30.—**(1) Ni chaiff y darparwr gwasanaeth— (a) cyflogi person o dan gontract cyflogaeth i weithio yn y gwasanaeth oni bai bod y person hwnnw yn addas i wneud hynny, (b) caniatáu i wirfoddolwr weithio yn y gwasanaeth oni bai bod y person hwnnw yn addas i wneud hynny, nac (c) caniatáu i unrhyw berson arall weithio yn y gwasanaeth mewn swydd y gall, yng nghwrs ei ddyletswyddau, gael cysylltiad rheolaidd ynddi â phlant sy’n cael gofal a chymorth oni bai bod y person hwnnw yn addas i wneud hynny. (2) At ddibenion paragraff (1), nid yw person yn addas i weithio yn y gwasanaeth oni bai— (a) bod y person yn addas o ran ei uniondeb ac o gymeriad da, (b) bod gan y person y cymwysterau, y sgiliau, y	• Mae gan ddarparwyr gwasanaethau systemau trwyadl ar waith ar gyfer dethol a fetio pob aelod o’r staff a phob gwirfoddolwr er mwyn penderfynu a ddylid eu penodi neu eu gwrthod. Mae hyn yn cynnwys yr wybodaeth sydd yn Atodlen 1 o'r Rheoliadau. Mae hyn hefyd yn cynnwys sicrhau cywirdeb geirdaon a chofnodion cyflogaeth flaenorol. • Os defnyddir staff asiantaeth, bydd darparwyr gwasanaethau'n sicrhau bod yr un archwiliadau'n cael eu cynnal ar eu cyfer ag a gynhelir ar gyfer staff a gyflogir yn barhaol, a bydd ganddynt dystiolaeth i ddangos bod yr archwiliadau hyn wedi'u cynnal. Gallai hyn gynnwys cadarnhad a rhestrau gwirio a ddarperir gan unrhyw asiantaeth, lle bo'n ddigon dibynadwy a chadarn. • Mae gan ddarparwyr gwasanaethau broses ar waith i wirio bod gan staff gofrestriad priodol a chyfredol â rheoleiddiwr proffesiynol os oes gofyn, neu eu bod ar gofrestr wirfoddol achrededig lle bo hynny'n berthnasol. • Wedi ystyried yr holl wybodaeth sydd ar gael, dylai

cymhwysedd a’r profiad sy’n angenrheidiol ar gyfer y gwaith y mae i’w wneud,
(c) bod y person, oherwydd ei iechyd, ar ôl i addasiadau rhesymol gael eu gwneud, yn gallu cyflawni’n briodol y tasgau sy’n rhan annatod o’i rôl,
(d) bod y person wedi darparu gwybodaeth neu ddogfennaeth lawn a boddhaol, yn ôl y digwydd, mewn cysylltiad â phob un o’r materion sy’n ofynnol o dan baragraffau 1 i 9 o Atodlen 1, a bod yr wybodaeth hon neu’r ddogfennaeth hon ar gael yn y gwasanaeth i Weinidogion Cymru edrych arni, ac
(e) pan fo’r person wedi ei gyflogi gan y darparwr gwasanaeth i reoli’r gwasanaeth, o 1 Ebrill 2022, fod y person wedi ei gofrestru fel rheolwr gofal cymdeithasol(**5**) â GCC.
(3) Rhaid i gais gael ei wneud am dystysgrif GDG briodol gan neu ar ran y darparwr gwasanaeth at ddiben asesu addasrwydd person ar gyfer y swydd y cyfeirir ati ym mharagraff (1). Ond nid yw’r gofyniad hwn yn gymwys os yw’r person sy’n gweithio yn y gwasanaeth wedi ei gofrestru â gwasanaeth diweddaru’r Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd (y cyfeirir ato yn y rheoliad hwn fel gwasanaeth diweddaru’r GDG).
(4) Pan fo person sy’n cael ei ystyried ar gyfer swydd y cyfeirir ati ym mharagraff (1) wedi ei gofrestru â gwasanaeth diweddaru’r GDG, rhaid i’r darparwr gwasanaeth wirio statws tystysgrif GDG y person at ddiben asesu addasrwydd y person hwnnw ar gyfer y swydd honno.
(5) Pan fo person a benodir i swydd y cyfeirir ati ym mharagraff
	darparwyr gwasanaethau benderfynu a oes gan yr unigolyn y sgiliau, y cymwysterau a'r cymeriad angenrheidiol i gyflawni'r rôl y mae'n cael ei gyflogi/ei roi ar waith i'w chyflawni.
	
	• Os na fydd staff (gan gynnwys gwirfoddolwyr) bellach yn cyflawni'r meini prawf addasrwydd a nodir yn rheoliad 30(2), bydd y darparwyr gwasanaethau yn cymryd camau priodol yn ddi-oed i sicrhau na fydd risg i unigolion. Er enghraifft, gallai hyn gynnwys:
	  o hyfforddi a mentora;
	  o darparu hyfforddiant a goruchwyliaeth ychwanegol; ac
	  o defnyddio gweithdrefnau disgyblu.
	
	• Mae darparwyr gwasanaethau yn sicrhau bod staff yn cydymffurfio â’u codau ymarfer proffesiynol a, lle bo hynny’n briodol, bydd darparwyr yn atgyfeirio achosion at y cyrff proffesiynol perthnasol yn achos staff lle mae amheuaeth ynghylch pa mor addas ydynt i ymarfer.
	
	• Os oes unrhyw bryderon bod aelod o staff wedi cam-drin plentyn neu wedi rhoi plentyn mewn perygl o gael ei gam-drin, bydd y Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd ac unrhyw gorff cofrestru proffesiynol perthnasol yn cael gwybod yn ddi-oed gan y darparwr gwasanaeth.

(**5**) *Gweler* adran 79(1)(b) o Ddeddf 2016 am y diffiniad o “rheolwr gofal cymdeithasol”.

(1) wedi ei gofrestru â gwasanaeth diweddaru'r GDG, rhaid i'r darparwr gwasanaeth wirio statws tystysgrif GDG y person o leiaf bob blwyddyn. (6) Pan na fo person a benodir i swydd y cyfeirir ati ym mharagraff (1) wedi ei gofrestru â gwasanaeth diweddaru'r GDG, rhaid i'r darparwr gwasanaeth wneud cais am dystysgrif GDG newydd mewn cysylltiad â'r person hwnnw o fewn tair blynedd i ddyroddi'r dystysgrif y gwneir cais amdani yn unol â pharagraff (3) ac wedi hynny, rhaid i geisiadau pellach o'r fath gael eu gwneud o leiaf bob tair blynedd. (7) Os nad yw person sy'n gweithio yn y gwasanaeth maethu yn addas i weithio yn y gwasanaeth mwyach o ganlyniad i beidio â bodloni un neu ragor o'r gofynion ym mharagraff (2), rhaid i'r darparwr gwasanaeth— (a) cymryd camau gweithredu angenrheidiol a chymesur i ddiogelu plant, a (b) pan fo'n briodol, hysbysu— (i) GCC, (ii) y Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd	

Regulation 31	**Canllawiau**
Cefnogi a datblygu staff **31**.—(1) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth gael polisi yn ei le ar gyfer cefnogi a datblygu staff. (2) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth sicrhau bod unrhyw berson sy'n gweithio yn y gwasanaeth (gan gynnwys person y caniateir iddo weithio fel gwirfoddolwr)—	• Mae darparwyr gwasanaethau yn sicrhau bod ganddynt raglen sefydlu sy'n galluogi pob aelod newydd o staff (gan gynnwys gwirfoddolwyr) i fod yn hyderus yn eu rolau a'u hymarfer ac yn eu galluogi i wneud cyfraniad cadarnhaol i lesiant y plant sy'n defnyddio'r gwasanaeth. • Mae gweithwyr gofal cymdeithasol yn cwblhau'r rhaglen sefydlu berthnasol sy'n ofynnol gan GCC o fewn yr amserlen

(a) yn cael cyfnod sefydlu sy'n briodol i'w rôl,
(b) yn cael ei wneud yn ymwybodol o'i gyfrifoldebau ei hun a chyfrifoldebau staff eraill,
(c) yn cael ei oruchwylio a'i arfarnu'n briodol,
(d) yn cael hyfforddiant craidd sy'n briodol i'r gwaith sydd i'w wneud ganddo,
(e) yn cael hyfforddiant arbenigol fel y bo'n briodol, ac
(f) yn cael cymorth a chynhorthwy i gael unrhyw hyfforddiant pellach sy'n briodol i'r gwaith y mae'n ei wneud.
(3) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth sicrhau bod unrhyw berson a gyflogir i weithio yn y gwasanaeth yn rheolwr yn cael ei gefnogi i gynnal unrhyw gofrestriad â GCC**.**
	sydd wedi'i diffinio yn ogystal ag unrhyw raglenni sefydlu sy'n benodol i'r gwasanaeth.
	
	• Mae staff yn gallu cael gafael ar gopïau o unrhyw godau ymarfer proffesiynol perthnasol a chanllawiau ymarfer, gan gynnwys unrhyw rai sydd wedi'u cyhoeddi gan Gofal Cymdeithasol Cymru. Bydd y safonau sydd yn y codau a'r canllawiau ymarfer hyn yn cael eu hyrwyddo'n frwd.
	
	• Pan ddefnyddir staff asiantaeth, rhoddir cyflwyniad i'r gwasanaeth iddynt sy'n cynnwys, ond heb ei gyfyngu i'r canlynol:
	  ○ y datganiad o ddiben;
	  ○ polisïau a gweithdrefnau craidd; ac
	  ○ trefniadau rheoli a goruchwylio.
	
	• Mae staff yn cael eu goruchwylio yn eu rôl i'w helpu i bwyso a mesur eu hymarfer a sicrhau eu bod yn cynnal safon eu cymhwysedd proffesiynol. Mae hyn yn cynnwys adborth am eu perfformiad gan blant sy'n defnyddio'r gwasanaeth a rhieni maeth.
	
	• Bydd staff yn cyfarfod â'u rheolwr llinell neu swyddog cyfatebol, neu aelod uwch o'r staff, ar gyfer goruchwyliaeth un-i-un o leiaf bob chwarter.
	
	• Mae pob aelod o staff yn cael ei arfarnu bob blwyddyn a bydd hynny'n gyfle i roi adborth am ei berfformiad a nodi meysydd lle bydd angen hyfforddiant a datblygu er mwyn ei gynorthwyo yn ei rôl.

	• Bydd anghenion hyfforddi, dysgu a datblygu ychwanegol aelodau unigol o'r staff yn cael eu nodi yn ystod mis cyntaf eu cyflogi, ac fe'u hadolygir drwy gyfrwng y broses oruchwylio ac arfarnu. • Mae staff yn cael cymorth i ddilyn hyfforddiant, i ddysgu ac i ddatblygu i'w galluogi i gyflawni gofynion eu rôl a diwallu anghenion plant sy'n defnyddio'r gwasanaeth a rhieni maeth. • Mae darparwyr gwasanaethau'n dadansoddi'r anghenion hyfforddi bob blwyddyn (neu’n amlach os bydd angen) er mwyn sicrhau bod gan staff y sgiliau a'r cymhwysedd perthnasol i ddiwallu anghenion plant a rhieni maeth yn unol â’r datganiad o ddiben ar gyfer y gwasanaeth. • Mae darparwyr gwasanaethau'n cadw cofnod ysgrifenedig o'r holl hyfforddiant a goruchwyliaeth y mae'r staff yn eu gwneud, neu'n bwriadu eu gwneud. • Mae darparwyr gwasanaethau’n cynorthwyo'r holl staff i gwblhau, lle y bo hynny’n briodol: ○ hyfforddiant craidd; ○ cymwysterau angenrheidiol a fyddai'n eu galluogi i barhau i gyflawni eu rôl; ○ hyfforddiant a gweithgarwch gofynnol ar gyfer datblygiad proffesiynol parhaus; ○ hyfforddiant arall y tybir ei fod yn briodol gan y darparwr gwasanaethau; ac ○ hyfforddiant craidd ac arbenigol a nodir ar gyfer y rôl gan GCC.

Rheoliad 32	Canllawiau
Cydymffurfio â chod ymarfer y cyflogwr **32**. Rhaid i'r darparwr gwasanaeth lynu wrth y cod ymarfer ar y safonau ymddygiad ac ymarfer a ddisgwylir oddi wrth bersonau sy'n cyflogi neu sy'n ceisio cyflogi gweithwyr gofal cymdeithasol, y mae'n ofynnol i GCC ei gyhoeddi o dan adran 112(1)(b) o Ddeddf 2016.	• Mae gan ddarparwyr gwasanaethau ddealltwriaeth glir o'u rôl a'u cyfrifoldebau mewn perthynas â'r Cod Ymarfer i Gyflogwyr Staff Gofal Cymdeithasol (cyhoeddiad GCC) a/neu godau ymarfer eraill sy'n berthnasol i gyflogwyr y gellid eu cyhoeddi gan GCC o dro i dro.

Rheoliad 33	Canllawiau
Gwybodaeth ar gyfer staff **33.—**(1) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth sicrhau y darperir gwybodaeth i bob person sy'n gweithio yn y gwasanaeth (gan gynnwys unrhyw berson y caniateir iddo weithio fel gwirfoddolwr) am y gwasanaeth a'r ffordd y caiff ei ddarparu. (2) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth sicrhau bod trefniadau addas yn eu lle i wneud staff yn ymwybodol o unrhyw godau ymarfer ynghylch y safonau ymddygiad a ddisgwylir oddi wrth weithwyr gofal cymdeithasol y mae'n ofynnol i GCC eu cyhoeddi o dan adran 112(1)(a) o Ddeddf 2016.	• Mae darparwyr gwasanaethau'n casglu gwybodaeth ac yn ei darparu ar gyfer y staff yn unol â'r datganiad o ddiben. Mae hyn yn cynnwys gwybodaeth am y materion canlynol: ○ ethos a diwylliant y gwasanaeth; ○ yr ymddygiad a ddisgwylir gan staff a phobl eraill sy'n gweithio yn y gwasanaeth; ○ rolau a chyfrifoldebau staff a phobl eraill sy'n gweithio yn y gwasanaeth; ○ polisïau a gweithdrefnau'r gwasanaeth; ○ y gofynion o ran cadw cofnodion; ○ cyfrinachedd a gofynion diogelu data; ○ gweithdrefnau disgyblu; ○ trefniadau ar gyfer rhoi gwybod am bryderon; ac ○ trefniadau ar gyfer pobl yn gweithio ar eu pen eu hunain.

	• Mae darparwyr gwasanaethau'n sicrhau bod staff yn gallu cael gafael ar y copïau diweddaraf o'r holl bolisïau, gweithdrefnau a chodau ymarfer, a'u bod yn eu deall. Mae darparwyr gwasanaethau'n sicrhau bod staff wedi darllen y rhain yn ystod y cyfnod sefydlu ac yn profi dealltwriaeth aelodau staff drwy eu goruchwylio ac adolygu eu perfformiad. • Mae darparwyr gwasanaethau'n sicrhau bod staff yn cyflawni eu dyletswyddau'n unol â gofynion y polisïau a'r gweithdrefnau. • Mae'r holl staff yn cael disgrifiad swydd ysgrifenedig sy'n datgan yn glir eu cyfrifoldebau, y dyletswyddau y disgwylir iddynt eu cyflawni ar y pryd a'u llinell atebolrwydd. • Cynhelir cyfarfodydd staff rheolaidd (o leiaf chwe chyfarfod y flwyddyn), a chaiff y materion a drafodwyd eu cofnodi gan gymryd camau priodol yn eu sgil.

Rheoliad 34	**Canllawiau**
Gweithdrefnau disgyblu **34.—**(1) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth roi gweithdrefn ddisgyblu yn ei lle a'i gweithredu. (2) Rhaid i'r weithdrefn ddisgyblu gynnwys— (a) darpariaeth ar gyfer atal dros dro, a chymryd camau gweithredu heb fod mor bell ag atal dros dro, gyflogeion	• Mae gan ddarparwyr gwasanaethau weithdrefn ddisgyblu, yn unol â'r gyfraith cyflogaeth, i ymdrin â pherfformiad ac ymddygiad gweithiwr. Mae hyn yn cynnwys: ○ gwybodaeth am yr hyn sy'n ymddygiad derbyniol ac annerbyniol a pha gamau a gymerir os bydd ymddygiad staff yn destun pryder; ac ○ y trefniadau ar gyfer atal aelod o staff o'i waith (neu ei drosglwyddo i ddyletswyddau eraill) yn ystod cyfnod

er budd diogelwch neu lesiant plant sy'n cael gofal a chymorth gan y gwasanaeth, a (b) darpariaeth bod methiant ar ran cyflogai i adrodd am achos o gam-drin, neu am amheuaeth o gam-drin, i berson priodol yn sail dros ganiatáu cychwyn achos disgyblu. (3) At ddiben paragraff (2)(b), person priodol yw— (a) un o swyddogion Gweinidogion Cymru, (b) y darparwr gwasanaeth, (c) yr unigolyn cyfrifol, (d) swyddog i'r awdurdod lleol, (e) yn achos cam-drin neu amheuaeth o gam-drin plentyn, swyddog i'r Gymdeithas Genedlaethol er Atal Creulondeb i Blant, neu (f) swyddog heddlu, yn ôl y digwydd.	pan fydd honiad o gamymddwyn difrifol, gan gynnwys honiadau o gam-drin neu bryder difrifol ynghylch diogelwch neu les plant yn destun ystyriaeth neu ymchwiliad. • Os bydd darparwr yn cymryd camau disgyblu yn erbyn gweithiwr a bod y gweithiwr yn ymadael cyn i'r broses ddisgyblu gael ei chwblhau, rhoddir ystyriaeth i p'un a yw'n briodol cyfeirio'r achos at yr heddlu, y Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd, GCC neu unrhyw gorff proffesiynol arall. • Os oes amheuaeth am addasrwydd gwirfoddolwr i ymarfer, yn sgil unrhyw gamymddwyn honedig /diffyg gallu sy'n peri pryder, mae'r darparwr gwasanaeth yn cymryd camau priodol ac amserol. Er enghraifft, gallai hyn gynnwys: ○ darparu hyfforddiant a goruchwyliaeth ychwanegol; ○ terfynu'r trefniadau gwirfoddoli; ac ○ cyfeirio at y Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd neu'r heddlu, lle y bo hynny'n briodol. • Mae darparwyr gwasanaethau yn sicrhau bod y staff yn ymwybodol o'r gweithdrefnau disgyblu ac unrhyw weithdrefnau cwyno, ac yn eu deall. • Mae adroddiad ysgrifenedig am unrhyw ymchwiliadau disgyblu a'r camau a gymerir yn cael ei gadw ar ffeil y gweithiwr yn unol â deddfwriaeth cyflogaeth a diogelu data.

Rheoliad 35
Cyfyngiadau ar gyflogaeth **35.—**(1) Ni chaiff y darparwr gwasanaeth gyflogi i weithio, at ddibenion y gwasanaeth maethu, mewn swydd y mae paragraff (2) yn gymwys iddi, berson sydd— (a) yn rhiant maeth sydd wedi ei gymeradwyo gan y gwasanaeth maethu, neu (b) yn aelod o aelwyd rhiant maeth o’r fath. (2) Mae’r paragraff hwn yn gymwys i unrhyw swydd reoli, swydd gwaith cymdeithasol neu swydd broffesiynol arall, oni bai bod y gwaith yn cael ei wneud yn achlysurol, fel gwirfoddolwr, neu am ddim mwy na 5 awr mewn unrhyw wythnos, yn achos swydd nad yw’n swydd reoli nac yn swydd gwaith cymdeithasol.

1.8 Gofynion ar ddarparwyr gwasanaethau o ran mangreoedd, cyfleusterau a chyfarpar (Rhan 9)

Bwriad Rhan 9 o'r Rheoliadau yw nodi'r gofynion ar ddarparwyr gwasanaethau i sicrhau bod gofal a chymorth plentyn yn cael eu darparu mewn lleoliad ac amgylchedd sydd â'r cyfleusterau a, lle bo'n berthnasol, y cyfarpar sy'n ei helpu i gyflawni ei ganlyniadau personol.

Mae hyn yn cynnwys:

- sicrhau bod systemau a phrosesau ar waith sy'n hybu amgylchedd diogel o safon uchel lle darperir y gwasanaeth; ac
- trefniadau i sicrhau bod y safle a, lle bo'n briodol, unrhyw gyfleusterau a chyfarpar a ddefnyddir gan rieni maeth yn ddiogel ac yn addas i ddiwallu anghenion gofal a chymorth y plentyn.

Rheoliad 36	Canllawiau
Mangreoedd, cyfleusterau a chyfarpar - darparwyr gwasanaethau **36**. Rhaid i'r darparwr gwasanaeth sicrhau bod y mangreoedd, y cyfleusterau a'r cyfarpar a ddefnyddir ar gyfer gweithredu'r gwasanaeth yn addas, gan roi sylw i'r datganiad o ddiben ar gyfer y gwasanaeth.	• Mae lleoliad, cynllun a maint yr eiddo, ynghyd ag unrhyw gyfleusterau a chyfarpar a ddefnyddir, yn addas ar gyfer y gwasanaeth sy'n cael ei ddisgrifio yn y datganiad o ddiben.

Rheoliad 37	Canllawiau
Digonolrwydd cyfleusterau **37**. Rhaid i'r darparwr gwasanaeth sicrhau bod gan y fangre a ddefnyddir ar gyfer gweithredu'r gwasanaeth gyfleusterau	• Mae gan ddarparwyr gwasanaethau le addas yn y fangre, fel ystafell gyfarfod a rennir, i sicrhau preifatrwydd ar gyfer goruchwylio staff.

digonol ar gyfer— (a) goruchwylio staff, a (b) storio cofnodion yn ddiogel.	• Mae cofnodion yn cael eu cadw'n ddiogel yn unol â gofynion deddfwriaethol.

Rheoliad 38	**Canllawiau**
Mangreoedd, cyfleusterau a chyfarpar - rhieni maeth **38**.—(1) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth gael trefniadau yn eu lle i sicrhau bod y mangreoedd, y cyfleusterau a'r cyfarpar a ddefnyddir gan rieni maeth ar gyfer darparu gofal a chymorth i blant— (a) yn addas ac yn ddiogel i'r diben y bwriedir iddynt gael eu defnyddio ato, (b) yn cael eu defnyddio mewn ffordd ddiogel, (c) yn cael eu cynnal a'u cadw'n briodol, a (d) yn cael eu cadw'n lân yn unol â safon sy'n briodol i'r diben y maent yn cael eu defnyddio ato. (2) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth sicrhau bod rhieni maeth yn cael eu hyfforddi'n briodol ynghylch sut i weithredu unrhyw gyfarpar y maent yn ei ddefnyddio wrth ddarparu gofal a chymorth i blentyn.	• Mae gan ddarparwyr gwasanaethau drefniadau ar waith i fonitro'r safle, y cyfleusterau a'r cyfarpar a ddefnyddir gan rieni maeth i ddarparu gofal a chymorth i blentyn sydd wedi'i leoli gyda nhw.

1.9 Gofynion eraill ar ddarparwyr gwasanaethau (Rhan 10)

Bwriad Rhan 10 o'r Rheoliadau yw sicrhau bod plant yn cael eu gwarchod gan wasanaeth sy'n gweithio'n rhagweithiol i gefnogi a gwarchod eu hawliau a'u lles drwy:

- gadw cofnodion cywir sydd ar gael iddynt hwy a'u cynrychiolwyr;
- sicrhau gwasanaeth agored a thryloyw drwy gyhoeddi polisi a gweithdrefn gwyno hygyrch;
- cefnogi staff i leisio pryderon am y gwasanaeth drwy weithdrefnau chwythu'r chwiban; ac
- dangos eu bod yn dysgu yn sgil pryderon a chwynion er mwyn gwella'r gwasanaeth.

Rheoliad 39	Canllawiau
Cofnodion mewn cysylltiad â gwasanaethau maethu **39**.—(1) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth gynnal y cofnodion a bennir yn Atodlen 2 am 15 mlynedd. (2) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth— (a) sicrhau bod y cofnodion a bennir yn Atodlen 2 yn gywir ac yn gyfredol, (b) cadw'r cofnodion yn ddiogel, (c) sicrhau bod y cofnodion yn cael eu danfon i'r awdurdod lleoli pan fydd y gwasanaeth yn peidio â chael ei ddarparu mewn cysylltiad â'r plentyn y mae'r cofnodion yn ymwneud ag ef, (d) gwneud trefniadau addas er mwyn i'r cofnodion barhau i gael eu cadw'n ddiogel os bydd y gwasanaeth yn cau, (e) rhoi'r cofnodion ar gael i Weinidogion Cymru ar gais,	• Mae polisi a gweithdrefnau ar waith ar gyfer cofnodi a rheoli cofnodion. Mae hyn yn cynnwys: ○ y cofnodion sydd i'w cadw gan y darparwr gwasanaeth ynglŷn â'r plant a'r rhieni maeth sy'n defnyddio'r gwasanaeth; ○ y cofnodion dyddiol sydd i'w cadw gan y rhieni maeth ar gyfer unrhyw blentyn a leolir gyda hwy; ac ○ y cyfnodau amser y mae angen i'r darparwr gwasanaeth a'r rhieni maeth gadw cofnodion ar eu cyfer. • Mae'r staff yn ymwybodol o'r polisi ac yn deall yn glir y gweithdrefnau ar gyfer cofnodi a rheoli cofnodion. Mae hyn yn cynnwys hyfforddiant ym maes gwarchod gwybodaeth a'r camau i'w cymryd pan fydd perygl i wybodaeth bersonol gael ei datgelu. • Mae rhieni maeth yn ymwybodol o'r polisi a'r gweithdrefnau ar gyfer cofnodi a rheoli cofnodion, ac yn cael eu cefnogi i gofnodi digwyddiadau arwyddocaol ym mywyd y plentyn.

(f) sicrhau bod plant sy'n defnyddio'r gwasanaeth— (i) yn cael eu gwneud yn ymwybodol o'u hawliau i gael mynediad i'w cofnodion, a (ii) yn cael mynediad i'w cofnodion fel y mae'r gyfraith yn ei ganiatáu.	Mae rhieni maeth yn deall pa wybodaeth y mae angen iddynt ei throsglwyddo i'r darparwr gwasanaethau am yr plentyn. • Mae darparwyr gwasanaethau'n cadw'r holl gofnodion sy'n ofynnol er mwyn amddiffyn plant a chynnal y gwasanaeth yn effeithiol yn unol â'r hyn a bennir yn Atodlen 2 o'r Rheoliadau. • Mae pob cofnod yn cael ei gadw'n ddiogel, yn cael ei ddiweddaru a bydd trefn dda arno. Bydd y cofnodion yn cael eu paratoi, eu cynnal a'u defnyddio yn unol â deddfwriaeth diogelu data a gofynion statudol eraill ac fe'u cedwir am y cyfnod sy'n ofynnol yn unol â rheoliad 39(1). • Mae cofnodion yn cael eu cadw'n ddiogel, gan gynnwys cofnodion electronig dan warchodaeth cyfrinair. • Mae plant, rhieni maeth a staff yn cael gweld unrhyw gofnodion a gwybodaeth a gedwir amdanynt gan y darparwr gwasanaeth, yn unol â gofynion cyfreithiol cyfredol.

Rheoliad 40	**Canllawiau**
Hysbysiadau **40**.—(1) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth hysbysu Gweinidogion Cymru am y digwyddiadau a bennir yn Rhan 1 o Atodlen 3. (2) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth hysbysu'r awdurdod lleoli am y digwyddiadau a bennir yn Rhan 2 o Atodlen 3. (3) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth hysbysu'r awdurdod ardal am	• Mae gan ddarparwyr gwasanaethau drefniadau priodol ar waith er mwyn i'r awdurdod perthnasol gael hysbysiad am y digwyddiadau a restrir yn Atodlen 3 o'r Rheoliadau. • Mae hysbysiadau'n cael eu gwneud yn ddi-oed, o fewn 24 awr i'r digwyddiad fel arfer. • Mae'r canlynol yn berthnasol gyda golwg ar Atodlen 3 (Rhan 1, 21)(Rhan 2, 32)(Rhan 3, 35)(Rhan 5, 41). Mae darparwyr

y digwyddiadau a bennir yn Rhan 3 o Atodlen 3. (4) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth hysbysu'r Bwrdd Iechyd Lleol y mae'r plentyn wedi ei leoli yn ei ardal am y digwyddiadau a bennir yn Rhan 4 o Atodlen 3. (5) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth hysbysu'r heddlu am y digwyddiadau a bennir yn Rhan 5 o Atodlen 3. (6) Rhaid i'r hysbysiadau sy'n ofynnol gan baragraff (1) gynnwys manylion y digwyddiad. (7) Rhaid i hysbysiadau gael eu gwneud yn y modd a'r ffurf sy'n ofynnol gan Weinidogion Cymru. (8) Oni nodir fel arall, rhaid i hysbysiadau gael eu gwneud yn ddi-oed ac yn ysgrifenedig.	gwasanaethau maeth yn hysbysu'r awdurdodau perthnasol o unrhyw ddigwyddiad o gamfanteisio'n rhywiol ar blant neu amheuaeth o gamfanteisio'n rhywiol ar blant. Mae hyn yn cynnwys, ond nid yw'n gyfyngedig i'r canlynol: ○ pan fydd plentyn yn riportio digwyddiad sy'n awgrymu y gall fod rhywun yn cam-fanteisio'n rhywiol arno; ac ○ pan fydd rheswm dros gredu y gall rhywun fod yn camfanteisio'n rhywiol ar blentyn.

Rheoliad 41	**Canllawiau**
Gwrthdaro buddiannau **41**. Rhaid i'r darparwr gwasanaeth gael trefniadau effeithiol yn eu lle i nodi, cofnodi a rheoli achosion posibl o wrthdaro buddiannau.	• Mae darparwyr gwasanaethau yn cynnal systemau priodol ac yn cymryd pob cam rhesymol i sicrhau y nodir ac yr ymdrinnir ag achosion gwirioneddol neu ymddangosiadol o wrthdaro buddiannau ac y cofnodir hwy mewn ffordd agored.

<table>
<tr><th>Rheoliad 42</th><th>Canllawiau</th></tr>
<tr><td>

Polisi a gweithdrefnau cwyno

42.—(1) Rhaid i’r darparwr gwasanaeth gael polisi cwyno yn ei le a sicrhau bod y gwasanaeth yn cael ei weithredu yn unol â’r polisi hwnnw.

(2) Rhaid i’r polisi cwyno gynnwys gweithdrefnau ar gyfer ystyried cwynion a wneir i’r darparwr gwasanaeth gan neu ar ran plant sydd wedi eu lleoli gan y darparwr ynghylch—

(a) y darparwr,

(b) rhieni maeth, ac

(c) unrhyw fater arall y mae’r darparwr yn ystyried ei fod yn berthnasol.

(3) Rhaid i’r polisi cwyno gynnwys gweithdrefnau ar gyfer ystyried cwynion a wneir i’r darparwr gwasanaeth gan neu ar ran unrhyw blant eraill y gall y lleoliad sy’n cael ei wneud effeithio arnynt ynghylch—

(a) y darparwr, a

(b) unrhyw fater arall y mae’r darparwr yn ystyried ei fod yn berthnasol.

(4) Rhaid i’r polisi cwyno gynnwys gweithdrefnau ar gyfer ystyried cwynion a wneir i’r darparwr gwasanaeth gan rieni maeth ynghylch—

(a) y darparwr, a

</td><td>

- Mae polisi cwyno yn ei le. Mae hwn yn cynnwys manylion y gweithdrefnau a nodir yn rheoliad 42.

- Mae gan ddarparwyr gwasanaethau bolisi cwyno hawdd ei ddefnyddio sy'n cynnwys, lle y bo'n briodol, gam datrys anffurfiol, a bydd yn esbonio:
    - pwy all wneud cwyn ac mewn perthynas â beth;
    - at bwy y dylid mynd i drafod pryder/cwyn;
    - sut gellir cefnogi plant, rhieni maeth a rhieni biolegol i wneud cwyn;
    - gwybodaeth am gael eiriolaeth annibynnol, os bydd ar gael;
    - sut yr ymdrinnir â chwynion; ac
    - camau ac amserlenni’r broses.

- Mae'r polisi mewn fformat hawdd ei ddarllen. Mae wedi'i hysbysebu’n dda, ac ar gael yn rhwydd ac yn hwylus i blant a rhieni maeth, eu teuluoedd, staff a phobl eraill sy’n gweithio yn y gwasanaeth.

- Bydd gwybodaeth am lwybrau cwyno eraill yn cael ei chynnwys i helpu achwynwyr os na fyddant yn fodlon ar y camau a gymerir gan y darparwr gwasanaethau. Er enghraifft, gwybodaeth am weithdrefn gwyno'r awdurdod lleoli, Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru a Chomisiynydd Plant Cymru.

- Mae plant a rhieni maeth yn gallu cwyno yn ysgrifenedig neu ar lafar wrth y staff a dylid cydnabod y cwynion hyn oni fyddant yn ddienw.

</td></tr>
</table>

(b) unrhyw fater arall y mae’r darparwr yn ystyried ei fod yn berthnasol. (5) Rhaid i’r polisi cwyno gynnwys gweithdrefnau ar gyfer ystyried cwynion a wneir i’r darparwr gwasanaeth gan rieni unrhyw blentyn sydd wedi ei leoli gan y darparwr ynghylch— (a) y darparwr, a (b) unrhyw fater arall y mae’r darparwr yn ystyried ei fod yn berthnasol. (6) Rhaid i’r darparwr gwasanaeth roi trefniadau effeithiol yn eu lle ar gyfer ymdrin â chwynion, gan gynnwys trefniadau ar gyfer— (a) nodi cwynion ac ymchwilio iddynt, (b) rhoi ymateb priodol i berson sy’n gwneud cwyn, os yw’n rhesymol ymarferol cysylltu â’r person hwnnw, (c) sicrhau bod camau gweithredu priodol yn cael eu cymryd yn dilyn ymchwiliad, a (d) cadw cofnodion sy’n ymwneud â’r materion yn is-baragraffau (a) i (c). (7) Rhaid i’r darparwr gwasanaeth ddarparu crynodeb o gwynion, ymatebion ac unrhyw gamau gweithredu dilynol a gymerir i Weinidogion Cymru o fewn 28 o ddiwrnodau i gael cais i wneud hynny. (8) Rhaid i’r darparwr gwasanaeth— (a) dadansoddi gwybodaeth sy’n ymwneud â chwynion a phryderon, a	• Bydd staff yn ymwybodol o'r polisi cwyno ac yn deall sut mae ymateb yn briodol i gwynion. • Mae gwasanaethau maethu yn sicrhau bod unrhyw gwynion yn cael eu cadarnhau, yn cael sylw'n ddi-oed a bod yr achwynydd yn cael gwybod am unrhyw ddatblygiadau. • Rhoddir adroddiad ysgrifenedig i’r achwynydd yn nodi canlyniad y gŵyn ac unrhyw gamau i’w cymryd. • Lle bynnag y bo'n ymarferol, dylid cael cydsyniad cyn datgelu manylion unrhyw gŵyn, lle bo angen, er mwyn caniatáu ymchwiliad effeithiol i gael ei gynnal. • Sicrheir cyfrinachedd drwy gydol y broses gwyno oni fydd rhwymedigaethau proffesiynol neu statudol sy'n golygu na fyddai hyn yn bosibl, fel rhai’n ymwneud â diogelu. • Ni fydd plant, eu rhieni na’u rhieni maeth yn wynebu unrhyw wahaniaethu nac anfantais oherwydd iddynt gyflwyno sylwadau neu gwynion. • Mae systemau ar waith i sicrhau bod pob cwyn yn cael ei hymchwilio yn unol â’r amserlenni sydd wedi’u nodi ym mholisi cwynion y darparwr gwasanaethau. Mae hyn yn cynnwys: ○ cynnal adolygiad i bennu lefel yr ymchwiliad a'r camau y bydd gofyn eu cymryd ar unwaith, gan gynnwys a oes gofyniad i gyfeirio'r achos at yr awdurdodau priodol er mwyn cynnal ymchwiliad (gallai hyn gynnwys y rheoleiddiwr gwasanaeth neu dimau diogelu awdurdodau lleol); ac

(b) gan roi sylw i'r dadansoddiad hwnnw, nodi unrhyw feysydd i'w gwella.	○ os gwelir bod meysydd lle mae angen gwella neu lle mae'r gwasanaeth yn methu, gweithredu ar y rhain ar unwaith. • Mae gan staff a phobl eraill sy'n ymwneud ag ymchwilio i gwynion y lefel gywir o wybodaeth a sgiliau i wneud hyn. Maent yn deall proses gwyno'r darparwr gwasanaethau a byddant yn gyfarwydd ag unrhyw ganllawiau cyfredol cysylltiedig. • Mae cofnodion o gwynion yn cael eu cadw a'u monitro i nodi tueddiadau a meysydd risg lle y gall fod angen cymryd camau. • Adroddir ynghylch y camau a gymerir i ymateb i gwynion fel rhan o'r trefniadau llywodraethu ar gyfer y gwasanaeth maethu.

Rheoliad 43	**Canllawiau**
Chwythu'r chwiban **43**.—(1) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth roi trefniadau yn eu lle i sicrhau bod pob person sy'n gweithio yn y gwasanaeth (gan gynnwys unrhyw berson y caniateir iddo weithio fel gwirfoddolwr) yn gallu codi pryderon am y gwasanaeth. (2) Rhaid i'r trefniadau hyn gynnwys— (a) cael polisi chwythu'r chwiban yn ei le a gweithredu yn unol â'r polisi hwnnw, a (b) sefydlu trefniadau i alluogi a chefnogi pobl sy'n gweithio	• Mae polisi chwythu'r chwiban ar waith. Mae hyn yn cynnwys: ○ y drefn ar gyfer lleisio pryder a'r dulliau diogelu sydd ar waith ar gyfer staff sy'n lleisio pryder; ac ○ sut yr ymchwilir i bryderon. • Mae staff yn gwybod sut mae mynegi pryderon ac wedi cael hyfforddiant ar sut mae gwneud hynny, a bydd systemau a chymorth ar gael i'w galluogi i wneud hyn. • Lle bynnag y bo'n ymarferol, dylid cael cydsyniad cyn datgelu manylion unrhyw gŵyn, lle bo angen, er mwyn caniatáu ymchwiliad effeithiol i gael ei gynnal.

yn y gwasanaeth i godi pryderon o'r fath.
 	
(3) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth sicrhau bod y trefniadau sy'n ofynnol o dan y rheoliad hwn yn cael eu gweithredu'n effeithiol.
 	
(4) Pan godir pryder, rhaid i'r darparwr gwasanaeth sicrhau—
 	
(a) yr ymchwilir i'r pryder,
 	
(b) y cymerir camau priodol yn dilyn ymchwiliad, ac
(c) y cedwir cofnod sy'n ymwneud â'r materion yn is-baragraffau (a) a (b).
	• Sicrheir cyfrinachedd drwy gydol y broses gwyno oni fydd rhwymedigaethau proffesiynol neu statudol sy'n golygu na fyddai hyn yn bosibl, fel rhai'n ymwneud â diogelu.
	
	• Ni fydd unigolion yn wynebu unrhyw wahaniaethu nac anfantais yn sgil mynegi eu pryderon.
	
	• Dilynir trywydd pob honiad o gam-drin a phob digwyddiad o gam-drin yn ddi-oed yn unol â pholisi a gweithdrefnau diogelu'r darparwr gwasanaethau a'r trefniadau diogelu lleol.
	
	• Mae systemau ar waith i sicrhau bod pob cwyn yn cael ei hymchwilio yn unol â'r amserlenni sydd wedi'u nodi ym mholisi cwynion y darparwr gwasanaethau. Mae hyn yn cynnwys:
	
	    ○ cynnal adolygiad i bennu lefel yr ymchwiliad a'r camau y bydd gofyn eu cymryd ar unwaith, gan gynnwys cyfeirio'r achos at yr awdurdodau priodol er mwyn cynnal ymchwiliad (gallai hyn gynnwys gofyn am gyngor gan y rheoleiddiwr gwasanaeth neu staff diogelu awdurdodau lleol);
	    ○ os gwelir bod meysydd lle mae angen gwella neu lle mae'r gwasanaeth yn methu, gweithredu ar y rhain ar unwaith; ac
	    ○ sicrhau bod staff a phobl eraill sy'n ymwneud ag ymchwilio yn deall y prosesau sy'n ymwneud â diogelu ac ymateb i bryderon.
	
	• Mae cofnodion o gwynion yn cael eu cadw a'u monitro i nodi tueddiadau a meysydd risg lle y gall fod angen cymryd camau. Mae camau a gymerir wrth ymateb i chwythu'r chwiban yn cael eu hadrodd o fewn y trefniadau llywodraethu.

1.10 Cymorth i Rieni Maeth (Rhan 11)

Bwriad Rhan 11 o’r Rheoliadau yw sicrhau bod rhieni maeth yn cael yr wybodaeth, yr hyfforddiant, y cyngor a’r cymorth, a’r oruchwyliaeth briodol, i’w galluogi i ddiwallu anghenion gofal a chymorth y plant sy’n cael eu lleoli gyda hwy.

Rheoliad 44	Canllawiau
Cymorth, hyfforddiant a gwybodaeth ar gyfer rhieni maeth **44**.—(1) Rhaid i’r darparwr gwasanaeth sicrhau bod gan rieni maeth yr wybodaeth y mae ei hangen arnynt i ddarparu gofal a chymorth i blentyn sydd wedi ei leoli gyda hwy yn unol â chynllun gofal a chymorth y plentyn. (2) Rhaid i’r darparwr gwasanaeth sicrhau bod rhieni maeth yn cael unrhyw hyfforddiant, cyngor a chymorth, gan gynnwys cymorth y tu allan i oriau swyddfa, y mae’n ymddangos eu bod yn angenrheidiol er budd plant sydd wedi eu lleoli gyda’r rhieni maeth ac i’w galluogi i ddarparu gofal a chymorth i blant yn unol â chynllun gofal a chymorth pob plentyn. (3) Rhaid i’r darparwr gwasanaeth sicrhau bod darpar rieni maeth yn cael unrhyw hyfforddiant, gwybodaeth a chyngor yr ystyrir eu bod yn angenrheidiol. (4) Rhaid i’r darparwr gwasanaeth fonitro ac adolygu’r wybodaeth, yr hyfforddiant, y cyngor a’r cymorth a ddarperir i rieni maeth a darpar rieni maeth a gwneud unrhyw welliannau sy’n angenrheidiol.	• Mae darparwyr gwasanaethau yn sicrhau bod rhieni maeth yn cael y cymorth, yr hyfforddiant a'r wybodaeth angenrheidiol i'w galluogi i ddarparu gofal a chymorth i unrhyw blentyn y maent yn ei faethu yn unol â chynllun gofal a chymorth / cynllun llwybr y plentyn. • Mae darparwyr gwasanaethau yn sicrhau bod unrhyw hyfforddiant (sefydlu, parhau neu fel arall) a gaiff ei ddarparu i rieni maeth yn cyd-fynd â’r canllawiau cenedlaethol. • Mae darparwyr gwasanaethau yn sicrhau bod rhieni maeth yn ymwybodol o’r cymorth sydd ar gael iddynt os gwneir honiad / cwyn yn eu herbyn, ee cymorth gan Fosterline Cymru. • Mae gan ddarparwyr gwasanaethau drefniadau i gefnogi rhieni maeth y tu allan i oriau swyddfa arferol, a bydd rhieni maeth yn deall y trefniadau hyn. • Mae darparwyr gwasanaethau yn darparu hyfforddiant, gwybodaeth a chyngor yn ôl yr angen i ddarpar rieni maeth, neu byddant yn trefnu bod y ddarpariaeth ar gael. • Mae gan ddarparwyr gwasanaethau drefniadau i fonitro ac adolygu'r cymorth a'r cyngor, yr hyfforddiant a'r wybodaeth a

	roddir i rieni maeth a darpar rieni maeth. Mae hyn yn bwydo i'r adolygiad ansawdd gofal.

Rheoliad 45	**Canllawiau**
Polisïau a gweithdrefnau i rieni maeth **45.** Rhaid i'r darparwr gwasanaeth sicrhau bod rhieni maeth yn gyfarwydd â'r polisïau a'r gweithdrefnau a sefydlir o dan reoliadau 11, 21, 22, 25, 26, 27, 42 ac 48 ac yn gweithredu yn unol â hwy.	• Bydd gan ddarparwyr gwasanaethau drefniadau ar waith i sicrhau bod rhieni maeth yn gyfarwydd â'r polisïau a'r gweithdrefnau a nodir yn y Rheoliadau.

Rheoliad 46	**Canllawiau**
Goruchwylio **46.** Rhaid i'r darparwr gwasanaeth sicrhau bod rhieni maeth yn cael eu goruchwylio'n briodol.	• Mae gan ddarparwyr gwasanaethau maeth drefniadau ar waith i oruchwylio'r rheini maeth a rhoi cyngor a chymorth yn ôl yr angen. • Mae darparwyr gwasanaethau yn sicrhau bod pwrpas clir i unrhyw gyfarfodydd goruchwylio gyda rheini maeth, a bod cofnodion yn cael eu cadw.

Rheoliad 47	Canllawiau
Perthnasoedd gwaith effeithiol **47.** Rhaid i'r darparwr gwasanaeth— (a) cynnal perthnasoedd proffesiynol da â rhieni maeth, a (b) annog a chynorthwyo rhieni maeth i gynnal perthnasoedd personol da â phlant sydd wedi eu lleoli gyda hwy.	• Mae darparwyr gwasanaethau yn helpu rhieni maeth i ddatblygu a chynnal perthynas gadarnhaol â'r plentyn sydd wedi'i leoli gyda nhw.

Rheoliad 48	Canllawiau
Cefnogi plant i reoli eu harian **48.**—(1) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth gael polisi a gweithdrefnau yn eu lle i alluogi rhieni maeth i ddarparu cymorth a chynhorthwy i blant o ran sut i reoli eu harian. (2) Rhaid i'r polisi a'r gweithdrefnau y mae'n ofynnol gan y rheoliad hwn iddynt fod yn eu lle nodi'r camau sydd i'w cymryd gan rieni maeth i alluogi a chefnogi plant i reoli eu harian eu hunain ac i amddiffyn plant rhag camdriniaeth ariannol. (3) Rhaid i'r polisi a'r gweithdrefnau sicrhau bod y darparwr gwasanaeth yn goruchwylio ac yn monitro'n ddigonol y cynilion a wneir gan rieni maeth ar ran plant. (4) Pan fo'r rhieni maeth yn dal arian plentyn at unrhyw ddiben, rhaid i'r polisi a'r gweithdrefnau sy'n ofynnol gan y rheoliad hwn ddarparu bod yr arian yn cael ei ddal mewn cyfrif yn enw'r plentyn neu mewn cyfrif sy'n ei gwneud yn bosibl darnodi arian y plentyn yn glir.	• Mae polisi a gweithdrefnau ar waith sy'n nodi trefniadau ar gyfer cefnogi rhieni maeth i helpu'r plant sydd wedi'u lleoli gyda hwy i reoli eu harian. Mae hyn yn cynnwys: ○ sut y mae plant yn cael eu hannog a'u cefnogi i drin eu harian eu hunain; ○ sut y rhoddir cymorth i blant, gan gynnwys agor a rheoli cyfrifon banc unigol, cyllidebu a gwneud penderfyniadau am wario; ○ sut y rhoddir cymorth i blant deall a rheoli unrhyw beryglon cysylltiedig; ○ sut y rhoddir cymorth i blant ddeall a chael gafael ar unrhyw lwfansau ariannol y gallai fod ganddynt hawl iddynt, lle bo hynny'n berthnasol; ac ○ sut y bydd cofnodion a derbynebau'n ymwneud â chynilon plentyn yn cael eu trin pan fydd lleoliad yn dod i ben. • Os na fydd plant yn gallu rheoli eu harian eu hunain, bydd gan y darparwr gwasanaeth drefniadau i sicrhau bod y rhieni

(5) Rhaid i'r polisi a'r gweithdrefnau sicrhau bod rhieni maeth yn trosglwyddo'r holl gofnodion o gynilion (gan gynnwys gwariant o gynilion) i'r darparwr gwasanaeth pan ddaw lleoliad y plentyn y mae'r cofnodion yn ymwneud ag ef i ben.	maeth yn cadw cofnodion a derbynebau ar gyfer unrhyw drafodion ariannol a wneir ar eu rhan. • Bydd darparwyr gwasanaethau yn sicrhau bod trefniadau ar waith i oruchwylio a monitro cynilon plant.

Pennod 2: Gofynion ar Unigolion Cyfrifol (Rhan 12 i Ran 16 o’r Rheoliadau)

Bwriad Rhannau 12 i 16 o'r Rheoliadau yw sicrhau bod unigolyn dynodedig ar lefel uwch briodol yn atebol am ansawdd y gwasanaeth a hefyd am gydymffurfio. Mae'r Rheoliadau'n gosod gofynion penodol ar yr unigolyn cyfrifol a bydd yn galluogi'r rheoleiddiwr gwasanaeth i gymryd camau yn erbyn y darparwr gwasanaethau ac yn erbyn yr unigolyn cyfrifol oni chydymffurfir â'r gofynion rheoliadol. Mae’r rheoliadau yn y Rhannau hyn wedi eu gwneud o dan adran 28 o’r Ddeddf.

Mae'r unigolyn cyfrifol yn gyfrifol am **oruchwylio** rheolaeth y gwasanaeth ac am roi sicrwydd bod y gwasanaeth yn ddiogel, yn cael ei redeg yn dda a'i fod yn cydymffurfio â'r Rheoliadau. Mae'r unigolyn cyfrifol yn gyfrifol am sicrhau bod gan y gwasanaeth reolwr, digon o adnoddau a chefnogaeth. Nid yr unigolyn cyfrifol fydd yn gyfrifol am reolaeth y gwasanaeth o ddydd i ddydd (heblaw ei fod yn rheolwr hefyd); y rheolwr fydd yn gyfrifol am hyn.

2.1 Gofynion ar unigolion cyfrifol o ran sicrhau bod y gwasanaeth yn cael ei reoli’n effeithiol (Rhan 12)

Rheoliad 49	**Canllawiau**
Goruchwylio’r gwaith o reoli’r gwasanaeth **49**. Rhaid i’r unigolyn cyfrifol oruchwylio’r gwaith o reoli’r gwasanaeth.	• Mae'r unigolyn cyfrifol yn dilyn y systemau a'r prosesau a ragnodwyd gan y darparwr gwasanaethau er mwyn galluogi goruchwyliaeth briodol dros reolaeth, ansawdd, diogelwch ac effeithiolrwydd y gwasanaeth. Mae hyn yn cynnwys sicrhau bod y gwasanaeth yn gwneud y canlynol, ond heb fod yn gyfyngedig i hynny: ○ canolbwyntio ar anghenion y plentyn ac yn cefnogi’r rhieni maeth; ○ gwrando ar blant a rhieni maeth; ○ ymateb yn gadarnhaol i unrhyw bryderon neu gwynion; ○ sicrhau nad yw plant neu rieni maeth yn cael eu rhoi

	mewn sefyllfa o risg ddiangen; ○ sicrhau'r canlyniadau gorau posibl i blant; ○ cyflawni'r datganiad o ddiben; ○ cyflogi nifer digonol o staff sydd wedi'u hyfforddi, sy'n gymwys ac sy'n fedrus i gyflawni eu rôl; ac ○ bod gan y gwasanaeth ddigon o adnoddau, cyfleusterau a chyfarpar. • Bydd gan yr unigolyn cyfrifol systemau i adolygu ac asesu sut mae'r rheolwr yn rhoi camau ar waith a nodwyd yng nghanfyddiadau adroddiadau sicrhau ansawdd mewnol ac arolygu allanol, o fewn yr amserlenni a bennwyd. • Mae llinellau atebolrwydd, dirprwyo a chyfrifoldeb clir ar gael yn ysgrifenedig rhwng yr unigolyn cyfrifol a'r rheolwr (heblaw mai'r rheolwr yw'r unigolyn cyfrifol hefyd). • Mae trefniadau ar waith i'r rheolwr allu cysylltu'n uniongyrchol â'r unigolyn cyfrifol yn ogystal â'r cyfle i gyfarfod yn ffurfiol fel rhan o adolygiadau ansawdd yr unigolyn cyfrifol (heblaw mai'r rheolwr yw'r unigolyn cyfrifol hefyd). • Mae trefniadau ar waith i sicrhau bod y rheolwr yn cael cymorth drwy ei oruchwylio a'i hyfforddi, a rhoi cyfle iddo feddu ar sgiliau ar gyfer ei ddatblygiad proffesiynol sy'n gefn iddo yn ei rôl.

Rheoliad 50	Canllawiau
Dyletswydd i benodi rheolwr **50**.—(1) Rhaid i'r unigolyn cyfrifol benodi person i reoli'r gwasanaeth. Ond nid yw'r gofyniad hwn yn gymwys os yw'r amodau ym mharagraff (2) neu (3) yn gymwys. (2) Pan fo'r darparwr gwasanaeth yn unigolyn, yr amodau yw— (a) bod y darparwr gwasanaeth yn bwriadu rheoli'r gwasanaeth, (b) bod y darparwr gwasanaeth yn addas i reoli'r gwasanaeth, (c) yn ddarostyngedig i baragraff (6), bod y darparwr gwasanaeth wedi ei gofrestru fel rheolwr â GCC, a (d) bod Gweinidogion Cymru yn cytuno i'r darparwr gwasanaeth reoli'r gwasanaeth. (3) Pan fo'r darparwr gwasanaeth yn bartneriaeth, yn gorff corfforaethol neu'n gorff anghorfforedig, yr amodau yw— (a) bod y darparwr gwasanaeth yn cynnig bod yr unigolyn sydd wedi ei ddynodi fel yr unigolyn cyfrifol am y gwasanaeth i'w benodi i reoli'r gwasanaeth, (b) bod yr unigolyn hwnnw yn addas i reoli'r gwasanaeth, (c) yn ddarostyngedig i baragraff (6), bod yr unigolyn hwnnw wedi ei gofrestru fel rheolwr â GCC, a (d) bod Gweinidogion Cymru yn cytuno i'r unigolyn hwnnw	• Mae'r unigolyn cyfrifol yn sicrhau bod rheolwr sydd wedi'i gofrestru â Gofal Cymdeithasol Cymru (yn ddarostyngedig i reoliad 50(6))yn cael ei benodi ac yn ei le i reoli'r gwaith o ddarparu'r gwasanaeth o ddydd i ddydd ar gyfer pob man y darperir y gwasanaeth ynddo, ohono neu mewn perthynas ag ef. • Mae'r unigolyn cyfrifol yn ysgwyddo'r cyfrifoldeb a'r atebolrwydd dros benodi'r rheolwyr, ni waeth a yw'n rhan uniongyrchol o'r broses recriwtio neu beidio. • Mae'r unigolyn cyfrifol yn dawel ei feddwl bod yr unigolyn a benodir i fod yn rheolwr y gwasanaeth yn meddu ar yr wybodaeth, y sgiliau a'r cymhwysedd priodol i reoli'r gwasanaeth yn ddiogel ac yn unol â gofynion y Rheoliadau. • Bydd yr unigolyn cyfrifol yn dangos bod diwydrwydd dyladwy wedi'i ddangos wrth benodi'r rheolwr yn ogystal â dilyn gofynion rheoliad 30 (addasrwydd staff). • Os bydd rheolwr yn absennol am gyfnod o fwy na thri mis, bydd y darparwr gwasanaeth yn sicrhau bod rheolwr sydd â'r cymwysterau, y profiad a'r cymhwysedd priodol, ac wedi'i gofrestru â Gofal Cymdeithasol Cymru (yn ddarostyngedig i reoliad 50(6)), yn ei le i reoli'r gwasanaeth.

reoli'r gwasanaeth. (4) At ddibenion paragraff (2)(b), nid yw'r darparwr gwasanaeth yn addas i reoli'r gwasanaeth oni bai bod gofynion rheoliad 30(2) (addasrwydd staff) wedi eu bodloni mewn cysylltiad â'r darparwr gwasanaeth. (5) Nid yw'r ddyletswydd ym mharagraff (1) wedi ei chyflawni os yw'r person a benodir i reoli'r gwasanaeth yn absennol am gyfnod o fwy na thri mis. (6) Nid yw'r amod ym mharagraffau (2)(c) a (3)(c) ond yn gymwys o 1 Ebrill 2022.	

Rheoliad 51	**Canllawiau**

Gofynion o ran addasrwydd ar gyfer penodi rheolwr
 	
51.—(1) Ni chaiff yr unigolyn cyfrifol benodi person i reoli'r gwasanaeth oni bai bod y person hwnnw yn addas i wneud hynny.
(2) At ddibenion paragraff (1), nid yw person yn addas i reoli'r gwasanaeth oni bai bod gofynion rheoliad 30(2) (addasrwydd staff) wedi eu bodloni mewn cysylltiad â'r person hwnnw.
	• Mae gan yr unigolyn cyfrifol drefniadau addas i sicrhau bod y rheolwr yn gymwys ac yn gallu rhedeg y gwasanaeth yn unol â'i ddatganiad o ddiben. Mae hyn yn cynnwys sicrhau:
	
	  ○ bod gan y rheolwr y cymwysterau priodol;
	  ○ bod y rheolwr wedi'i gofrestru â GCC (yn ddarostyngedig i reoliad 50(6));
	  ○ bod gan y rheolwr brofiad o reoli gwasanaethau gofal plant; ac
	  ○ bod y broses o fetio darpar reolwyr yn cynnwys y gwiriadau perthnasol sy'n ofynnol gan ddeddfwriaeth i sicrhau'r unigolyn cyfrifol bod y person yn addas ac yn gallu gweithio gyda phlant.

Rheoliad 52	Canllawiau
Cyfyngiadau ar benodi rheolwr ar gyfer mwy nag un gwasanaeth **52.**—(1) Ni chaiff yr unigolyn cyfrifol benodi person i reoli mwy nag un gwasanaeth, oni bai bod paragraff (2) yn gymwys. (2) Mae’r paragraff hwn yn gymwys— (a) os yw’r darparwr gwasanaeth wedi gwneud cais i Weinidogion Cymru am ganiatâd i benodi rheolwr ar gyfer mwy nag un gwasanaeth, a (b) os yw Gweinidogion Cymru wedi eu bodloni— (i) na fydd y trefniadau rheoli arfaethedig yn cael effaith andwyol ar y gofal a’r cymorth a ddarperir i blant, a (ii) y bydd y trefniadau rheoli arfaethedig yn darparu goruchwyliaeth ddibynadwy ac effeithiol o bob gwasanaeth.	• Pan gaiff rheolwr ei benodi i reoli mwy nag un gwasanaeth, cytunir ar hyn ymlaen llaw â'r rheoleiddiwr gwasanaeth.

Rheoliad 53	Canllawiau
Dyletswydd i adrodd am benodiad rheolwr i’r darparwr gwasanaeth **53.** Wrth benodi rheolwr yn unol â rheoliad 50(1), rhaid i’r unigolyn cyfrifol roi hysbysiad i’r darparwr gwasanaeth o— (a) enw’r person a benodir, a (b) y dyddiad y mae’r penodiad i gymryd effaith.	• Bydd gan yr unigolyn cyfrifol drefniadau addas ar waith i: ○ hysbysu'r darparwr gwasanaethau am fanylion penodiad y rheolwr; ○ darparu'r wybodaeth a bennir gan y Rheoliadau sy’n ymwneud â’r unigolyn; ac ○ hysbysu'r rheoleiddiwr gwasanaeth a GCC pan benodir rheolwr newydd.

Rheoliad 54
Dyletswydd i adrodd am benodiad rheolwr i GCC a Gweinidogion Cymru **54**.—(1) Wrth benodi rheolwr yn unol â rheoliad 50(1), rhaid i'r unigolyn cyfrifol roi hysbysiad i GCC a Gweinidogion Cymru o— (a) enw, dyddiad geni a rhif cofrestru GCC y person a benodir, a (b) y dyddiad y mae'r penodiad i gymryd effaith. (2) Pan fo darparwr gwasanaeth sy'n unigolyn i reoli'r gwasanaeth, rhaid i'r unigolyn hwnnw roi hysbysiad i GCC o— (a) ei enw, ei ddyddiad geni a'i rif cofrestru GCC, a (b) y dyddiad y bydd yn rheoli'r gwasanaeth ohono.

Rheoliad 55	Canllawiau
Y trefniadau pan yw'r rheolwr yn absennol **55**.—(1) Rhaid i'r unigolyn cyfrifol roi trefniadau addas yn eu lle i sicrhau bod y gwasanaeth yn cael ei reoli'n effeithiol ar unrhyw adeg pan nad oes rheolwr neu pan yw'r rheolwr yn absennol o'r gwasanaeth. (2) Os nad oes rheolwr neu os yw'r rheolwr yn absennol am gyfnod o fwy nag 28 o ddiwrnodau, rhaid i'r unigolyn cyfrifol— (a) hysbysu'r darparwr gwasanaeth a Gweinidogion Cymru, a (b) rhoi gwybod iddynt am y trefniadau sydd wedi eu rhoi yn eu lle ar gyfer rheoli'r gwasanaeth yn effeithiol.	• Mae gan yr unigolyn cyfrifol strwythurau ar waith sy'n sicrhau, os na fydd y rheolwr ar gael neu os bydd yn absennol am unrhyw reswm, y bydd system ddirprwyo effeithiol a chymwys ar waith i ddarparu arweiniad o ddydd i ddydd sydd: ○ yn parhau i ddarparu cymorth i'r rhieni maeth a/neu'r plentyn sydd wedi'i leoli gyda'r rhiant maeth; ○ yn cynnal diogelwch, ansawdd ac effeithiolrwydd y gwasanaeth; ○ yn sicrhau cyn lleied o darfu â phosibl i'r plentyn sy'n defnyddio'r gwasanaeth maethu neu'r rhieni maeth; ○ yn sicrhau bod y gwasanaeth yn cydymffurfio â'r Rheoliadau; ac

	○ yn cynnal datblygiad proffesiynol staff. • Os na fydd y rheolwr, sydd wedi'i gofrestru â GCC (yn ddarostyngedig i reoliad 50(6)), ar gael neu os bydd yn absennol am unrhyw reswm am fwy na 28 diwrnod, bydd yr unigolyn cyfrifol yn hysbysu'r rheoleiddiwr gwasanaeth yn ysgrifenedig ac yn ddi-oed am y rheswm dros yr absenoldeb a'r trefniadau i ddarparu rheolwr yn ei le.

Rheoliad 56	**Canllawiau**
Ymweliadau **56**.—(1) Rhaid i'r unigolyn cyfrifol— (a) ymweld â'r fangre y darperir y gwasanaeth ohoni, (b) cwrdd ag aelodau o staff sydd wedi eu cyflogi gan y darparwr gwasanaeth o bob man y mae'r unigolyn cyfrifol wedi ei ddynodi mewn cysylltiad ag ef, ac (c) cwrdd â phlant sydd wedi eu lleoli gan y darparwr gwasanaeth a'u rhieni maeth. (2) Mae amlder ymweliadau a chyfarfodydd o'r fath i'w benderfynu gan yr unigolyn cyfrifol, gan roi sylw i'r datganiad o ddiben, ond rhaid i'r rhain gael eu cynnal o leiaf bob tri mis.	• Mae'r unigolyn cyfrifol yn ymweld â'r gwasanaeth yn bersonol i fonitro perfformiad y gwasanaeth yng nghyswllt ei ddatganiad o ddiben ac i lywio'r broses ac adolygu ansawdd y gwasanaeth. Mae'r ymweliad yn cynnwys y canlynol: ○ siarad, gyda chydsyniad ac yn breifat, â sampl o blant sy'n defnyddio'r gwasanaeth, rhieni maeth, unrhyw gynrychiolwyr (os yw'n berthnasol) a staff; a ○ archwilio safle'r darparwr gwasanaethau, y dewis o gofnodion o ddigwyddiadau ac unrhyw gofnodion o gwynion. • Mae'r unigolyn cyfrifol yn sicrhau bod systemau ar waith i ddarparu tystiolaeth bod ymweliadau wedi'u logio a'u cofnodi.

2.2 Gofynion ar unigolion cyfrifol ar gyfer sicrhau bod y gwasanaeth yn cael ei oruchwylio'n effeithiol (Rhan 13)

<table>
<tr><th>Rheoliad 57</th><th>Canllawiau</th></tr>
<tr><td>

Goruchwylio digonolrwydd adnoddau

57.—(1) Rhaid i’r unigolyn cyfrifol adrodd i’r darparwr gwasanaeth am ddigonolrwydd yr adnoddau sydd ar gael i ddarparu’r gwasanaeth yn unol â gofynion y Rheoliadau hyn.

(2) Rhaid i adroddiadau o’r fath gael eu gwneud yn chwarterol.

(3) Nid yw’r gofyniad ym mharagraff (1) yn gymwys pan fo’r darparwr gwasanaeth yn unigolyn.

</td><td>

- Mae'r unigolyn cyfrifol yn sicrhau bod systemau a phrosesau ar waith sy'n eu galluogi i gasglu gwybodaeth am y gwasanaeth ac unrhyw feysydd lle y gall fod angen arsylwi/ystyriaeth fwy gofalus a/neu wella. Mae hyn yn cynnwys, ond heb fod yn gyfyngedig i'r canlynol:
    - trosiant staff;
    - lefelau salwch staff;
    - cwynion;
    - materion diogelu;
    - adroddiadau arolygu gan y rheoleiddiwr gwasanaeth; ac
    - canlyniadau arolygiadau a/neu adroddiadau gan asiantaethau perthnasol eraill, hy yr Awdurdod Gweithredol Iechyd a Diogelwch a'r gwasanaeth tân.
- Mae gan yr unigolyn cyfrifol drefniadau addas i roi gwybod ar unwaith i’r darparwr gwasanaethau os bydd y gwasanaeth:
    - yn methu â chydymffurfio â pholisïau a gweithdrefnau;
    - yn methu cyflawni neu roi sylw i faterion a godwyd mewn adroddiadau arolygu neu os na all wneud hynny; ac
    - cael eu darparu mewn modd sy'n mynd yn groes i'r datganiad o ddiben.

</td></tr>
</table>

Rheoliad 58	Canllawiau
Adroddiadau eraill i'r darparwr gwasanaeth **58**.—(1) Rhaid i'r unigolyn cyfrifol, yn ddi-oed, adrodd i'r darparwr gwasanaeth— (a) am unrhyw bryderon ynghylch rheoli neu ddarparu'r gwasanaeth, (b) am unrhyw newidiadau sylweddol i'r ffordd y caiff y gwasanaeth ei reoli neu ei ddarparu, ac (c) am unrhyw bryderon nad yw'r gwasanaeth yn cael ei ddarparu yn unol â'r datganiad o ddiben ar gyfer y gwasanaeth. (2) Nid yw'r gofyniad ym mharagraff (1) yn gymwys pan fo'r darparwr gwasanaeth yn unigolyn.	• Mae'r unigolyn cyfrifol yn sicrhau bod trefniadau addas ar waith i roi gwybod i'r darparwr gwasanaethau yn unol â gofynion Rheoliadau 58 a 63. • Mae gan yr unigolyn cyfrifol system ar waith i gyflwyno adroddiadau i'r darparwr gwasanaethau sy'n adlewyrchu'n gywir ansawdd a pherfformiad y gwasanaeth yn gyffredinol. Mae hyn yn cynnwys trefniadau i'r unigolyn cyfrifol roi adborth ac i roi gwybod am unrhyw faterion brys y mae gofyn cymryd camau yn eu cylch ar unwaith. Mae hyn yn cynnwys, ond nid yw'n gyfyngedig i'r canlynol: ○ marwolaeth annisgwyl neu heb esboniad plant sy'n defnyddio'r gwasanaeth neu rieni maeth; ○ argyfwng naturiol; ○ afreoleidd-dra ariannol; ○ achosion sylweddol o haint; ○ pryderon sylweddol a godwyd gan y rheoleiddiwr gwasanaeth; yr awdurdod ardal neu'r awdurdod lleoli; ac ○ unrhyw ddigwyddiad, sy'n effeithio ar y staff sydd ar gael.

Rheoliad 59	Canllawiau

Ymgysylltu â phlant ac eraill
 	
59.—(1) Rhaid i'r unigolyn cyfrifol roi trefniadau addas yn eu lle ar gyfer cael safbwyntiau—
 	
(a) unrhyw blentyn sydd wedi ei leoli gan y darparwr gwasanaeth,
 	
(b) rhieni unrhyw blentyn o'r fath, oni bai bod hyn yn amhriodol neu'n anghyson â llesiant y plentyn,
 	
(c) rhieni maeth,
 	
(d) yr awdurdod lleoli, ac
 	
(e) staff sy'n cael eu cyflogi yn y gwasanaeth,
 	
ar ansawdd y gofal a'r cymorth a ddarperir i blant a sut y gellir gwella hyn.
 	
(2) Rhaid i'r unigolyn cyfrifol adrodd am y safbwyntiau a geir i'r darparwr gwasanaeth er mwyn i'r safbwyntiau hyn allu cael eu hystyried gan y darparwr wrth wneud unrhyw benderfyniadau ar gynlluniau ar gyfer gwella ansawdd y gofal a'r cymorth a ddarperir gan y gwasanaeth.
	• Mae gan yr unigolyn cyfrifol drefniadau addas i alluogi adborth ar bob agwedd ar y gwasanaeth a ddarperir a sicrhau bod y trefniadau hyn yn hygyrch, ac yn ystyried safbwyntiau pob un o'r rheini a restrir o dan reoliad 59(1).
	
	• Bydd yr unigolyn cyfrifol yn sicrhau bod y dulliau a ddefnyddir i gysylltu â phlant sy'n defnyddio'r gwasanaeth, ac i gael eu barn, yn briodol i'w hoed, lefel eu dealltwriaeth ac yn ystyried unrhyw gyflwr penodol neu anghenion o ran cyfathrebu.
	
	• Mae gan yr unigolyn cyfrifol berthynas gadarnhaol â phobl y tu allan i'r gwasanaeth, a bydd ar gael yn hwylus i'r bobl hynny. Mae hyn yn cynnwys, ond nid yw'n gyfyngedig i'r canlynol:
	
	    ○ unrhyw riant plentyn sydd wedi'i leoli gyda'r darparwr gwasanaeth;
	    ○ rhieni maeth;
	    ○ awdurdodau lleoli;
	    ○ awdurdodau ardal (pan fo'n briodol);
	    ○ rheoleiddwyr; ac
	    ○ cyrff proffesiynol.

2.3 Gofynion ar unigolion cyfrifol ar gyfer sicrhau bod y gwasanaeth yn cydymffurfio (Rhan 14)

Rheoliad 60	Canllawiau
Dyletswydd i sicrhau bod systemau yn eu lle i gofnodi digwyddiadau a chwynion **60.** Rhaid i'r unigolyn cyfrifol sicrhau bod systemau effeithiol yn eu lle i gofnodi digwyddiadau, cwynion a materion y mae rhaid gwneud hysbysiadau yn eu cylch o dan reoliadau 40 a 67.	• Bydd yr unigolyn cyfrifol yn sicrhau bod trefniadau addas ar waith ar gyfer cofnodi'r materion a restrir yn rheoliad 40 a rheoliad 67. • Mae gan yr unigolyn cyfrifol systemau a phrosesau ar waith i sicrhau bod unrhyw gofnodion yn cael eu cadw'n ddiogel, eu bod yn ddarllenadwy ac yn gywir.

Rheoliad 61	Canllawiau
Dyletswydd i sicrhau bod systemau yn eu lle ar gyfer cadw cofnodion **61**. Rhaid i'r unigolyn cyfrifol sicrhau bod systemau effeithiol yn eu lle mewn perthynas â chadw cofnodion, sy'n cynnwys systemau ar gyfer sicrhau bod y cofnodion y mae rhaid iddynt gael eu cadw o dan reoliad 39 yn gywir ac yn gyflawn.	• Os bydd y cofnodion yn cael eu storio'n electronig, byddant yn ddiogel a bydd gan y staff godau mynediad unigol sy'n creu trywydd archwilio clir a fydd yn dangos pwy sydd wedi cofnodi unrhyw wybodaeth ac wedi diwygio.

Rheoliad 62	Canllawiau
Dyletswydd i sicrhau bod polisïau a gweithdrefnau yn gyfredol **62.** Rhaid i'r unigolyn cyfrifol roi trefniadau addas yn eu lle i sicrhau bod polisïau a gweithdrefnau'r darparwr gwasanaeth yn cael eu cadw'n gyfredol, gan roi sylw i'r datganiad o ddiben.	• Mae'r unigolyn cyfrifol yn sicrhau bod trefniadau addas ar waith i adolygu polisïau a gweithdrefnau, a amlinellir yn rheoliad 9, yn unol â'r Rheoliad. • Mae'r unigolyn cyfrifol yn sicrhau bod trefniadau addas ar waith fel bod staff a rhieni maeth yn gallu cael gafael ar y polisïau a'r gweithdrefnau i'w helpu i sicrhau'r canlyniadau gorau posibl i blant sy'n defnyddio'r gwasanaeth, a'u bod yn gwybod am y polisïau a'r gweithdrefnau hynny ac yn eu deall.

2.4 Gofynion ar unigolion cyfrifol gyda golwg ar fonitro, adolygu a gwella ansawdd y gwasanaeth sy'n cael ei reoleiddio (Rhan 15)

Rheoliad 63	Canllawiau
Adolygiad o ansawdd y gofal **63**.—(1) Rhaid i'r unigolyn cyfrifol roi trefniadau addas yn eu lle i sefydlu a chynnal system ar gyfer monitro, adolygu a gwella ansawdd y gwasanaeth. (2) Rhaid i'r system a sefydlir o dan baragraff (1) wneud darpariaeth i ansawdd y gwasanaeth gael ei adolygu mor aml ag sy'n ofynnol, ond o leiaf bob chwe mis. (3) Fel rhan o unrhyw adolygiad a gynhelir, rhaid i'r unigolyn cyfrifol wneud trefniadau addas ar gyfer—	• Mae gan yr unigolyn cyfrifol drefniadau addas ar waith i asesu, monitro a gwella ansawdd a diogelwch y gwasanaeth. Mae hyn yn cynnwys, ond nid yw'n gyfyngedig i'r canlynol: ○ casglu a dadansoddi'r adborth gan y rheini a restrir o dan reoliad 59(1); ○ materion a gwersi a ddysgwyd wrth ddadansoddi cwynion a materion diogelu; ○ patrymau a thueddiadau a nodwyd drwy ddadansoddi hysbysiadau, materion diogelu, pryderon a chwynion chwythu'r chwiban; ○ canlyniad unrhyw adroddiadau arolygu gan y

(a) ystyried canlyniad yr ymgysylltiad â phlant ac eraill, fel sy'n ofynnol gan reoliad 59 (ymgysylltu â phlant ac eraill), (b) dadansoddi data cyfanredol ar hysbysiadau, materion diogelu, pryderon chwythu'r chwiban a chwynion, (c) adolygu unrhyw gamau gweithredu a gymerir mewn perthynas â chwynion, a (d) ystyried canlyniad unrhyw archwiliad o gywirdeb a chyflawnrwydd cofnodion. (4) Ar ôl cwblhau adolygiad o ansawdd y gwasanaeth yn unol â'r rheoliad hwn, rhaid i'r unigolyn cyfrifol lunio adroddiad i'r darparwr gwasanaeth y mae rhaid iddo gynnwys— (a) asesiad o safon y gofal a'r cymorth a ddarperir, a (b) argymhellion ar gyfer gwella'r gwasanaeth. (5) Nid yw'r gofyniad ym mharagraff (4) yn gymwys pan fo'r darparwr gwasanaeth yn unigolyn.	rheoleiddiwr gwasanaeth; o canlyniad ymweliadau gan yr unigolyn cyfrifol i fonitro'r gwasanaeth; ac o archwiliadau o gyfrifon. • Mae'r unigolyn cyfrifol yn sicrhau bod y systemau a'r prosesau archwilio ar gyfer monitro ac adolygu'r gwasanaeth yn rhoi sicrwydd bod gwasanaeth o ansawdd uchel yn cael ei ddarparu, sy'n sicrhau'r canlyniadau gorau posibl i blant. • Bydd gan yr unigolyn cyfrifol drefniadau addas ar waith i sicrhau bod systemau a phrosesau yn cael eu hadolygu'n rheolaidd i alluogi'r unigolyn cyfrifol i weld ymhle y mae neu y gallai ansawdd a/neu ddiogelwch gwasanaethau fod dan fygythiad, gan ymateb yn briodol ac yn ddi-oed. • Mae gan yr unigolyn cyfrifol drefniadau addas ar waith i sicrhau bod yr holl adborth yn cael ei gydnabod, ei gofnodi ac yr ymatebir iddo fel sy'n briodol. • Mae gan yr unigolyn cyfrifol drefniadau addas ar waith i sicrhau bod meysydd dysgu yn sgil cwynion, diogelu a chwythu'r chwiban yn cael eu rhannu â'r staff i wella'r gwasanaeth ac i annog arferion diogel a thosturiol ym maes gofal. • Mae'r unigolyn cyfrifol yn sicrhau bod gwybodaeth yn cael ei dadansoddi a bod argymhellion yn cael eu gwneud i'r darparwr gwasanaethau ynghylch sut ac ymhle y gellir gwella ansawdd a diogelwch y gwasanaeth. Mae'r adroddiad, sy'n cynnwys yr wybodaeth sydd wedi bod yn sail iddo (yn ymwneud â'r meysydd hynny a nodir uchod) yn llywio neu'n ffurfio rhan o'r datganiad cydymffurfio i'w gynnwys yn natganiad blynyddol y darparwr gwasanaethau.

Rheoliad 64	Canllawiau
Datganiad o gydymffurfedd â’r gofynion o ran safonau gofal a chymorth **64**.—(1) Rhaid i’r unigolyn cyfrifol lunio’r datganiad y mae’n ofynnol iddo gael ei gynnwys yn y datganiad blynyddol o dan adran 10(2)(b) o Ddeddf 2016. (2) Wrth lunio’r datganiad, rhaid i’r unigolyn cyfrifol roi sylw i’r asesiad o safon y gofal a’r cymorth a gynhwysir yn yr adroddiad a lunnir yn unol â rheoliad 63(4).	• Mae'r unigolyn cyfrifol wedi paratoi'r wybodaeth a ddarperir yn y datganiad cydymffurfio a datganiad blynyddol y darparwr gwasanaethau, a bydd yn atebol am ei hansawdd a'i chywirdeb.

2.5 Gofynion eraill ar unigolion cyfrifol (Rhan 16)

Rheoliad 65	Canllawiau
Cymorth ar gyfer staff sy’n codi pryderon **65.** Rhaid i’r unigolyn cyfrifol sicrhau y cydymffurfir â pholisi chwythu chwiban y darparwr a bod y trefniadau i alluogi a chefnogi pobl sy’n gweithio yn y gwasanaeth i godi pryderon o’r fath yn cael eu gweithredu’n effeithiol.	• Mae'r unigolyn cyfrifol yn sicrhau bod trefniadau addas ar waith ar gyfer y canlynol: ○ bod staff yn ymwybodol o'r polisi chwythu’r chwiban ac yn ei ddeall; ○ bod staff yn deall na fydd gofal gwael na methiant i ddiogelu lles plant yn cael ei oddef; ○ sicrhau bod staff yn cael eu hannog a'u cefnogi i riportio materion; ac ○ sicrhau bod staff, rhieni maeth a phlant yn deall bod croeso ac anogaeth iddynt fynegi pryderon, ac na fydd hynny'n cael ei anwybyddu.

Rheoliad 66	Canllawiau
Dyletswydd gonestrwydd **66.** Rhaid i’r unigolyn cyfrifol weithredu mewn ffordd agored a thryloyw gydag— (a) unrhyw blentyn sydd wedi ei leoli gan y darparwr gwasanaeth, (b) rhieni unrhyw blentyn o’r fath, (c) rhieni maeth a darpar rieni maeth, (d) yr awdurdod lleoli.	• Bydd yr unigolyn cyfrifol yn gweithredu mewn modd agored a thryloyw gan hefyd sicrhau bod trefniadau addas ar waith i gydymffurfio â gofynion rheoliad 66.

Rheoliad 67	Canllawiau
Hysbysiadau **67**.—(1) Rhaid i’r unigolyn cyfrifol hysbysu Gweinidogion Cymru am y digwyddiadau a bennir yn Atodlen 4. (2) Rhaid i’r hysbysiadau sy’n ofynnol gan baragraff (1) gynnwys manylion y digwyddiad. (3) Rhaid i hysbysiadau gael eu gwneud yn y modd a’r ffurf sy’n ofynnol gan Weinidogion Cymru. (4) Oni nodir fel arall, rhaid i hysbysiadau gael eu gwneud yn ddi-oed ac yn ysgrifenedig.	• Mae gan yr unigolyn cyfrifol drefniadau addas ar waith i roi gwybod i'r rheoleiddiwr gwasanaeth am ddigwyddiadau a nodir yn Atodlen 4 y Rheoliadau.

RHAN 1
Cyffredinol

Enwi a chychwyn

1.—(1) Enw'r Rheoliadau hyn yw Rheoliadau Gwasanaethau Maethu Rheoleiddiedig (Darparwyr Gwasanaethau ac Unigolion Cyfrifol) (Cymru) 2019.
(2) Daw'r Rheoliadau hyn i rym ar 29 Ebrill 2019.

Dehongli
2. Yn y Rheoliadau hyn—
ystyr "addasiadau rhesymol" ("reasonable adjustments") yw unrhyw addasiadau rhesymol a fyddai'n ofynnol o dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010(**6**);
ystyr "awdurdod ardal" ("area authority") yw'r awdurdod lleol neu'r awdurdod lleol yn Lloegr ar gyfer yr ardal y mae'r plentyn wedi ei leoli ynddi, neu i'w leoli ynddi, pan fo hyn yn wahanol i'r awdurdod lleoli;
ystyr "awdurdod lleol yn Lloegr" ("local authority in England") yw—

(a) cyngor sir yn Lloegr,
(b) cyngor dosbarth ar gyfer ardal yn Lloegr nad oes cyngor sir ar ei chyfer,
(c) cyngor bwrdeistref yn Llundain, neu
(d) Cyngor Cyffredin Dinas Llundain;

ystyr "awdurdod lleoli" ("placing authority"), mewn perthynas â phlentyn sy'n derbyn gofal gan awdurdod lleol neu awdurdod lleol yn Lloegr, yw'r awdurdod lleol hwnnw;
ystyr "camdriniaeth" a "cam-drin" ("abuse") yw camdriniaeth gorfforol, rhywiol, seicolegol, emosiynol neu ariannol, ac mae "camdriniaeth ariannol" ("financial abuse") yn cynnwys y canlynol—

(a) bod arian neu eiddo arall person yn cael ei ddwyn,
(b) bod person yn cael ei dwyllo,
(c) bod person yn cael ei roi o dan bwysau mewn perthynas ag arian neu eiddo arall, neu
(d) bod arian neu eiddo arall person yn cael ei gamddefnyddio;

ystyr "canlyniadau personol" ("personal outcomes") yw—

(a) y canlyniadau y mae'r plentyn yn dymuno eu cyflawni, neu
(b) y canlyniadau y mae unrhyw bersonau a chanddynt gyfrifoldeb rhiant yn dymuno eu cyflawni mewn perthynas â'r plentyn;

mae i "cyflogai" yr un ystyr ag "employee" yn adran 230(1) o Ddeddf Hawliau Cyflogaeth 1996(**7**);
ystyr "cynllun gofal a chymorth" ("care and support plan") yw cynllun ar gyfer y plentyn a wneir o dan adran 83 o Ddeddf 2014(**8**);

6 2010 p. 15, adran 20.
7 1996 p. 18.

ystyr “cytundeb gofal maeth” (“foster care agreement”) yw’r cytundeb ysgrifenedig sy’n cwmpasu’r materion a bennir yn Atodlen 3 i Reoliadau 2018;

ystyr “datganiad o ddiben” (“statement of purpose”) yw’r ddogfen sy’n cynnwys yr wybodaeth y mae rhaid ei darparu yn unol â rheoliad 3(c) o Reoliadau Cofrestru 2018 ac Atodlen 2 iddynt ar gyfer y man y mae’r gwasanaeth yn cael ei ddarparu mewn perthynas ag ef(**9**);

ystyr “Deddf 2016” (“the 2016 Act”) yw Deddf Rheoleiddio ac Arolygu Gofal Cymdeithasol (Cymru) 2016;

mae i “esgeulustod” (“neglect”) yr un ystyr ag yn adran 197(1) o Ddeddf 2014;

ystyr “y Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd” (“the Disclosure and Barring Service”) a’r “GDG” (“DBS”) yw’r corff a sefydlir gan adran 87(1) o Ddeddf Diogelu Rhyddidau 2012(**10**);

mae i “gweithiwr” yr un ystyr â “worker” yn adran 230(3) o Ddeddf Hawliau Cyflogaeth 1996;

ystyr “gweithiwr cymdeithasol” (“social worker”) yw person sydd wedi ei gofrestru fel gweithiwr cymdeithasol yn y gofrestr a gynhelir gan GCC(**11**) o dan adran 80 o Ddeddf 2016, yn Rhan 16 o’r gofrestr a gynhelir gan y Cyngor Proffesiynau Iechyd a Gofal o dan erthygl 5 o Orchymyn Proffesiynau Iechyd a Gwaith Cymdeithasol 2001(**12**) neu mewn cofrestr gyfatebol a gynhelir o dan gyfraith yr Alban neu Ogledd Iwerddon;

ystyr “lleoliad” (“placement”) yw lleoli plentyn gyda rhiant maeth o dan adran 81(5), (6)(a) a (b) o Ddeddf 2014;

mae i “plentyn sy’n derbyn gofal gan awdurdod lleol” (“child who is looked after by a local authority”) yr un ystyr ag yn adran 74 o Ddeddf 2014;

ystyr “Rheoliadau 2015” (“the 2015 Regulations”) yw Rheoliadau Cynllunio Gofal, Lleoli ac Adolygu Achosion (Cymru) 2015(**13**);

ystyr “Rheoliadau 2018” (“the 2018 Regulations”) yw Rheoliadau Paneli Maethu (Sefydlu a Swyddogaethau) (Cymru) 2018(**14**);

ystyr “Rheoliadau Cofrestru 2017” (“the 2017 Registration Regulations”) yw Rheoliadau Gwasanaethau Rheoleiddiedig (Cofrestru) (Cymru) 2017(**15**);

mae “rhiant” (“parent”), mewn perthynas â phlentyn, yn cynnwys unrhyw berson a chanddo gyfrifoldeb rhiant dros y plentyn;

ystyr “rhiant maeth” (“foster parent”) yw person sydd wedi cael ei gymeradwyo fel rhiant maeth yn unol â Rheoliadau 2018, ac mae’n cynnwys person y mae plentyn wedi ei leoli gydag ef o dan reoliad 26 o Reoliadau 2015 (cymeradwyo dros dro berthynas, cyfaill neu

---

8 Diffinnir “Deddf 2014” yn adran 189 o Ddeddf 2016 fel Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014.

9 Mae rheoliad 3(c) o Reoliadau Cofrestru 2017 yn ei gwneud yn ofynnol i berson sy’n dymuno darparu gwasanaeth maethu ddarparu datganiad o ddiben ar gyfer pob man y mae’r gwasanaeth i’w ddarparu mewn perthynas ag ef.

10 2012 p. 9.

11 Gweler adran 67(3) o Ddeddf 2016 am y diffiniad o Ofal Cymdeithasol Cymru fel “GCC”.

12 O.S. 2002/254.

13 O.S. 2015/1818 (Cy. 261).

14 O.S. 2018/1333 (Cy. 260). Mae’r Rheoliadau hyn wedi eu gwneud o dan adran 93 o Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 (dccc 4) ac yn gwneud darpariaeth ar gyfer sicrhau nad yw plentyn yn cael ei leoli gyda rhiant maeth awdurdod lleol oni bai bod y person hwnnw wedi ei gymeradwyo fel rhiant maeth awdurdod lleol gan awdurdod lleol o’r fath neu ddarparwr gwasanaeth rheoleiddiedig.

15 O.S. 2017/1098 (Cy. 278).

berson arall sydd â chysylltiad â phlentyn) neu reoliad 28 o'r Rheoliadau hynny (cymeradwyo dros dro ddarpar fabwysiadydd penodol fel rhiant maeth);

mae "staff" ("staff") yn cynnwys—

(a) personau a gyflogir gan y darparwr gwasanaeth i weithio yn y gwasanaeth fel cyflogai neu weithiwr, a

(b) personau sydd wedi eu cymryd ymlaen gan y darparwr gwasanaeth o dan gontract ar gyfer gwasanaethau,

ond nid yw'n cynnwys personau y caniateir iddynt weithio fel gwirfoddolwyr;

ystyr "triniaeth amhriodol" ("improper treatment") yw gwahaniaethu neu ataliaeth anghyfreithlon, gan gynnwys amddifadu amhriodol o ryddid o dan delerau Deddf Galluedd Meddyliol 2005(**16**);

ystyr "tystysgrif GDG" ("DBS certificate") yw tystysgrif o fath y cyfeirir ato ym mharagraff 2 neu 3 o Atodlen 1;

ystyr "unigolyn cyfrifol" ("responsible individual") yw unigolyn a ddynodir gan ddarparwr gwasanaeth wrth wneud cais i gofrestru o dan adran 6 o Ddeddf 2016;

ystyr "ymarferydd cyffredinol" ("general practitioner") yw ymarferydd meddygol cofrestredig(**17**) sydd—

(a) yn darparu gwasanaethau meddygol sylfaenol o dan Ran 4 o Ddeddf y Gwasanaeth Iechyd Gwladol (Cymru) 2006(**18**), neu

(b) yn darparu gwasanaethau sy'n cyfateb i wasanaethau a ddarperir o dan Ran 4 o Ddeddf y Gwasanaeth Iechyd Gwladol (Cymru) 2006, ac eithrio yn unol â'r Ddeddf honno.

---

16 2005 p. 9.
17 Amnewidiwyd y diffiniad o "registered medical practitioner" yn Atodlen 1 i Ddeddf Dehongli 1978 (p. 30) gan O.S. 2002/3135, Atodlen 1, paragraff 10 ag iddo effaith o 16 Tachwedd 2009.
18 2006 p. 42.

RHAN 17

Troseddau

Troseddau – darparwyr gwasanaethau

68.—(1) Mae'n drosedd i ddarparwr gwasanaeth fethu â chydymffurfio â gofyniad unrhyw un neu ragor o'r darpariaethau a bennir ym mharagraff (2)(**19**).

(2) Y darpariaethau a bennir at ddibenion paragraff (1) yw darpariaethau rheoliadau—

(a) 4(3) (gofynion mewn perthynas â'r datganiad o ddiben),
(b) 4(4) (gofynion mewn perthynas â'r datganiad o ddiben),
(c) 8(3) (gofynion mewn perthynas â chynaliadwyedd ariannol y gwasanaeth),
(d) 9(1) (gofyniad i ddarparu'r gwasanaeth yn unol â pholisïau a gweithdrefnau),
(e) 12(1) (gwybodaeth am y gwasanaeth),
(f) 12(2) (gwybodaeth am y gwasanaeth),
(g) 12(3) (gwybodaeth am y gwasanaeth),
(h) 25 (polisi a gweithdrefnau ar fwlio),
(i) 26 (y weithdrefn pan yw plentyn yn absennol heb ganiatâd),
(j) 30(1) (addasrwydd staff),
(k) 33(1) (gwybodaeth ar gyfer staff),
(l) 39(1) (cofnodion mewn cysylltiad â gwasanaethau maethu),
(m) 39(2) (cofnodion mewn cysylltiad â gwasanaethau maethu),
(n) 40(1) (hysbysiadau),
(o) 40(2) (hysbysiadau),
(p) 40(3) (hysbysiadau),
(q) 40(4) (hysbysiadau),
(r) 40(5) (hysbysiadau),
(s) 40(8) (hysbysiadau).

(3) Mae darparwr gwasanaeth yn cyflawni trosedd os yw'r darparwr yn methu â chydymffurfio â gofyniad unrhyw un neu ragor o'r darpariaethau a bennir ym mharagraff (4) a bod methiant o'r fath yn arwain at—

(a) niwed y gellir ei osgoi (pa un ai o natur gorfforol neu seicolegol) i blentyn,
(b) plentyn yn cael ei wneud yn agored i risg sylweddol o niwed o'r fath, neu
(c) yn achos dwyn, camddefnyddio neu gamberchnogi arian neu eiddo, unrhyw golled gan blentyn o'r arian neu'r eiddo o dan sylw.

(4) Y darpariaethau a bennir at ddibenion paragraff (3) yw darpariaethau rheoliadau—

(a) 3 (gofynion mewn perthynas â darparu'r gwasanaeth),
(b) 4(1) (gofynion mewn perthynas â'r datganiad o ddiben),
(c) 9(5) (gofyniad i ddarparu'r gwasanaeth yn unol â pholisïau a gweithdrefnau),
(d) 11(1) (addasrwydd y gwasanaeth),
(e) 11(3) (addasrwydd y gwasanaeth),
(f) 13 (safonau gofal a chymorth – gofynion cyffredinol),
(g) 20 (diogelu),

19 Am gosbau yn dilyn euogfarn am drosedd o dan y rheoliad hwn, gweler adran 51(1) o Ddeddf 2016.

(h) 27(3) (mynediad i wasanaethau iechyd),
(i) 29 (staffio – gofynion cyffredinol).

Troseddau – unigolion cyfrifol

69.—(1) Mae'n drosedd i'r unigolyn cyfrifol fethu â chydymffurfio â gofyniad unrhyw un neu ragor o'r darpariaethau a bennir ym mharagraff (2)(**20**).

(2) Y darpariaethau a bennir at ddibenion paragraff (1) yw darpariaethau rheoliadau—

(a) 50(1) (dyletswydd i benodi rheolwr),
(b) 51(1) (gofynion o ran addasrwydd ar gyfer penodi rheolwr),
(c) 54(1) (dyletswydd i adrodd am benodiad rheolwr i GCC a Gweinidogion Cymru),
(d) 54(2) (dyletswydd i adrodd am benodiad rheolwr i GCC a Gweinidogion Cymru),
(e) 56(1) (ymweliadau),
(f) 56(2) (ymweliadau),
(g) 57(1) (goruchwylio digonolrwydd adnoddau),
(h) 57(2) (goruchwylio digonolrwydd adnoddau),
(i) 58(1) (adroddiadau eraill i'r darparwr gwasanaeth),
(j) 63(4) (adolygiad o ansawdd y gofal),
(k) 64(1) (datganiad o gydymffurfedd â'r gofynion o ran safonau gofal a chymorth),
(l) 67(1) (hysbysiadau), ac
(m) 67(4) (hysbysiadau).

RHAN 18

Darparwyr gwasanaethau sydd wedi eu datod etc. neu sydd wedi marw

Penodi datodwyr etc.

70. Rhaid i berson a benodir(**21**)—

(a) yn ddi-oed, roi hysbysiad ysgrifenedig i Weinidogion Cymru o'i benodiad a'r rhesymau dros ei benodi;
(b) o fewn 28 o ddiwrnodau i'w benodi, hysbysu Gweinidogion Cymru am ei fwriadau ynglŷn â gweithrediad y gwasanaeth yn y dyfodol.

Marwolaeth y darparwr gwasanaeth

71.—(1) Pan fo darparwr gwasanaeth sy'n unigolyn wedi marw, rhaid i gynrychiolwyr personol yr unigolyn—

(a) yn ddi-oed, roi hysbysiad ysgrifenedig o'r farwolaeth i Weinidogion Cymru, a
(b) o fewn 28 o ddiwrnodau i'r farwolaeth, hysbysu Gweinidogion Cymru am eu bwriadau ynglŷn â gweithrediad y gwasanaeth yn y dyfodol.

20 Am gosbau yn dilyn euogfarn am drosedd o dan y rheoliad hwn, gweler adran 51(1) o Ddeddf 2016.

21 Mae i "person a benodir" yr un ystyr ag yn adran 30 o Ddeddf 2016.

(2) Caiff cynrychiolwyr personol yr unigolyn weithredu yn rhinwedd y darparwr gwasanaeth am gyfnod nad yw'n hwy nag 28 o ddiwrnodau neu am unrhyw gyfnod hwy (nad yw'n hwy nag un flwyddyn) y mae Gweinidogion Cymru yn cytuno arno.

(3) Pan fo'r cynrychiolwyr personol yn gweithredu yn rhinwedd y darparwr gwasanaeth yn unol â pharagraff (2), mae Rhan 1 o Ddeddf 2016 yn gymwys gyda'r addasiadau a ganlyn—

(a) nid yw adran 5 (gofyniad i gofrestru) yn gymwys;

(b) mae adran 21(2) (unigolion cyfrifol) i'w darllen fel pe bai'r canlynol wedi ei fewnosod ar ôl paragraff (a)—

"(aa) pan fo cynrychiolwyr personol darparwr gwasanaeth sydd wedi marw yn gweithredu yn rhinwedd y darparwr gwasanaeth, fod yn un o'r cynrychiolwyr personol;".

(3) Yn y rheoliad hwn, ystyr "y gwasanaeth" yw'r gwasanaeth maethu yr oedd y darparwr unigol sydd wedi marw wedi ei gofrestru i'w ddarparu ar adeg ei farwolaeth.

RHAN 19

Rheoliadau o dan adran 21(5) o Ddeddf 2016

Dynodiad unigolyn cyfrifol gan Weinidogion Cymru

72. Caiff Gweinidogion Cymru (yn lle darparwr gwasanaeth) ddynodi unigolyn i fod yn unigolyn cyfrifol, er nad yw gofynion adran 21(2) o Ddeddf 2016 wedi eu bodloni mewn cysylltiad â'r unigolyn, o dan yr amgylchiadau a ganlyn—

(a) bod y darparwr gwasanaeth yn unigolyn sydd wedi marw ac mae cynrychiolwyr personol y darparwr wedi hysbysu Gweinidogion Cymru nad ydynt yn bwriadu gwneud cais o dan adran 11(1)(c) o Ddeddf 2016;

(b) bod y darparwr gwasanaeth yn unigolyn ac wedi hysbysu Gweinidogion Cymru—

(i) na all gydymffurfio â'i ddyletswyddau fel unigolyn cyfrifol mwyach, a

(ii) y rhesymau dros hyn;

(c) bod y darparwr gwasanaeth yn gorff corfforaethol neu'n bartneriaeth ac wedi hysbysu Gweinidogion Cymru—

(i) nad yw'r unigolyn sydd wedi ei ddynodi gan y darparwr gwasanaeth fel yr unigolyn cyfrifol yn gallu cydymffurfio â'i ddyletswyddau fel unigolyn cyfrifol mwyach,

(ii) y rhesymau dros hyn, a

(iii) nad oes unrhyw unigolyn arall sy'n gymwys i fod yn unigolyn cyfrifol ac sy'n gallu cydymffurfio â dyletswyddau unigolyn cyfrifol.

Atodiad B: Atodlenni I Reoliadau 30, 2 a 39, 40 a 67

ATODLEN 1 Rheoliad 30(2) a (3)

RHAN 1

Gwybodaeth a dogfennaeth sydd i fod ar gael mewn cysylltiad â phersonau sy'n gweithio mewn gwasanaethau maethu

1. Prawf o bwy yw'r person gan gynnwys ffotograff diweddar.

2. Pan fo'n ofynnol at ddibenion cwestiwn sydd wedi ei esemptio yn unol ag adran 113A(2)(b) o Ddeddf yr Heddlu 1997(**22**), copi o dystysgrif cofnod troseddol ddilys addyroddir o dan adran 113A o'r Ddeddf honno ynghyd, ar ôl y diwrnod penodedig a phanfo'n gymwys, â'r wybodaeth a grybwyllir yn adran 30A(3) o Ddeddf Diogelu Grwpiau Hyglwyf 2006(**23**) (darparu gwybodaeth am waharddiadau ar gais).

3. Pan fo'n ofynnol at ddibenion cwestiwn sydd wedi ei esemptio ac a ofynnir at ddiben rhagnodedig o dan adran 113B(2)(b) o Ddeddf yr Heddlu 1997, copi o dystysgrif cofnod troseddol manwl ddilys a ddyroddir o dan adran 113B o'r Ddeddf honno ynghyd, pan fo'n gymwys, â gwybodaeth addasrwydd sy'n ymwneud â phlant (o fewn ystyr "suitability information relating to children" yn adran 113BA(2) o'r Ddeddf honno) neu wybodaeth addasrwydd sy'n ymwneud ag oedolion hyglwyf (o fewn ystyr "suitability information relating to vulnerable adults" yn adran 113BB(2) o'r Ddeddf honno).

4. Dau eirda ysgrifenedig, gan gynnwys geirda gan y cyflogwr diwethaf, os oes un.

5. Pan fo person wedi gweithio'n flaenorol mewn swydd yr oedd ei dyletswyddau yn cynnwys gweithio gyda phlant neu oedolion hyglwyf, cadarnhad, i'r graddau y bo'n rhesymol ymarferol, o'r rheswm pam y daeth y gyflogaeth neu'r swydd i ben.

6. Tystiolaeth ddogfennol o unrhyw gymhwyster perthnasol.

7. Pan fo'n berthnasol, tystiolaeth ddogfennol o gofrestriad â GCC.

8. Hanes cyflogaeth llawn, ynghyd ag esboniad ysgrifenedig boddhaol o unrhyw fylchau mewn cyflogaeth.

9. Manylion cofrestriad ag unrhyw gorff proffesiynol neu aelodaeth o gorff o'r fath.

---

22 1997 p. 50.

23 2006 p. 47.Mae adrannau newydd 30A a 30B i'w rhoi yn lle adrannau 30 i 32 o Ddeddf Diogelu Grwpiau Hyglwyf 2006 fel y'i deddfwyd yn wreiddiol o ganlyniad i amnewidiadau a wnaed gan adran 72(1) o Ddeddf Diogelu Rhyddidau 2012. Mae adran 72(1) i'w chychwyn ar ddiwrnod sydd i'w bennu.

RHAN 1

Dehongli Rhan 1

10. At ddibenion paragraffau 2 a 3 o Ran 1 o'r Atodlen hon—

(a) os nad yw'r person y mae'r dystysgrif yn ymwneud ag ef wedi ei gofrestru â gwasanaeth diweddaru'r GDG, nid yw tystysgrif ond yn ddilys—

(i) os y'i dyroddwyd mewn ymateb i gais gan y darparwr gwasanaeth yn unol â rheoliad 30(3) neu (6), a

(ii) os nad oes mwy na thair blynedd wedi mynd heibio ers i'r dystysgrif gael ei dyroddi;

(b) os yw'r person y mae'r dystysgrif yn ymwneud ag ef wedi ei gofrestru â gwasanaeth diweddaru'r GDG, mae'r dystysgrif yn ddilys ni waeth pa bryd y'i dyroddwyd.

ATODLEN 2 Rheoliadau 2 a 39

Y cofnodion sydd i'w cadw gan ddarparwyr gwasanaethau

1. Cofnod sy'n dangos mewn cysylltiad â phob plentyn sydd wedi ei leoli gyda rhieni maeth—

(a) dyddiad lleoli'r plentyn;

(b) cynllun gofal a chymorth y plentyn;

(c) y cytundeb gofal maeth mewn cysylltiad â'r plentyn;

(d) enw a chyfeiriad y rhieni maeth;

(e) y dyddiad y daeth lleoliad y plentyn yno i ben;

(f) cyfeiriad y plentyn cyn y lleoliad;

(g) cyfeiriad y plentyn wrth iddo ymadael â'r lleoliad;

(h) awdurdod lleol y plentyn;

(i) y ddarpariaeth statudol y mae neu yr oedd gofal maeth yn cael ei ddarparu i'r plentyn odani.

2. Cofnod o'r holl bersonau sy'n gweithio i'r darparwr gwasanaeth, a hwnnw'n gofnod y mae rhaid iddo gynnwys y materion a ganlyn mewn cysylltiad â pherson sy'n dod o fewn rheoliad 30(1)—

(a) enw llawn a chyfeiriad cartref;

(b) dyddiad geni;

(c) rhyw;

(d) cymwysterau sy'n berthnasol i, a phrofiad o wneud, gwaith sy'n ymwneud â phlant;

(e) copi o dystysgrif geni a phasbort (os oes ganddo un) mewn cysylltiad â'r person;

(f) copi o bob geirda a geir mewn cysylltiad â'r person;

(g) pa un a yw'r person wedi ei gyflogi gan y darparwr gwasanaeth o dan gontract gwasanaeth, contract ar gyfer gwasanaethau, neu heblaw o dan gontract, neu a yw wedi ei gyflogi gan rywun ac eithrio'r darparwr gwasanaeth;

(h) pa un a yw'r person yn gweithio'n llawnamser neu'n rhan-amser, ac, os yw'n rhan- amser, nifer yr oriau sy'n cael eu gweithio ar gyfartaledd bob wythnos;

(i) y dyddiadau y mae'r person yn dechrau cael ei gyflogi felly ac yn peidio â chael ei gyflogi felly;

(j) y swydd sydd gan y person yn y gwasanaeth;

(k) cofnodion o gamau disgyblu ac unrhyw gofnodion eraill mewn perthynas â chyflogaeth y person; ac

(l) cofnod o ddyddiad tystysgrif GDG ddiweddaraf y person ac a gymerwyd unrhyw gamau gweithredu o ganlyniad i gynnwys y dystysgrif.

3. Cofnod o bob damwain ddifrifol ac anaf difrifol sy'n digwydd i blant tra bônt wedi eu lleoli gyda rhieni maeth.

4. Cofnod o'r holl gwynion a wneir o dan y polisi cwyno y mae'r darparwr gwasanaeth wedi ei roi yn ei le, a'r camau gweithredu a gymerir gan y darparwr gwasanaeth mewn cysylltiad ag unrhyw gwynion o'r fath.

5. Dyddiad ac amgylchiadau unrhyw atgyfeiriadau diogelu, a'r canlyniad.
6. Dyddiad ac amgylchiadau unrhyw fesurau rheoli neu atal a ddefnyddir gan rieni maeth ar blentyn.

SCHEDULE 3 Rheoliad 40

Hysbysiadau gan y darparwr gwasanaeth

RHAN 1

Hysbysiadau i Weinidogion Cymru

1. Unrhyw ddiwygiad i'r datganiad o ddiben, 28 o ddiwrnodau cyn i'r datganiad o ddiben diwygiedig gymryd effaith.

2. Bod y darparwr gwasanaeth (unigolyn neu sefydliad) yn newid ei enw.

3.Pan fo'r darparwr gwasanaeth yn gwmni, unrhyw newid i gyfarwyddwyr y cwmni.

4. Pan fo'r darparwr gwasanaeth yn unigolyn, penodi ymddiriedolwr mewn methdaliad mewn perthynas â'r unigolyn hwnnw.

5. Pan fo'r darparwr gwasanaeth yn gorff corfforaethol neu'n bartneriaeth, penodi derbynnydd, rheolwr derbynnydd, datodwr neu ddatodwr dros dro mewn perthynas â'r cwmni hwnnw neu'r bartneriaeth honno.

6. Pan fo'r darparwr gwasanaeth yn bartneriaeth, marwolaeth un o'r partneriaid.

7. Pan fo'r darparwr gwasanaeth yn bartneriaeth, unrhyw newid i'r partneriaid.

8. Absenoldeb disgwyliedig yr unigolyn cyfrifol am 28 o ddiwrnodau neu ragor, 7 niwrnod cyn i'r absenoldeb ddechrau.

9. Absenoldeb annisgwyl yr unigolyn cyfrifol, heb fod yn hwyrach na 7 niwrnod ar ôl i'r absenoldeb ddechrau.

10. Absenoldeb annisgwyl yr unigolyn cyfrifol am 28 o ddiwrnodau neu ragor, pan na fo hysbysiad ymlaen llaw wedi ei roi, yn union wrth i'r 28 o ddiwrnodau yn dilyn dechrau'r absenoldeb ddod i ben.

11. Bod yr unigolyn cyfrifol yn dychwelyd o fod yn absennol.

12. Bod yr unigolyn cyfrifol yn peidio â bod, neu'n bwriadu peidio â bod, yr unigolyn cyfrifol am y gwasanaeth.

13. Unrhyw gam-drin neu honiad o gam-drin mewn perthynas â phlentyn sy'n ymwneud â'r darparwr gwasanaeth, aelod o staff, gwirfoddolwr a/neu riant maeth.

14. Bod y darparwr gwasanaeth, yr unigolyn cyfrifol neu'r rheolwr a benodir wedi ei euogfarnu o drosedd.

15. Unrhyw honiad o gamymddwyn gan aelod o staff.

16. Damwain ddifrifol neu anaf difrifol plentyn sydd wedi ei leoli gyda rhieni maeth.

17. Unrhyw ddigwyddiad a gaiff ei adrodd i'r heddlu sy'n ymwneud â phlentyn sydd wedi ei leoli gyda rhieni maeth.

18. Marwolaeth plentyn sydd wedi ei leoli gyda rhieni maeth.

19. Unrhyw atgyfeiriad i'r Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd yn unol â Deddf Diogelu Grwpiau Hyglwyf 2006.

20. Cychwyn a chanlyniad unrhyw ymholiad amddiffyn plant sy'n ymwneud â phlentyn sydd wedi ei leoli gyda rhieni maeth.

21. Unrhyw achos o gamfanteisio'n rhywiol neu'n droseddol ar blentyn neu unrhyw amheuaeth o gamfanteisio'n rhywiol neu'n droseddol ar blentyn.

22. Unrhyw gynnig i newid cyfeiriad y brif swyddfa, 28 o ddiwrnodau cyn i'r newid ddigwydd.

RHAN 2

Hysbysiadau i'r awdurdod lleoli

23. Marwolaeth plentyn sydd wedi ei leoli gyda rhieni maeth.

24. Unrhyw atgyfeiriad i'r Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd yn unol â Deddf Diogelu Grwpiau Hyglwyf 2006.

25. Damwain ddifrifol neu anaf difrifol plentyn sydd wedi ei leoli gyda rhieni maeth.

26. Unrhyw glefyd heintus yn torri allan yng nghartref rhieni maeth, a hwnnw'n glefyd sydd, ym marn ymarferydd cyffredinol sy'n ymweld â'r cartref, yn ddigon difrifol i hysbysu amdano felly.

27. Honiad bod plentyn sydd wedi ei leoli gyda rhieni maeth wedi cyflawni trosedd ddifrifol.

28. Unrhyw ddigwyddiad a gaiff ei adrodd i'r heddlu sy'n ymwneud â phlentyn sydd wedi ei leoli gyda rhieni maeth.

29. Unrhyw achos o blentyn sydd wedi ei leoli gyda rhieni maeth yn absennol heb ganiatâd.

30. Unrhyw gŵyn ddifrifol neu honiad difrifol ynghylch unrhyw rieni maeth a gymeradwywyd gan y darparwr gwasanaeth.

31. Cychwyn a chanlyniad unrhyw ymholiad amddiffyn plant sy'n ymwneud â phlentyn sydd wedi ei leoli gyda rhieni maeth.

32. Unrhyw achos o gamfanteisio'n rhywiol neu'n droseddol ar blentyn neu unrhyw amheuaeth o gamfanteisio'n rhywiol neu'n droseddol ar blentyn.

RHAN 3

Hysbysiadau i'r awdurdod ardal y mae'r cartref maeth yn ei ardal

33. Marwolaeth plentyn sydd wedi ei leoli gyda rhieni maeth.

34. Unrhyw glefyd heintus yn torri allan yng nghartref rhieni maeth, a hwnnw'n glefyd sydd, ym marn ymarferydd cyffredinol sy'n ymweld â'r cartref, yn ddigon difrifol i hysbysu amdano felly.

35. Unrhyw achos o gamfanteisio'n rhywiol neu'n droseddol ar blentyn neu unrhyw amheuaeth o gamfanteisio'n rhywiol neu'n droseddol ar blentyn.

36. Cychwyn a chanlyniad unrhyw ymholiad amddiffyn plant sy'n ymwneud â phlentyn sydd wedi ei leoli gyda rhieni maeth.

37. Unrhyw ddigwyddiad sy'n ymwneud â phlentyn sydd wedi ei leoli gyda rhieni maeth a gaiff ei adrodd i'r heddlu.

RHAN 4

Hysbysiadau i'r Bwrdd Iechyd Lleol y mae'r plentyn wedi ei leoli yn ei ardal

38. Marwolaeth plentyn sydd wedi ei leoli gyda rhieni maeth.

39. Unrhyw glefyd heintus yn torri allan yng nghartref rhieni maeth, a hwnnw'n glefyd sydd, ym marn ymarferydd cyffredinol sy'n ymweld â'r cartref, yn ddigon difrifol i hysbysu amdano felly.

RHAN 5

Hysbysiadau i'r heddlu

40. Honiad bod plentyn sydd wedi ei leoli gyda rhieni maeth wedi cyflawni trosedd ddifrifol.

41. Unrhyw achos o gamfanteisio'n rhywiol neu'n droseddol ar blentyn neu unrhyw amheuaeth o gamfanteisio'n rhywiol neu'n droseddol ar blentyn.

ATODLEN 4 Rheoliad 67(1)

Hysbysiadau gan yr unigolyn cyfrifol

1. Penodi rheolwr (gweler rheoliad 50(1)).

2. Absenoldeb disgwyliedig y rheolwr a benodir, am 28 o ddiwrnodau neu ragor, 7 niwrnod cyn i'r absenoldeb ddechrau.

3. Absenoldeb annisgwyl y rheolwr a benodir, heb fod yn hwyrach na 7 niwrnod ar ôl i'r absenoldeb ddechrau.

4. Absenoldeb annisgwyl y rheolwr a benodir, am 28 o ddiwrnodau neu ragor, pan na fo hysbysiad ymlaen llaw wedi ei roi, yn union wrth i'r 28 o ddiwrnodau yn dilyn dechrau'r absenoldeb ddod i ben.

5. Bod y rheolwr a benodir yn dychwelyd o fod yn absennol.

6. Trefniadau interim pan fo'r rheolwr yn absennol am fwy nag 28 o ddiwrnodau.

7. Bod rhywun ac eithrio'r rheolwr a benodir yn bwriadu rheoli neu yn rheoli'r gwasanaeth.

8. Bod y rheolwr a benodir yn peidio, neu'n bwriadu peidio, â rheoli'r gwasanaeth.